

БИБЛИОТЕКА

ИЗДАНИЕ НА НАРОДНАТА БИБЛИОТЕКА „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

5-6'2007

ГОДИНА XIV

ISSN 0861-847X

СПИСАНИЕ ЗА БИБЛИОТЕЧНА ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

БИБЛИОТЕКА

ГОДИНА XIV. 5-6'2007

ГЛАВЕН РЕДАКТОР АЛЕКСАНДРА ДИПЧИКОВА

РЕДАКТОР ПЕТЪР ВЕЛИЧКОВ

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ: АЛЕКСАНДЪР ДИМЧЕВ, АНЕТА ДОНЧЕВА,
АНИ ГЕРГОВА, АНТОАНЕТА ТОТОМАНОВА, БОРЯНА ХРИСТОВА,
ДОНКА ПРАВДОМИРОВА, ЕЛЕНА ЯНАКИЕВА, ЕЛИСАВЕТА МУСАКОВА,
НИНА ШУМАНОВА, СТОЯНКА КЕНДЕРОВА

ДИЗАЙН АНИ КОЛЧЕВА

ПЕЧАТНИ КОЛИ 6.25. ФОРМАТ 16 / 70 X 100. ТИРАЖ 360.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“. 1037 СОФИЯ,

БУЛ. „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ 88

ТЕЛЕФОНИ НА РЕДАКЦИЯТА: 988 28 11 (304, 287, 206).

E-mail dipchikova@nationallibrary.bg; peturveli4kov@abv.bg

ПЕЧАТНИЦА НА НБКМ. СОФИЯ 2007

РЪКОПИСИ НЕ СЕ ВРЪЩАТ. ISSN 0861-847X

СЪСТОЯНИЕ ЗА ЕНЦИКЛОПЕДИЧНА ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

ЕНЦИКЛОПЕДИКА

ТОМ XIV, 56, 2007

ГЛАВЕН РЕДАКТОР: АЛЕКСАНДРА ДИМИТРОВА
РЕДАКТОР: ПЕТЪР ВЕЛИЧКОВ
РЕДАКЦИОНЕН КОМИТЕТ: АЛЕКСАНДЪР ДИМИТРОВ, АНЕТА ДОНЧЕВА,
АНИ ГЕРБОВА, АНТОНА ЕТА ТОМАНОВА, БОРИС ХРИСТОВ,
ДОБРА ПРАДОНОВА, ЕЛИНА ЖЕЛКОВА, ЕЛИСАВЕТА МУСАКОВА,
НИНА ПУМАНОВА, СТОЯНКА КЕНЧЕВА,
ИЛИЯН АНТИКОВ
РЕДАКЦИОНЕН АДРЕС: ФОРМАТ 16/20, 100 ТИВЛИСКИ
ПЪРВОИЗДАНИЕ: 2007, ОБЕМ: 100 СТРАНИЦИ, ЦЕНА: 10.00 ЛЕВА

Хонорари не се изплащат. Всеки автор получава по 1 брой от списание „Библиотека“, в който е поместен негов текст.
Приемен ден за автори — сряда от 14 до 15 часа.

Съдържание

Събития

ВАНЯ ГРАШКИНА

5 Президентът на ИФЛА проф. Клаудия Лукс посети България

Библиотеките не могат да загърбят бума на технологиите. Интервю с проф. Клаудия Лукс на Румяна Койчева

6

Дискусивно

ЖАК ЕСКЕНАЗИ

Дисертациите в информационната структура на езикознанието

9

Юбилей

НИНА ШУМАНОВА

16 Зорница Петкова на 80 години

16

Професия

ЦВЕТАНА СТАЙКОВА,

МАРИЯ ЕФРЕМОВА

21 Централната библиотека на БАН популяризира своя опит

АНИ КАЙКОВА

Нови библиотечни практики в Детски отдел на РБ „Стилиян Чилингиров“

25

СТЕФКА ИЛИЕВА

Продължаващото образование за библиотекари в Русия и САЩ

28

ДИМИТРИЙКА СТЕФАНОВА

32 Библиотеките в местата за лишаване от свобода

32

Минало

ЧАВДАР ЧЕРНЕВ

38 Как се роди Георги Марков?

38

НИКОЛАЙ ПОППЕТРОВ

51 Библиотеката на българското инженерно-архитектно дружество

РОСИЦА АНГЕЛОВА

60 Васил Йорданов – незаслужено забравен шуменец

60

Отклик

ИЛКА ДАНЧЕВА

72 Биобиблиография за Андрей Печилков

ИЛОНА КАЛОЯНОВА

75 За един ценен справочник и за още нещо...

75

Проекти

СТОЯНКА КЕНДЕРОВА,

ЕЛИСАВЕТА МУСАКОВА

79 Проектът „ДАПИС“

ЕЛХА ДЕНЕВА

82 Нови справочници в НБКМ

82

Новини

ГЕРГАНА ПАНОВА

161 години от създаването на Народна библиотека „Доситей Новакович“

92

СТЕФКА ИЛИЕВА

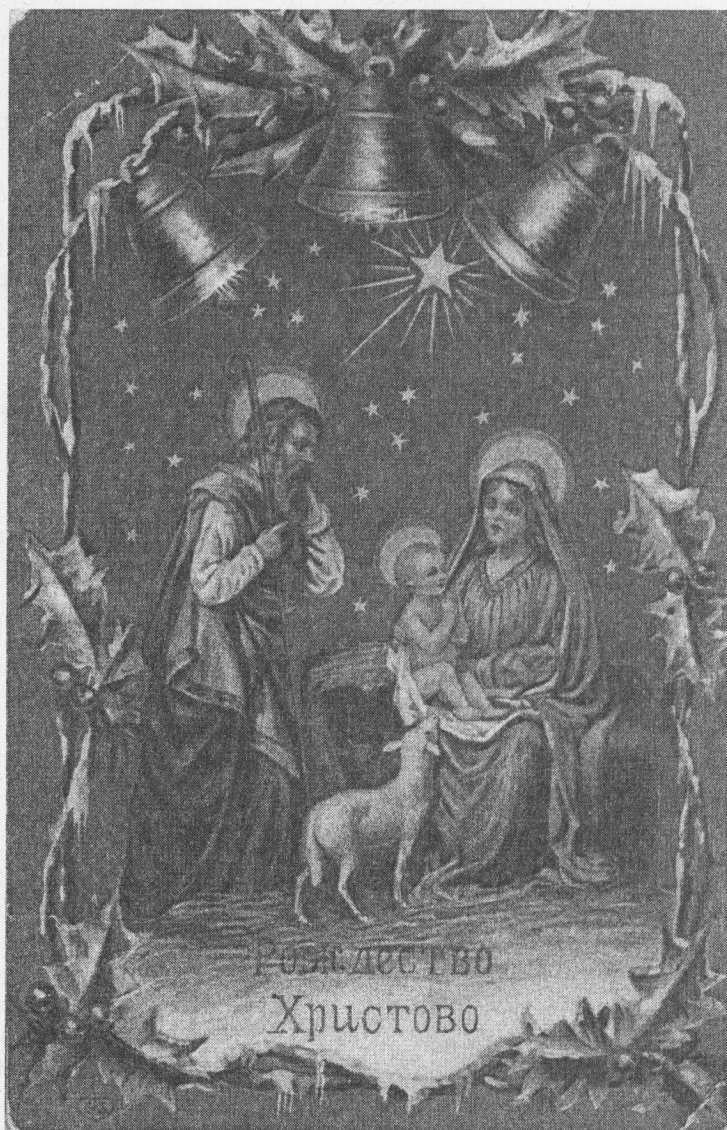
93 Календар '2008

ПЕТЪР ВЕЛИЧКОВ

Показалци на статиите и авторите в „Библиотека“ през 2007 г.

98

*Списание „Библиотека“ честити
на своите автори, абонати и читатели
Рождество Христово и им пожелава
весело и щастливо посрещане на
новата 2008 година!*

ПРЕЗИДЕНТЪТ НА ИФЛА ПРОФ. КЛАУДИЯ ЛУКС ПОСЕТИ БЪЛГАРИЯ ВАНЯ ГРАШКИНА

От 19 до 23 септември т.г. на кратко посещение у нас бе новоизбраният президент на Международната федерация на библиотечните асоциации (ИФЛА) проф. Клаудия Лукс. Посещението се осъществи по инициатива на Гьоте институт, с подкрепата на Министерството на културата, Съюза на библиотечните и информационните работници и СВУБИТ. Поводът за посещението на проф. Лукс бе Европейският ден на езиците (26 септември) и участието ѝ в инициативите, организирани Гьоте – институт. България бе първата страна, която проф. Лукс посещава след встъпването ѝ длъжност като президент на ИФЛА.

На 20 септември в зала „Тържествена“ на СВУБИТ се проведе форум – дискусия с участието на над 60 представители на библиотечната общност в страната. Проф. Лукс изнесе публична лекция на тема: „Библиотеките – на дневен ред“. Това е и мотото, под което ще премине президентския ѝ мандат до 2009 г. Лекцията предизвика изключителен интерес сред аудиторията. В нея бяха засегнати актуални въпроси, свързани с новата роля на библиотеките в информационното общество, необходимостта от системно и целенасочено застъпничество и лобиране сред законодателната, изпълнителната и местната власт, за

да могат да заемат полагащата им се роля в постигането на целите, стоящи пред обществото като цяло. Лекцията породила редица въпроси и коментари сред участниците, на които г-жа Лукс отговори обстойно.

Проф. Лукс бе удостоена от Академичния съвет на СВУБИТ със званието „почетен професор“. Тя не скри своето възмущение от факта, че това е първото почетно звание, което получава.

Конкретни впечатления от българските библиотеки и библиотечните специалисти проф. Лукс придоби при посещенията си в Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, Университетската библиотека, Столична библиотека и Регионалната библиотека „П. Славейков“ във Варна, където разговаря с библиотечни специалисти от града. Обсъдени бяха възможностите за по-активно участие на СБИР и българските библиотеки в дейностите на ИФЛА.

Проф. Лукс се среща с председателя на 40-то Народно събрание г-н Георги Пирински и със заместник-министъра на културата г-жа Надежда Захаријева.

На 22 септември в Регионалната библиотека „П. Славейков“ във Варна тя откри изложбата „Визия за библиотеката“, предоставена от Гьоте институт, в присъствието на г-н Пирински и кмета на града г-н Кирил Йорданов.

Регионалната библиотека във Варна бе домакин и на инициативата „Жива книга“, в рамките на която проф. Лукс повече от осем часа разговаряше на немски език с читатели и граждани на теми, които ги вълнуват.

Посещението на проф. Лукс бе важна стъпка към разширяването на нашите международни професионални контакти и популяризирането на постиженията ни в библиотечното образование и развитието на библиотеките в страната.

Библиотеките не могат да загърбят бума на технологиите

Проф. Клаудия Лукс, какво става с четенето? Вярно ли е, че днешният човек чете все по-малко?

Мисля, че преди всичко можем да говорим за ново развитие на речта и четенето. Футуролозите, например, от института „Да Винчи“, смятат, че около 2030 г. вече няма да е нужно човек да може да чете. Това, разбира се, е провокативно, но помислете само: днешният човек възприема голяма част от информацията чрез картинки, рисунки и всякакви видове визуални материали. Ако приемем, че 7% от информацията се възприема чрез слушане, възможно е в близкото бъдеще останалата част от информацията да се възприема чрез компютъра и в изцяло визуална форма. Това е изключително развитие... Сравнете само поколенията: моето поколение е свикнало да чете от ляво на дясно. Новото поколение вижда екрана като цяло и по този начин възприема много повече информация. Или да вземем за пример така нареченото фоточетене. Става дума за трениране на мозъка, така че да се грабва главният смисъл от текста в много кратко време... Това е голям шанс също за библиотеките. Например, по отношение на експозиционните им дейности. Чрез експозиции на книги или страници с визуален материал се излъчва много по-голям обем информация...

Следователно ще се промени идентичността на библиотеките...

Тя вече се променя. Във Франция и в Белгия вече все по-популярни стават т.н. медиатеки, където наред с книгите, а някъде и повече, присъстват останалите медии – аудио, видео, CD-та, DVD-та и т.н. И това е нормално. Спомнете си откъде тръгваме – от папирусите, които са всъщност материализация и носители на информация. По-късно хората изнамират книжното тяло просто защото е по-удобно и по-бързо се стига до необходимата информация. Огромни промени има и в структурата и спецификата на знанието, но няма да се спирам на това тук. Така че промяната в медиите, към които причислявам и книгата, е съвсем логична. Библиотеките като институции, предназначени да съхраняват и разпространяват знания, не могат да останат същите, не могат да загърбят бума на технологиите... От около 15 години насам те съхраняват все повече дигитални материали, а да си припомним – в края на 70-те години на миналия век все още текат дебати дали да се съхраняват аудиокасети; в края на 80-те протича подобен диалог по отношение на видеокасетите...

А набиращата огромна скорост дигитализация днес не застрашава ли изобило съществуването на библиотеките?

Тук може да има много възможни отговори, защото освен медиатори на информация, библиотеките са и публични пространства. В тях е заложено да бъдат достъпни за всички хора, а също така да улесняват комуникацията, събирането на хората, смесването на култури, социални прослойки и т.н., но за разлика от публичното кафене, чувството, което дават библиотеките, е съвсем различно. Това е чувството да се потопиш в поле от информация, култура, знание. Освен това библиотеките са безопасни места, а в днешно време това е много важно нещо... Не бива да губим библиотеките, те са естетични и защитени публични пространства в центровете на градовете и селата. Даже в сравнение с музеите те дават много повече възможности. Ти посещаваш музея няколко пъти и можеш да поседиш малко там; в библиотеките ти можеш да прекарваш целия си ден в полето на знанието. Твоето съзнание се настройва по различен начин. То е свободно, в състояние на креативност. Искам да кажа, че тази атмосфера на сигурност и на достъп до цялото възможно знание отваря твоя ум и те прави творец... В библиотеката ти винаги можеш да попаднеш на информация, която никога не си очаквал, на нещо, което дори не си търсил. Това е нещо като брейнсторминг – много важно за креативното мислене.

В какви други посоки се променя мисията на библиотеките днес?

Мисля, че много съществен аспект от мисията на библиотеките днес е, както вече споменах, улесняването на комуникацията между хората. Това, разбира се, зависи до голяма степен от архитектурата, както външната, така и вътрешната. Новите библиотеки, които се строят днес в Европа, са атрактивни като сгради, цветни и не толкова сериозни колкото преди. Вътрешната архитектура е също толкова важна и тя трябва да отчита културния фактор. В Сингапур, например, столовете са много малко, но пък има стълби, където читателите лежат, седят, дискутират, слушат музика. Младежката библиотека в Дрезден е разположена на последния етаж на търговски център, откъдето младите хора могат да наблюдават живота на града, да се чувстват комфортно, приятно да изкарват времето си. Много библиотеки вече наистина са *living rooms of the cities*. Те съобразяват работното си време с времето на хората. В Холандия, например, отварят в неделя следобед и можете да видите много семейства с деца, които оргонизират неделната си разходка до библиотеките. В днешните модерни библиотеки можете да видите хората да играят шах пред очите на голяма аудитория или да влезете от градината директно в читалнята.

Мислите ли, че библиотеките улесняват формирането на групи и общности?

В Европа не толкова, но в САЩ има целенасочена политика за формиране на групи и общности на териториите на библиотеките. Една от първите групи е така известната „Приатели на библиотеките“. Това се случва през 20-те години. Доста такива групи се създават в различни точки на света през 60-те години и най-много напоследък. Но, пак повтарям, не можем да се сравняваме с библиотеките в САЩ... Тук, в България, в това отношение ми направи впечатление библиотеката във Варна. Тя е по-активна, създава групи, кани хора. В Германия библиотеките от по-

малките градове наистина са в сърцето на общностите. С оборудването на библиотеките с интернет и компютри идват все повече млади хора, формиращи променливи общности. В същото време много библиотеки вече предлагат обучения в работа с електронни каталози за по-възрастните граждани. Това също е начин за формиране на групи. Същото се постига с езиковите курсове, театрите, експозиционните зали и техните дейности. Но в днешното разнообразно общество може да се направи много, много повече... На отделни места в Европа работещите в библиотеките вече са осъзнали важността на социалния капитал срещу изолацията, престъпността и като цяло за сцелението на обществото и променят политиката си в тази посока....

Имат ли германските библиотеки стратегии за имигрантските общности?

Те имат много добър контакт с училища за имигранти, т.е. те подпомагат изучаването на официалния език с най-различни материали. От друга страна, имигрантите в Германия имат свои клубове с кафенета и различни дейности. В същото време някои от тези клубове традиционно са лимитирани за жените и тук библиотеките играят голяма роля – те са отворени, достъпни и безопасни места за жените – имигранти. Места, където те наистина могат да се чувстват свободни и равноправни граждани...

Предполагам, че се променя и мисията на библиотекаря?

Тук също се извършва голяма ментална промяна. Днешният библиотекар не е просто администратор на книги, той е приятел, помощник на хората в намирането на информация. Трябва да познава добре работата с всички медии. В същото време, на фона на разнообразието на културния пазар той трябва не само да отстоява ролята на библиотеката, но и да я модифицира съобразно изискванията на днешния живот. През 1995 г. в Германия протече дебат „Какво е библиотеката днес?“. Дебатът беше провокиран в медиите от гледните точки на различни архитекти по повод библиотеките в Берлин. Това, което прозвуча като консенсус и на което бих наблегнала в момента, е голямата идея за библиотеката като най-достъпното, най-безопасното, а също така и може би единственото безплатно по замисъл публично пространство за всички граждани – като се започне от децата, та се стигне до слепите, инвалидите, възрастните, безработните, бездомните... Това означава промяна в архитектурата, промяна в политиката, промяна в поведението на библиотекаря...

Вероятно трябва коренно да се промени и обучението на библиотекарите?

Разбира се. Макар и недостатъчно на този етап, то се променя по посока на обучение в мениджмънт на библиотеките, PR на библиотеките, работа с медиите. И отново нека спомена промяната в менталността: ако преди време много от библиотекарите избираха тази професия, за да се скрият от обществото и виждаха своята мисия в сортиране и работа с книги, днешните млади хора идват заради възможностите за комуникация. Библиотекарската професия вече е професия на комуникациите; образованието в много голяма степен би трябвало да е обучение в комуникация...

Интервюто взе Румяна Койчева

ДИСЕРТАЦИИТЕ В ИНФОРМАЦИОННАТА СТРУКТУРА НА ЕЗИКОЗНАНИЕТО

ЖАК ЕСКЕНАЗИ

Информационните източници за дисертациите в българското езикознание са: Текущата национална библиография („Български книгопис“ – Приложение, от 1974 г. – Серия 2, впоследствие кумулацията „Български дисертации“); редовната рубрика в „Съпоставително езикознание“ („Български езиковедски дисертации“, списвана от В. Хрусанова); рубриката „Дисертации“ в бюлетина „Българистика“ (съставител Р. Казански). Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ поддържа картотеката на тези трудове на базата на текущата национална библиография. За периода до 1944 г. фондът на НБКМ разполага с печатните дисертации на Б. Цонев(1), Ст. Младенов(2), Д. Дечев(3), Л. Андрейчин(4). Дисертацията на Л. Милетич може да се открие във фонда на Университетската библиотека в София(5). Дисертацията на В. Бешевлиев(6) е извън тази библиотека и не може да се ползва. Обратното, работата на проф. Ив. Шишманов, който има значителни разработки върху българското езикознание, фигурира и в двете библиотеки(7). Дисертацията на Вл. Георгиев се намира в трите централни библиотеки(8). Дисертацията на проф. М. Минков е в НБКМ(9). Другите двама англицисти – проф. К. Стефанов и доц. Р. Русев не са представени с магистърските си тези в

централните библиотеки. Великотърновският, Пловдивският и Шуменският университет разполагат с дисертациите, защитени от собствените им преподаватели. Ползването им става с писменото разрешение на авторите им и със съгласието на ръководството на Народната библиотека. В западните страни режимът на ползване е много по-свободен. В Йейлския университет, Ан Арбър, САЩ, се издава Dissertation Abstracts. A The Humanities and Social Sciences – серия от 12 книжки годишно, в които се поместват резюмета на защитените работи, като срещу минимално заплащане издателството има грижата да изпрати на всеки интересуващ се ксерокопие или микрофилм на дисертацията. Тук не се изискват разрешения за ползване и копиране на защитените работи.

На базата на описанията в „Български книгопис. Серия 2“ обработихме данни за 539 български учени.

Около авторите възниква проблемът за *идентификация на имената*. Съществува разнобой в означаването. Езиковедите фигурират с едни имена в серия 2 на „Български книгопис“, а с други – в публикациите им в серия 1 и серия 4. В серия 2 Петя Асенова е представена като Петя Асенова *Петрова*. В серия 2 Михаил Бонев е фиксиран като Михаил

Бонев *Петров*, както е по своята личностна регистрация. Пак там Калина Викторова е означена Калина Викторова *Василева*. Дора Иванова-Мирчева се подписва ту като Дора Мирчева, ту като *Тодорка* Иванова-Мирчева. Василка Радева фигурира като Василка Радева *Рангелова*. Повече от един подпис има Малина Иванова: Малина Иванова-Станкова, Малина *Станкова*. Иванка Васева е още Иванка Васева-*Кадънкова*. По същия начин Веса Кювлиева се подписва като Веса *Мишайкова*-Кювлиева; Ангелина Минчева – Ангелина *Игнатова*. В серия 2 Мирослав Янакиев може да бъде открит само на фамилното име: Мирослав Янакиев *Николов*. Така и професорът по общо езикознание Борис Симеонов може да бъде намерен само с третото си име – Борис Симеонов *Димитров*. В началото на професионалната си кариера Стефан Брезински се подписва като Стефан *Стефанов*. Пенка Христова става Пенка Филкова – явно е възприела мъжовата си фамилия. Ректорът на Великотърновския университет Иван Харалампиев може да бъде открит в серия 2 на „Български книгопис“ само по фамилия: Иван Харалампиев *Иванов*.

Статистика за научното ръководство на дисертанти и за рецензии на дисертации не се води. Изключение са данните в биобиблиографиите на няколко великотърновски и други езиковеди, където е проследена и заетостта на учените в тази област(10, 11, 12, 13, 14).

Описанията на дисертациите показва и някои липси в националната библиография. Кандидатската дисертация на Боян Байчев е отразена без научен ръководител и рецензенти(15). Данни-

те попълнихме по неговата биобиблиография(14) и по труда за Н. Ковачев. В описанието за Елисавета Бояджиева има само един рецензент, когато по правилник те трябва да са двама(16). Трима души – Мирена Славова, Христо Стаменов и Анета Хинкова са защитили своите работи, без да са посочени техните рецензенти.

Липсват дисертации за редица езиковеди в цитираната няколкократно серия 2. Обяснението е едно: те реализират своя растеж с *хабилитации*. Там, където успяхме, попълнихме съответните данни по „Алманах на Софийския университет“.

Неизвестно на какво правно основание стават професори Цв. Тодоров, Л. Ванков, К. Попов, Ст. Стоянов, Н. Ковачев. Печатните източници не го документират.

Годината на написването на дисертацията понякога не съвпада с датата на защитата. Причините за забавянето са няколко – върнати за подобряване работи, повторно разглеждане на дисертациите в съответните катедри, закъсняло депозиране на готовите дисертации в съответния център, оторизиран за присъждане на научната степен, и пр. Най-голям интервал между датата на защитата и утвърждаването обикновено се дължи и на други причини, особено при дисертациите на български лингвисти, защитили в чужбина (СССР, ГДР, ЧНР и пр.). При всички случаи присъдената научна степен влиза в сила от момента на утвърждаването от Висшата атестационна комисия (респективно легализирането на степента, получена в чужбина).

От 539 души в анализираната област мъже са 169 души, или 31,3%. Останалите са жени. Феминизацията на езикознанието започва след 1944 г. (преди тази

дата в България има само мъже лингвисти). В анализирания подборка преобладават кандидатите на филологическите науки (от 1997 г. – доктори). До 1997 г. стигат само до кандидатска степен 468 души. През последователните научни степени – кандидат и доктор – преминават 25 души. През хабилитацията – 46 (включително през варианта кандидат → доцент и кандидат → професор).

По отделни подотрасли* дисертациите и хабилитациите се разпределят така:

- Общо езикознание - 278
- Английски език - 11
- Немски език - 13
- Френски език - 13
- Италиански език - 2
- Румънски език - 0
- Испански език - 4
- Португалски език - 0
- Албански език - 1
- Латински език - 6
- Старогръцки език - 2
- Новогръцки език - 1
- Славянски езици - 6
- Руски език - 29
- Методика на руския език - 4
- Полски език - 1
- Чешки език - 0
- Словенски език - 0
- Сръбски език - 0
- Хърватски език - 0
- Словенски език - 0
- Български език:
 - Праславянски и прабългарски - 40
 - Среднобългарски - 7
 - Съвременен български език - 99
 - Българска фонетика - 4
 - Българска диалектология - 38
 - Български език като чужд - 5
 - Методика на българския език - 10
 - Балкански езици - 3

Съпоставително изследване на езиките:

* Класификационната схема е по (17, 18).

- Руски и български - 60
- Полски и български - 6
- Словашки и български - 3
- Чешки и български - 3
- Сърбохърватски и български - 2
- Английски и български - 15
- Немски и български - 9
- Френски и български - 8
- Френски и руски - 1
- Френски и италиански - 1
- Румънски и български - 2
- Италиански и български - 1
- Испански и български - 3
- Португалски и български - 3
- Литовски и български - 2
- Арабски и български - 3
- Турски и славянски езици - 1
- Турски и български - 12
- Турски и арабски - 1
- Суахили и български - 1
- Социolingвистика - 19
- Психolingвистика - 5
- Невролингвистика - 1
- Детска реч - 1
- Лексикология - 2
- Ономастика - 13
- Антронимия - 1
- Методика на чуждоезиковото обучение - 12
- Стилистика - 5
- Терминология - 8
- Литовски език - 0
- Тракийски език - 6
- Арабски език - 2
- Татарски език - 1
- Турски език - 5
- Цигански език - 1
- Китайски език - 2
- Алтайски езици - 1
- Преводознание - 5
- Математическа и компютърна лингвистика - 1
- Лексикометрия - 3
- Текст - 4
- Надписи - 6
- Западни литератури - 5.
- Начело в класацията са дисертациите и хабилитациите, посветени на проб-

леми на общото езиковзнание (288). Следва ги българският език (общо 188 изследвания). След тях се нареждат дисертациите, свързани със съпоставителното езиковзнание (134), като тук преобладават руско-българските интерпретации. Методическите разработки са малко – 26. Балканските езици са слабо представени. Не липсва лингвистична екзотика от типа на „Основните глаголни категории в африканския език суахили в съпоставителен план със съвременния български език“ на Г. Ризов.

Въз основа на описанията в „Български книгопис“ – серия 1 и 2 за периода 1951–1997 г., можяхме да открием няколко души, които лидират при научното ръководство на дисертанти и написани рецензии за тях. Резултатите са обобщени в *табл. 1*. Начело на тази група е М. Янакиев (43 пъти рецензент и научен ръководител на езиковеди), следван от П. Пашов (32 пъти), К. Попов (27), Т. Бояджиев (25), Й. Пенчев (25), Ив. Дуриданов (24), Ж. Молхова (24), Ст. Стоянов (18) и т. н. В дъното на таблицата се нареждат А. Данчев, Н. Ковачев, Л. Андрейчин, А. Минчева, Р. Ницолова, Р. Симеонова, К. Иванова, Ив. Куцаров, Кр. Манчев, Г. Михайлов, Д. Тилков.

Цитират ли се дисертациите на нашите езиковеди? Макар и в по-скромен размер от останалите им публикации, те са обект на позоваване в науката. Резултатите от наша разработка за формалните критерии в българската лингвистика за 20 години (1970–1989) го потвърждават. Дисертацията на проф. Б. Цонев получава 3 цитата, на проф. Ст. Младенов – 7, на акад. Д. Дечев – 3, на акад. Л. Милетич – 4, на проф. Г. Михайлов – 18. По-високи стойности има

„Kategorie znaczeniowe koniugacji bulgarskiej“ на проф. Л. Андрейчин(4). Препращаме читателя към нашата разработка(19).

Ще обърнем внимание на един наукометричен въпрос. Касае се за публикационната активност на езиковедите преди и след защита на дисертацията.

Към езиковеди, за които има печатни библиографии, се опитахме да приложим ненормализиран критерий за това явление по формулата:

$$PA = \frac{P}{Y}$$

P е броят на включените в библиографията за автор j публикации, Y-броят на включените в подборката години на излизането на публикациите. Така се оформи *табл. 2*. Представяме началните редове на тази таблица. Най-общият извод от анализа показва, че публикационната активност на отделните автори не зависи от датата на защитата на тяхната дисертация. Тя се влияе от общата способност на учения към сътрудничество в родния и чуждестранен печат и от значимостта на проблемите, които се засягат в неговите публикации. По-нататъшната разработка на проблема е въпрос на друга статия.

Накрая привеждаме формата за събиране на нужната информация за дисертантите и хабилянтите в *табл. 3*.

Бележки

1. Цонев, Б. За източнобългарския вокализъм. // *Сборник* за нар. умотворения, 1890, 3, 283–323; 4, 1891, 484–528.

2. Младенов, Ст. Промените в граматическия род в славянските езици. // *Известия* на Семинара по славянска филология, 2, 1907, 65–114.

3. **Detschew**, D. De tragoedorum Graecarum conformatione scaenica ad dramatica. – Serdicae : St. Atanasov, 1904.

4. **Andrejčin**, L. Kategorie znaczeniowe koniugacji bulgarskiej. – Kraków : PAU, 1938.

5. **Miletič**, L. O članu u bulgarskom jaziku. – Zagreb : Dionička tiskara, 1889.

6. **Bečevliev**, W. Kritik der bisheringen Ansichten über den Gebrauch des Imperativus und Optativus im griechischen Gebet. – Würzburg : 1925.

7. **Schischmanow**, I. Untersuchungen über die Empfindlichkeit des Intervallsinnes. // *Philosophische Studien*, B. 5, 1889, Heft 2, 558–600.

8. **Георгиев**, Вл. Отрицателната заповед в гръцки, латински, старобългарски, старориндийски и т.н. инюнктив. // *Годишник на Соф. у-тет*. Историко-филологически факултет, 34, 1935, 4.

9. **Minkoff**, M. Die Bedeutungsentwicklung de rags. Ausdrücke für 'Kraft' und 'Macht'. – Leipzig : Mayer & Müller, 1933.

10. **Виденов**, М. Доц. д-р Константин Георгиев Попов. Био-библиография. – София : Съюз на учените в България, 2003, с. 95.

11. **Ковачев**, М. Ангел Давидов. Био-библиография. – Велико Търново : Унив. изд. „Св. св. Кирил и Методий“, 1994, 85–86.

12. **Ковачев**, М., Ал. Ковачев. Боян Байчев. Био-библиография. – Велико Търново : Унив. изд. „Св. св. Кирил и Методий“, 1997, 53–84; 85.

13. **Ковачев**, М., М. Костова. Георги Данчев. Био-библиография. – Велико Търново, „Унив. изд. „Св. св. Кирил и Методий“, 1992, 81–84.

14. **Николай Ковачев**. Биобиблиография. – Велико Търново : Унив. изд. „Св. св. Кирил и Методий“, 82–83.

15. **Български** книгопис. Серия 2, 1974, № 6, Д 549, с. 66.

16. **Български** книгопис. Серия 2, 1990, № 12, Д 763, с. 107.

17. **Български** книгопис. Серия 1, 2003. – София, 2006, № 1.

18. **Bibliographie** linguistique de l'année 1990. – Dordrecht et al. : Kluwer Academic Publishers, 1992, IX–XX.

19. **Ескенази**, Ж. Формални критерии за оценка на езиковедските публикации. 2. Български цитати. // *Съпост. езикознание*, 2007, № 3. (Под печат.)

Табл. 1

Лидиращи езиковеди в научното ръководство на дисертанти и рецензии на дисертации и хабилитации

№	Име	Н. рък.	Кфн (д-р)	Рецензии дфн	Хабил.	Общо
01	Андрейчин, Л.	5	3	0	0	8
02	Бояджиев, Т.	2	16	4	3	25
03	Виденов, М.	1	10	1	4	16
04	Георгиев, Вл.	3	6	0	2	11
05	Георгиев, Ст.	0	8	3	1	12
06	Герганов, Енчо	7	5	3	0	15
07	Давидов, Ангеля	0	10	1	0	11
08	Данчев, А.	1	6	0	0	7
09	Димитрова, Ст.	2	7	1	0	10
10	Добрев, Ив.	7	8	2	0	17
11	Дограмаджиева, Ек.	1	6	3	1	11

12	Дуриданов, Ив.	2	18	1	3	24
13	Дылевский, Н.	1	11	2	0	14
14	Иванова, Кал.	2	5	2	0	9
15	Иванова- Мирчева, Д.	1	6	5	1	13
16	Ковачев, Н.	1	5	1	0	7
17	Кочев, Ив.	10	5	0	0	15
18	Куцаров, Ив.	1	5	2	1	9
19	Манчев, Кр.	1	5	1	2	9
20	Минчева, А.	1	7	1	0	8
21	Мирчев, К.	9	7	0	0	16
22	Михайлов, Г.	0	8	1	0	9
23	Молхова, Ж.	3	16	1	4	24
24	Николов, Б.	4	7	0	3	14
25	Ницолова, Р.	2	7	1	0	8
26	Павлова, Р.	4	3	3	0	10
27	Пашов, П.	3	18	5	6	32
28	Пенчев, Й.	5	17	3	0	25
29	Петков, П.	2	8	0	3	13
30	Попов, К.	4	20	3	0	27
31	Попова, В.	0	10	0	0	10
32	Първев, Хр.	0	10	1	5	16
33	Русинов, Р.	0	19	1	2	22
34	Симеонов, Й.	0	9	0	1	10
35	Симеонова, Р.	1	6	0	1	8
36	Станков, В.	2	8	0	1	11
37	Стоянов, Ст.	1	14	2	1	18
38	Тагамлицка, Г.	2	8	1	0	11
39	Тилков, Д.	2	6	1		9
40	Янакиев, М.	7	38	2	6	43

Табл. 2

Публикационна активност на българските езиковеди

№	Име на езиковеда	Р	У	РА
01	Александров, Александър	15	14	1,07
02	Асенова, Петя	122	36	3,38
03	Байчев, Боян	91	21	4,33
04	Блажев, Блажо	66	27	2,44
05	Боев, Емил	74	33	2,24
06	Борисевич, Павел	27	13	2,08
07	Бояджиев, Живко	169	38	4,45
08	Бояджиев, Тодор	235	51	4,61
09	Брезински, Стефан	537	37	14,51

10	Буюклиев, Иван	85	31	2,74
11	Бъчваров, Янко	178	33	5,39
12	Вапорджиев, Веселин	140	34	4,12
13	Васева, Иванка	112	41	2,73
14	Вачкова, Кина	73	30	2,43
15	Велчева, Боряна	100	33	3,03
16	Виденов, Михаил	316	42	7,52
17	Влахов, Кирил	80	43	1,86
18	Генадиева-Мутафчиева, Зара	41	42	0,98
19	Георгиев, Владимир	1027	55	28,67
20	Георгиев, Емил	701	49	14,30
21	Георгиев, Игнат	45	22	2,04
22	Георгиев, Станьо	158	35	4,51
23	Георгиева, Елена	308	36	8,55
24	Геров, Борис	85	53	2,57
25	Гълъбов, Иван	175	33	5,30

Табл. 3

Информационен лист на дисертанта (хабиляннта)

№	Име на дисертанта
Заглавие Научен ръководител Рецензенти	1. 2. 3.
Дата на дис. Други данни Защитена в	Страници, приложения, таблици, диаграми и пр. Софийския университет ФФ - не ФЗФ - не ФКНФ - не ФСФ - не Институт за български език - не Другаде – БАН, ЕЦЕЛ, СНС по езикознание, ВТУ(ПУ, ШУ, ЛГУ, МГУ...) – да
Дата на защитата Утвърдена от ВАК - № на протокола, дата	
Легализирана на (дата)	
Отбелязана в БК - серия 2 – година, №	Д
Дисертация за...	Кандидат на филологическите науки - да доктор (вм. кфн)** Доктор на филологическите науки - Хабилизация - НБКМ - да/не БАН - да/не УБ - да/не Другаде - да/не
Съхранена в библиотека	
Сигнатура Забележка	

** След 1997 г.

ЗОРНИЦА ПЕТКОВА НА 80 ГОДИНИ 35 ГОДИНИ НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА И ПРЕПОДАВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

НИНА ШУМАНОВА

Отбелязването на юбилейни годишнини със съответни публикации крие две опасности. Едната е предлагането на стандартен текст, с който колегията изразява своето уважение към дейността и приносите на юбиляра. Другата опасност е предлагането на текст, пропит от духа на отминали времена. И в двата случая личността остава в сянката на официалния тон или на сантиментализма. Искрено се надявам отбелязването на 80-годишния юбилей на Зорница Петкова да не попадна в наложените клишета.

Зорница Петкова свързва жизнения и творческия си път с библиотечно-информационната проблематика още от 1953 г. и до пенсионирането си през 1988 г. не изневерява на професионалния си избор. През 1956 г. печели конкурс за научен сътрудник в „Българския библиографски институт“, а след сливането му с Народната библиотека продължава да работи в нея до 1972 г. Изграден библиограф „от школата на проф. Т. Боров“, през 1965 г. З. Петкова е избрана с конкурс за хоноруван преподавател по дисциплината „Теория и методика на научната информация“ към Катедрата по библиотекознание и научна информация при Софийския университет. През 1972 г. също с конкурс е назначена като щатен преподавател в катедрата, където се пенсионира през 1988 г. През 1982 г. защитава докторат

върху научната информация в областта на библиотекознанието, библиографията и информатиката. През 1985 г. става първия доцент в областта на научната информация у нас.

Началната изследователска дейност на З. Петкова е тясно обвързана с библиографските среди, от които тя израства и се свързва с десетки публикации. Две от тях – „Библиография на българската библиография. 1944–1969“⁽¹⁾ и „Библиография на българската библиография. 1852–1944“⁽²⁾, разработена в съавторство, са капитални изследвания, резултат от огромна издирвателска дейност, перфектно познаване на особеностите на различните видове документи и цялостно владение на методиката на библиографската дейност. Тези два указатели са не само основа за историята на българската библиография, но и незаменими справочни издания в работата на научните библиотеки. В много от публикациите ѝ, свързани с библиографията, се отразяват и новите тенденции, наблюдавани в информационната теория и практика. Показателна в това отношение е студията ѝ „Нови моменти в библиографското обслужване“^(1963 г.)⁽³⁾, в която се разглеждат промените, настъпващи в сферата на науката, предопределящи нов тип информационно обслужване. Обект на анализ са количествените нараствания на документалните потоци, проблемите пред специалисти-

те, свързани с достъпа до информация, налагането на реферативните журнали като основен инструмент за ефективно информирание, развитието на научно-информационната дейност и научната област „информационна наука“, механизмирането на информационните процеси и появата на първите модерни информационни системи. Макар и разгледани тезисно, те много точно характеризират изключителната информираност на библиографа З. Петкова за новите насоки в сферата на информационното обслужване.

Изследователските интереси на З. Петкова в областта на научната информация и научноинформационната дейност кореспондират на актуалната проблематика, дискутирана от водещи специалисти на страниците на чуждестранния професионален печат. През 1973 г. Университетското издателство отпечатва лекционния ѝ курс „Текущи реферативни издания“(4). Тук тя дава детайлна характеристика на тези значими за научноинформационната дейност издания и аргументирано изтъква ролята им в информационното обслужване. Безспорен принос са работите ѝ (включително и дисертацията ѝ)(5), свързани с количествени и тематични анализи на документалните потоци на базата на библиографски издания. Обект на анализите ѝ са документалните потоци в областта на библиотекознанието, библиографията и научната информация(6). В чуждестранната информационна практика тези анализи, свързани с оценка на научни области и проблеми, се налагат през 60-те години под термина „библиометрични анализи“. З. Петкова е сред специалистите, наложили този тип ана-

лизи в българската информационна практика. Тя е и първият автор у нас, популяризирал световната информационна система „Science Citation Index“.

Част от изследванията на З. Петкова се свързва с проучване на състоянието и тенденциите в развитието на информационната наука. Тя е единственият автор у нас, който изследва и представя твърде различните гледни точки за същността и перспективите на развитие на информационната наука. На базата на десетки чужди публикации на най-авторитетните представители на научните среди, тя синтезира една обективна, систематизирана и ясна картина на основните проблемни изследвания в тази област, на дискусиите, свързани с утвърждаването на единна терминология, на еволюцията в обекта и предмета на изследване на информационната наука от оформянето ѝ като самостоятелна научна дисциплина до средата на 80-те години. Най-пълно развитието и интерпретирането на тези и други проблеми може да се проследи в студията „Съвременни тенденции в развитието на информационната наука и информационното обслужване на науката“(1984 г.)(7). Цитираната студия е особено показателна за информираността и ерудицията на З. Петкова и е своеобразна рекапитулация на част от двадесетгодишните ѝ научни интереси. В нея тя представя, оценява и очертава перспективите пред информационната наука и научноинформационната дейност. Тук се анализират развитието на информационната наука през последните две десетилетия, предметът и обектът на изследване на информационната наука, проследяват се новите моменти в информационното обслуж-

ване на науката след 60-те години и навлизането на новите технологии в информационното обслужване, респективно появата на нови информационни системи. Особено значима е частта, посветена на утвърждаването на информационната наука като научна дисциплина в България. Част от изводите са на базата на количествен и тематичен анализ на издаваната у нас литература. Представена е и концепцията на Катедрата по библиотекознание и научна информация за утвърждаването на информационната наука като учебна дисциплина, както и новите дисциплини, преподавани в катедрата: „Основи на информатиката“, „Информационни езици“, „Информационни системи“, „Механизация и автоматизация на информационната дейност“. Акцентира се и върху ролята на катедрата, която в рамките на Софийския университет подготвя единствените специалисти у нас с висше образование и аспиранти в областта на научната информация, както и върху водещата ѝ роля при следдипломна квалификация на информационни специалисти. Отделено е и специално внимание на състоянието на информационното обслужване на науката в България за периода между 50-те и 80-те години на XX век.

Двадесет и пет години З. Петкова посвещава и на преподавателска дейност в Катедрата по библиотекознание и научна информация. Тя разработва два основни курса – „Теория и методика на научната информация“ и „Организация на информационната дейност“. Цялостната ѝ концепция за съдържанието на дисциплината „Теория на научната информация“ най-ясно е защитена в първия учебник у нас в тази об-

ласт – „Теория и методика на научната информация. Документални източници“ (1975 г.) (8). Замислен като първа част от преподавания курс, той не обхваща всички аспекти на научната информация. Акцентите са върху общите въпроси, свързани с появата и утвърждаването на научната дисциплина „Научна информация“, потребителите на информация и спецификите на различните видове документи като основни източници на информация. Тук умело е съчетано представянето на основните видове документи, артикулирани в библиотечно-библиографската практика с навлизането на нови видове документи в информационното обслужване – т. н. „сива литература“, реферативни и обзорни издания, експрес информация. Специална глава е отделена на новите видове и форми на информация. За първи път са представени възможностите на издания, които днес са в основата на информационното обслужване „Current Contents“ и „Science Citation Index“. Навлизането на новите технологии намира отражение в представянето на възможностите на пермутационните указатели, автоматизирането на една от най-големите информационни системи в света „Index Medicus“, въвеждането на „избирателното разпространение на информация“ като особено ефективна форма на информационно обслужване. На практика в този учебник, основа за курса по „Теория на научната информация“ се разглеждат значими проблеми от теория на научната информация, дискутирани във водещи световни специализирани издания. Много от засегнатите в този учебник проблеми са обект на допълнител-

ни разработки в други нейни публикации, което респективно води до аткуализирането на лекционния ѝ курс.

На З. Петкова е поверен и курсът „Организация на научноинформационната дейност“. Съдържанието му обхваща проблемите на организацията на научноинформационната дейност у нас и в чужбина: Съветския съюз, Германия, Франция, Великобритания, САЩ, както и представянето на многопосочната дейност на Международната федерация по информация и документация. Редица от темите, включени в този курс, тя разглежда в самостоятелни публикации или ги включва като част от други такива.

Езиковата култура на З. Петкова ѝ дава възможност за достъп до публикации на английски, френски, руски и немски език и ѝ позволява да бъде винаги професионално информирана за тенденциите в световните научните изследвания и да ги използва в собствените си публикации, съобразно особеностите на нашата традиция и практика. Анализирайки подбора и интерпретирането на проблематиката, обект на научните и преподавателските интереси на З. Петкова, откриваме една доминираща линия, базирана на взаимното допълване на библиографията и научноинформационната дейност и на спецификите им, определящи собствения им път на развитие. На тази основа тя отстоява идеята за неделимостта на обучението на информационни специалисти от библиотечното образование, но наред с това отчита и новите тенденции, изискващи нов подход в рамките на това образование.

Представянето на Зорница Петкова само като изграден изследовател и

преподавател няма да е пълно, ако не се докоснем и до чисто човешките ѝ качества. Това, с което остава в спомените на колегите си е изключителната ѝ честност и безкомпромисност, с което се съобразяват дори опонентите ѝ. Никога не се е чувствала свързана с Българския библиографски институт, Народната библиотека и най-вече с Катедрата по библиотекознание, научна информация и културна политика по линията на формалните си служебни задължения. Винаги е имала аргументирано мнение по професионални проблеми, колегиални и лични отношения. В историята на Катедрата по библиотекознание, научна информация и културна политика има няколко кризисни моменти и справянето с тях до голяма степен е заслуга на принципино отстояваните позиции от З. Петкова. Това ѝ коства твърде много в професионален и личен план. Преодоля проблемите с достойнство и продължи с авторитета си да гради името на катедрата и на професията. При пенсионирането си спокойно и философски. „Излезе“ от катедрата, но не се дистанцира от нея. Ненатрапчиво, но ангажирано тя продължава да е съпричастна към всичко свързано с катедрата и професията – преживява трудностите ни и се гордее с това, което сме постигнали. Ние, нейните колеги, знаем, че винаги можем да разчитаме на разумен съвет, да потърсим компетентно и професионално мнение или човешка подкрепа от Зорница Петкова и това е нашето признание към нея като изследовател, преподавател, педагог и приятел.

Библиография

1. Библиография на българската библиография : 1944–1969. – С., Нар. библ. Кирил и Методий, 1971. – 602 с.

2. Библиография на българската библиография : 1852–1944. – С., Нар. библ. Кирил и Методий, 1981, 312 с. (В съавт.)

3. Нови моменти в библиографското обслужване. // Год. на Бълг. библиогр. институт, 9, 1963, 43–54.

4. Текущи реферативни издания. – С., Univ. изд., 1973. – 53 с.

5. Научната информация в областта на

библиотекознанието, библиографията и информатиката : Дисертация. – С., 1982.

6. Българската литература в областта на библиотекознанието, библиографията и информатиката и нейният библиографски контрол. // Год. на Соф. унив. Ист. фак., 73, 1979, 257–313.

7. Съвременни тенденции в развитието на информационната наука и информационното обслужване на науката. // Год. на Соф. университет. Ист. фак., 77, 1984, 299–339.

8. Теория и методика на научната информация : Док. източници. – С., 1975. – 178 с.

Новини

Приключи първият национален литературен конкурс „Яна Язова“, организиран от Народно читалище „Постоянство“ – Лом, по случай 95-годишнината от рождението на писателката. Яна Язова (1912–1974) е родена в Лом и е авторка на трилогията „Балкани“, включваща „Левски“, „Бенковски“ и „Шипка“, на романите „Ана Дюлгерова“, „Капитан“, „Александър Македонски“ и „Соления залив“, на стихове, афоризми, драми и произведения за деца.

45 млади автори от цялата страна изпратиха свои белетристични творби. Имената на наградените участници бяха съобщени на 1 ноември, в Деня на народните будители.

Журието – с председател Петър Величков и членове: Кристина Павлова и Мартен Калеев, отличи с първа награда Мария Гюзелева за разказа ѝ „Последната премиера“. Втора награда получи Веселина Иванова за творбата си „Свобода“, а трета – Милеслава Богданова за „Просячето“. Заради високото ниво на изпратените творби журието присъди и три поощрения – на Радина Гечева, Евелина Кованджийска и Иван Тихолов.

Присъстващите в препълнената зала на Народно читалище „Постоянство“ чуха първите три наградени разказа. Обсъдена бе и книгата на Петър Величков „Яна Язова: проклятието на дарбата“.

ЦЕНТРАЛНАТА БИБЛИОТЕКА НА БАН ПОПУЛЯРИЗИРА СВОЯ ОПИТ

ЦВЕТАНА СТАЙКОВА, МАРИЯ ЕФРЕМОВА

От март 2007 г. Централната библиотека на Българската академия на науките издава първо по рода си електронно издание, публикувано на уебсайта на библиотеката – www.cl.bas.bg.

Информационният бюлетин на ЦБ на БАН (ИБ), както е посочено в уводните думи в първа книжка, има за цел да информира сътрудниците на библиотеката и нейните филиали, на постоянните научни звена на БАН, други библиотеки, университети, научни институти, фирми и редица наши и чуждестранни потребители относно дейността и информационните й възможности, да предоставя актуална информация за научни прояви и важни събития в академичната библиотечна мрежа. Заедно с това той трябва да съдържа и информация за общо академични прояви, юбилеи на академията и на нейни членове.

Бюлетинът излиза ежесмесечно и може да се каже, че до момента изпълнява целите, обявени в програмата. Излезлите вече девет книжки оформят облика му на издание, поднасящо навременна и актуална информация, насочена към твърде широка читателска аудитория. Подборът на материалите и акцентите в информационния бюлетин се извършват под непосредственото ръководство на директора и зам.-директора на библиотеката. Редакционната колегия

е съставена от ст.н.с. д-р Цветана Стайкова (отговорен редактор), Евгения Станчева и Мария Ефремова, а графичното оформление и предпечатната подготовка е дело на графичния дизайнер Марио Стайков и на Мария Ефремова.

Електронната форма на бюлетина дава възможност да се съхранява по-голям обем информация, без да заема значително място, както и да бъде широко и бързо достъпна за потребители от цял свят на благоприятни цени. Това съществено улеснява разпространението й. Освен това след публикуването им електронните текстове могат безпроблемно да бъдат променяни и доразвивани. Недостатък обаче е, че при съвременното състояние на техниката не е осигурено дългосрочното архивиране на електронните издания и на електронните публикации.

Първоначалният замисъл на издателите на бюлетина е да информират чуждестранните партньори на Централната библиотека на БАН за ежесмесечно комплектуваните от нея издания, както и за продукцията на Академичното издателство „Проф. М. Дринов“, която постъпва в нейния фонд. Тази задача е предизвикана от интереса на специалистите в славянските отдели на големите световни библиотеки, които се нуждаят от информация за българската издателска

продукция в областта на науката, която заема съществен дял в тяхното набавяне на литература от славянските държави. Затова именно, с оглед комплектуването на българска литература, бюлетинът излиза само на български език, който е добре приет от партньорите на ЦБ на БАН в чужбина и от техните потребители. Това, че няма паралелно издание на западен език, не затруднява ни най-малко ползването му. Кирилската азбука е добре позната и се употребява с лекота в голяма част от научните библиотечни среди на Запад. Постоянните рубрики „Нови постъпления във фонда на ЦБ на БАН“ и „Книги от Академичното издателство „Проф. М. Дринов“, постъпили във фонда на ЦБ на БАН“, водени от Евгения Станчева, заемат значителна част от бюлетина.

Постоянна рубрика, поддържана от Емилия Момчилова, е „Предстоящи годишнини на членове на Българската академия на науките (1869–2007)“, която съдържа информация за годишнини от рождението и смъртта на академици, член-кореспонденти, почетни и чуждестранни членове на БАН. Тя улеснява в значителна степен дейността на постоянните научни звена на академията, а така също информира чуждестранните й партньори за годишнини на нейните членове.

Всички останали – временни – рубрики са подчинени на основната идея – максимално пълна и навременна информация за дейността на Централната библиотека.

Националните празници на Република България са въвеждащата част на почти всеки брой на бюлетина. Тази официална част е последвана от информа-

ция за значимо събитие в живота на самата Централна библиотека (вече състояло се или предстоящо). Такива събития са:

- Ден на отворените врати на ЦБ на БАН – по случай 11 май – Професионалният празник на библиотекарите;

- презентация на нови версии и нови възможности на автоматизираната библиотечно-информационна система ALEPH500;

- представяне на книги;

- посещения в Централната библиотека на БАН на официални гости от страната и чужбина.

Рубриката „Предстоящи годишнини на членове на Българската академия на науките (1869–2007)“ в редица случаи е последвана от статии за учени, чиито годишнини от рождението или смъртта предстоят – например статията за акад. Никола Михов на ст.н.с. д-р Цветана Стайкова (ИБ, бр. 1), твърде интересните и от по-различен ъгъл от официалните виждания за научното наследство на акад. Иван Дуйчев на ст.н.с. д-р Илия Илиев (Институт по история на БАН) (ИБ, бр. 3), сведения за проф. Боян Пенев (дописан член на БАН) (ИБ, бр. 3), по случай 125 г. от рождението му, и др. Рецензии на новопостъпили книги във фонда на Централната библиотека на БАН също намират място на страниците на бюлетина (ИБ, бр. 2, 6, 9). Те са свързани пряко със списъка на новите постъпления.

Бюлетинът е трибуна на цялостния творчески живот на Централната библиотека на БАН. На неговите страници се поместват „Годишният отчет на Централната библиотека на БАН“ (ИБ, бр. 2), инструкции за работата на автомати-

зираната библиотечно-информационна система ALEPH500, например, съставената от зам.-директора на библиотеката Събина Анева и ст.н.с. д-р Мария Аргирова инструкция „Общодостъпен електронен каталог на Централната библиотека на БАН в интернет. Ръководство за потребителя“ (ИБ, бр. 5), реализирани проекти от сътрудници на ЦБ на БАН, какъвто е проектът „Руската имперска книга в библиотеките на Българската академия на науките“, с изпълнители ст.н.с. д-р Мария Аргирова, Събина Анева, ст.н.с. д-р Никола Казански, Нели Байкова (ИБ, бр. 7), и др.

С цел да се даде по-голяма гласност и да се популяризират постиженията на постоянните научни звена и учените от БАН, една от формите за което са изложбите, представящи научната им продукция, се поддържа постоянна рубрика „Предстоящи изложби в Централната сграда на Българската академия на науките“, водена от Лидия Чолпанова. Заедно с това в бюлетина се представят интересни изложби, организирани от Централната библиотека, тясно свързани както с дейността ѝ, така и с популяризирането на нейните творчески контакти, на постиженията и изявите на нейните партньори.

„Предстоящи библиотечни събития“ – това е рубрика, която информира както сътрудниците на Централната библиотека на БАН, така и читателите на бюлетина за предстоящи научни форуми и по-интересни събития в професионалния живот на библиотечните среди. Възможно е тази рубрика да се използва и от другите библиотеки, когато се организират научни форуми или са налице интересни събития, за тях да бъде сези-

рана редколегията, за да може бюлетинът да се използва като средство за популяризиране на тези прояви.

Други също интересни рубрики са:

- „Статии от чуждестранния професионален печат“, в която се поместват интересни разработки на видни представители на библиотечното дело у нас и в чужбина, третиращи актуални проблеми;

- „Страница за хумор“ (засега е поместен един разказ – „Как да съблазним библиотекарката?“, в превод от унгарски на Стефка Хрусанова, но смятаме по-нататък да развием тази рубрика).

Юбилейният брой 8 е посветен изцяло на 138-ата годишнина на Централната библиотека на БАН и съдържа материали, отнасящи се до основната ѝ мисия – да обслужва българската наука и като съчетава традиционните и модерните технологии и услуги, да се развива като съвременен библиотечно-информационен център; за тази цел да укрепва автоматизираната библиотечно-информационна система ALEPH500, да се изгражда като дигитална библиотека. Тези идеи внушават основополагащата статия на директора на библиотеката ст.н.с. д-р Динчо Кръстев, статията на зам.-директора Събина Анева, посочваща поредните постижения и главните насоки при използването на новите информационни технологии, статиите, посветени на богатството на сбирката от старопечатни книги и информационните възможности на библиотеките на постоянните научни звена на БАН (ст.н.с. Мария Аргирова), и на издателската дейност на Централната библиотека (ст.н.с. д-р Цветана Стайкова); ролята на Научния архив като важно информационно, на-

учно и културно звено на академията разглежда в своята статия специалистът архивист Цветанка Величкова.

Интересна информация се съдържа и в брой 9 на бюлетина. Едновременно с отбелязване значението на Празника на народните будители в него са поместени материали от проведената „Европейска нощ на учените 2007“ и посветената на нея изложба „Българска следа в науката. Историците“, организирани от Съюза на учените в България, Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и Българската академия на науките. Това са прояви на научни институции в цяла Европа по инициатива на Европейската комисия, които се провеж-

дат за трета поредна година. В статията си за това събитие Пенка Лазарова (Съюз на учените в България) отбелязва, че благодарение на него видяхме учените „като талантиливи изпълнители и творци, като хора, които умеят да се веселят, да разказват увлекателно за своите научни интереси и изследвания“.

През първата година на издаването си бюлетинът на Централната библиотека на БАН в значителна степен успешно изпълнява задачите си и се надяваме, в бъдеще да поднася на своите читатели още по-разнообразна и интересна информация, да акцентира на важни и актуални проблеми от библиотечната теория и практика.

Съобщение

През декември излиза от печат юбилейният сборник **„Общуване с Изтока“**, посветен на 60-годишнината на ст.н.с. I ст. д-р Стоянка Кендерова.

Тя е един от най-утвърдените български учени в областта на ориенталистиката.

Добре позната е в академичните среди не само у нас, но и в Европа – Русия, Франция, Германия, Испания и др. Ползва се с голям авторитет, като публикациите ѝ се приемат за приноси в европейската наука и култура.

Сборникът е с обем 552 стр. и със свои статии участват 46 видни учени от страната и чужбина. Текстът е структуриран в три големи раздела – История, Езикознание и Библиография. Книгата включва и голям брой снимков материал – ценни извори на арабски и турски език, сериозни научни изследвания, посветени не само на историята на Османската империя, но и проучвания в областта на дипломатиката, палеографията, езикознанието и етнологията.

Цена 5.00 лв.

НОВИ БИБЛИОТЕЧНИ ПРАКТИКИ В ДЕТСКИ ОТДЕЛ НА РБ „СТИЛИЯН ЧИЛИНГИРОВ“ АНИ КАЙКОВА

През последните две години Детски отдел на Регионална библиотека „Стилиян Чилингиров“ работи по дългосрочна програма „Да спасим децата от улицата!“, изразяваща се в серия от дейности. Те целят да ангажират детското внимание и да провокират творческия му потенциал в подходяща социо-културна среда.

Началото на проекта бе поставено през 2006 г. с оборудването на компютърна зала и създаване на първия в страната детски сайт на детски отдел на библиотека. Бе защитен проект пред Общински фонд „Култура“ под надслов: „Да спасим децата от улицата: децата ни – творци в интернет пространството“.

Целите, които си поставихме, бяха:

1. Библиотеката със своите традиции и място в обществото да предостави подходяща атмосфера за прекарване на свободното време и активно да подпомага учебния процес.

2. Да провокираме детското мислене и развитие чрез подходящи сайтове за писане на художествени текстове, математически състезания, участие в конкурси, запознанства с връстници от цял свят, за да упражняват децата знанията си по чужди езици.

3. Да придобият навика да посещават библиотеката като място, където могат успешно да се справят с учебните

си задачи и където да се чувстват добре през свободното си време чрез образователен софтуер и игри, подбрани от тях самите и от библиотекарите.

4. Да имат готовност самостоятелно да използват предлаганите в библиотеката услуги чрез провеждане на библиотечни уроци от типа „Тема, материали и издирването им в интернет“. Целта е да се направи съпоставка между търсенето в най-нови източници на информация с това чрез печатните издания.

5. Говорейки на „техния език“, да поддържа у децата траен интерес към библиотеката и нейните фондове. Да ги предразположим към активно участие в оформлението на сайта „Приятел на книгата“ – www.libshumen.org/do/ и да провокираме тяхното творчество като поместваме техни художествени творби, рисунки, фотографии. Да ги поощряваме да участват в конкурси, организирани от деца и за деца.

Сайтът е оформен в две части.

В първата – „От библиотекарите за вас“ – е поместена информация, която ние, работещите в Детски отдел, систематизираме в няколко рубрики и обновяваме ежесечно. За да е по-непринудена и достъпна формата на комуникация, рубриките се водят от името на Ани.

В рубриката „Кака Ани препоръчва

за лятото“ са поместени препоръчителни списъци по класове за прочитни книги през ваканцията.

В „С каква Ани в интернет“ се предлага разходка в други интересни и полезни сайтове, групирани по категории. Наред с образователните програми, игрите и забавленията, има и полезна информация и за родители.

В следващата рубрика „Каква Ани говори за Шумен“ може да бъде открита любопитна информация за града, историята, хората и забележителностите му.

„Светът около нас“ пък е широкообхватна рубрика за любознателните. Съдържа открития, факти, рекорди, чествания и друга любопитна информация.

Рубриката „За урока по литература“ е в помощ на читателите от шести и седми клас и включва препоръчителен библиографски списък с критика за изучаваните произведения.

„Какво предстои в Детски отдел?“ – тук информираме читателите за културния афиш – предстоящи срещи, празници, инициативи.

В дясната част на тази страница има и кратки анотации на популярни и търсени детски заглавия, както и статия за автор на месеца.

Във втората основна част на сайта децата са преки участници. Тук те могат да поместват своите творби в четири категории – поезия, проза, рисунки, новини. За любителите на комикси публикуваме избрани откъси от сп. „Дъга“, като спазваме разпоредбите на Закона за авторското право. На e-mail адреса на Детски отдел могат да бъдат задавани въпроси на всякаква тематика, като отговорите са гарантирани. В тази част на сайта поместваме информация за кон-

курси и състезания за деца на национално ниво. Включени са условията за записване, както и възможностите, които предоставя Детски отдел в помощ на евентуалните участници.

Реализирането на проекта пожъна голям успех и впоследствие по инициатива на библиотеката прерасна в дългосрочна програма. Следващата стъпка бе организиране на срещи с издателство „Кръгзор“ и д-р Румен Бостанджиев под наслов: „Четенето е секси, четенето е купон!“. Участвахме и в Европейските дни на наследството с обучение за работа в интернет и фотоконкурс.

Така естествено се породиха идеята за следващия проект по програмата „Да спасим децата от улицата!“ – „Децата на Шумен и Стилиян Чилингиров – продължената традиция: как се прави книга?“ Родиха се идеята за издаване на малка книжка с най-популярните детски стихове на Стилиян Чилингиров, които да бъдат илюстрирани от щуменчета. Във връзка с честванията на 125 години от рождението на нашия бележит съгражданин, по чиято инициатива през 1922 г. е създадена Народната библиотека в Шумен, неговите родственици с радост прегърнаха идеята и предоставиха авторските права върху произведенията му, за да реализираме това начинание.

Освен популяризиране на творчеството за деца на Чилингиров, проектът целеше да провокира фантазията на децата, като им даде възможност да изразят себе си чрез рисунки към текстовете. Децата да проследят пътя на създаването и издаването на една книга и така да се почувстват полезни и ангажирани, навлизайки в „кухнята“ на издателската

дейност. И най-вече да продължим инициативата „Да спасим децата от улицата!“, като предложим интересна алтернатива за приятно, полезно и интересно прекарване на свободното време чрез пряко участие в творчески процес. Днес книжката „Смейте се, смейте, очички“ е факт и се разпространява безплатно.

Новото, което предложихме за летните ваканционни дни, бе „Детска работилница за изкуство“, която включваше 3 клуба: „Детето, природата и изкуството“; „Ателие по приложно изкуство“ и чуждоезикови занимания за начинаещи. Философията на ваканционния проект е фокусиране на вниманието върху ДЕТЕТО, върху възможностите за откриване и развиване на неговите способности, таланти и дарования, засилването на неговата активност и отговорност. Реализирането на този проект запълни нишата между училището и семейството и даде възможност за оползотворяване на свободното време през лятната ваканция – в подходяща среда с висока степен на сигурност и обещаващо ниво за интелектуално развитие. На децата бе предложена алтернатива за приятна, полезна и интересна ваканция в града.

В клуба „Детето, природата и изкуството“, с ръководител Пламена Стоянова, децата изработваха различни изделия (картички, моливници, подвързии за книги и др.) от отпадъчни материали, като същевременно дискутираха на различни теми, организирани по седмици: Седмица на околната среда; Седмица на книгата; Седмица на цветовете; Седмица на думите – словотворчество с Вента Янкова.

В клуба „Ателие по приложно изкуство“, с ръководител Румяна Герчева, децата изработваха кукли в автентични етнографски носии. В процеса на работа, бродирайки, те се запознаваха с особеностите на носиите в различните етнографски области на България.

Всички изделия от детската работилница за изкуство бяха изложени на благотворителна изложба – базар, а набраните средства ще бъдат предоставени на нуждаещо се дете. Така участниците в работилницата не само обогатиха своите знания и умения, но също им бе даден пример, че благотворителността има много форми и всеки може да се включи, независимо на каква възраст е.

ПРОДЪЛЖАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА БИБЛИОТЕКАРИ В РУСИЯ И САЩ

СТЕФКА ИЛИЕВА

В началото на 70-те години на миналия век бе формирана идеята, че всяко работно място изисква освен придобитото образование и непрекъснатото му допълване през цялата трудова кариера. Така се появяват термините long-life education (пожизнено обучение), education permanent (непрекъснато образование), continuing education (продължаващо образование).

Ще проследим накратко характерните особености на продължаващото обучение в Русия и САЩ.

Русия

На федерално ниво с квалификацията на библиотекарите се занимава Республиканският институт за подготовка на работниците от изкуството, културата и туризма. Това е национален център, който предлага образователни програми, диференцирани по предназначение, продължителност, времетраене на учебните часове и обем на включения материал и с диференциран подход при подбора на участниците. В областите и различните райони на Русия големите научни библиотеки организират курсове за повишаване на квалификацията на кадрите, които са обикновено без библиотечно образование. Занятията се провеждат задочно, групите се обучават за няколко дни, четат се лек-

ции, задават се домашни работи и се провеждат консултации. След определен срок групите отново се събират. Недостатък на курсовете е по-голямата ориентация към теорията и по-малкото внимание към библиотечната практика.

Голяма роля в повишаването на квалификацията играят методическите отдели към големите научни и регионални библиотеки. Продължаващото образование изцяло е ориентирано по тематика и методика към иновационно обучение. Терминът „иновационно обучение“ означава прилагане на принципно нови методи и форми.

Регионалните библиотеки в Русия имат водеща роля в обучението на библиотечния персонал, което се осъществява от специалисти практики.

Методическите центрове в Русия изучават най-добрия опит на водещите библиотеки и предлагат на останалите прилагането му. Но регистрирайки опита, методическите центрове отбелязват не само положителните страни, а също и недостатъците в библиотечните практики. Част от обученията се организират в библиотеки с добър опит. Всяка регионална библиотека има стратегически план на квалификационните занимания в дългосрочна перспектива.

Младите, новоназначени библиотекари се обучават от наставници.

Наставничеството е добре разработена форма на обучение на персонала, която се провежда без откъсване от работното място. Наставниците обикновено са по-опитни колеги, които помагат на новоназначените библиотекари да решават сложни задачи и да проявяват творчески подход, инициатива, приемчивост.

В Русия, както и в България, няма пряка връзка между деловата кариера на библиотекаря и равнището на придобитите от него нови знания чрез квалификация. За разлика от България обаче, в Русия има по-добра нормативна база за решаване на този проблем. През 1995 г. са приети Тарифно-квалификационни характеристики (категории) на длъжностите.

Най-често използваните форми и методи на обучение в Русия са следните:

- краткосрочни семинари за иновации;
- школи-семинари по тема, обобщаваща най-добрия опит. Например: „Библиотеката и местната власт“;
- курсове за повишаване квалификацията на ръководители на библиотеки;
- мастер-класове по авторски програми. Например: „Мултимедийните технологии в обслужването на читателите“ на проф. А. И. Каптерев;
- школи по библиотечна иноватика;
- творчески лаборатории.

САЩ

В САЩ библиотечно образование се завършва след придобиване на друг вид висше образование.

В американските библиотеки има пет длъжностни категории. Висшите кате-

гории могат да заемат само имащите степен MLS или MLIS (магистър по библиотечно-информационни науки). От 1992 г. е прекратена подготовката на библиотекари бакалаври. Изборът на професия се реализира в самата библиотека. За да се постъпи в библиотечно висше училище за степен магистър (Master) по библиотечни и информационни науки (Library and Information Science-LIS), трябва да е получена степен „бакалавър“ в други висши училища. Но веднага след завършването на степен „бакалавър“ не може да се продължава за магистърска степен. Първо трябва да се поработи в библиотека. Затова завършилите степен магистър по библиотечни и информационни науки са не по-млади от 30 години.

Непрофесионалните категории се заемат от лица с най-различно образование. Това могат да бъдат завършилите High school (4-та степен на средно образование), бакалаври и магистри. Това са дипломирани бакалаври и магистри по психология, педагози, инженери автоматизатори. Те са необходими на библиотеките със специалните си познания и умения.

Ръководителите на библиотеки завършват курсове за библиотечен мениджмънт, но преди да се запишат за курсовете, полагат специален тест – Graduate Management Admission Test (GMAT). Изпитът продължава около пет часа, изпълняват се пет задачи, за всяка от които се отпускат по тридесет минути. Едно от заданието е свързано с базови математически способности, тъй като логическото мислене е основа на доброто управление.

След като библиотечните мениджъ-

ри издържат тестовете, те се обучават главно на социална психология и административна практика. Доброто управление се нуждае от пари за обучение на ръководителите. Затова в САЩ почти не стои въпросът как да се разрешават конфликти в библиотеките. Организацията в тях е такава, че да анулира възможността за появата им. След обучението на ръководния персонал се създава перфектно управление на библиотеката, което изключва разразяването на конфликтни ситуации.

Обучението в административна практика включва следните въпроси: функциите на библиотеката и на библиотекаря, ролята на ръководителя, методиката за разпределяне на задачите, техниката за съставяне на графици, разписания и т.н., практически умения, взети от практиката. Изучават се още следните дисциплини: стратегии за развитие на щата, управление на персонала, разпределение на работната заплата, счетоводство, писмени комуникации.

Ръководителите на библиотеки повишават многократно квалификацията си.

Техническият персонал в американските библиотеки се обучава в четири квалификационни нива (А, Б, В, Г). „Г“ е най-високото и се дава на помощник библиотекари в комплектуването и каталогизирането, които са показали добри резултати в работата си.

Новият библиотечен персонал (Clerk) се попълва обикновено от випускниците на средното училище. За да отговорят на изискванията на работните места в библиотеката, те трябва да са завършили Business school или Commercial courses. По-късната им реализация зависи от трудовата им дейност в би-

лиотеката и се оценява от наставниците.

Наставничеството е най-важният етап в професионалната подготовка. Наставникът (Tutor, Instructor) е длъжен да оцени професионалните способности, степента за мотивация за обучение и да даде своето аргументирано предложение. Ако работникът е показал добри резултати (on the job experience), той се насочва към продължаване на обучението. Той може да бъде включен и в различни курсове с различна продължителност. По този начин се избягва обучаване на случайно попаднали хора в професията и се увеличава ефективността от обученията, защото участниците са силно мотивирани да израснат професионално.

Библиотекарите могат да продължат образованието си и в университет. Ако се установи, че библиотекарят е подходящ за професията и за конкретната библиотека, ще бъде направено почти всичко, за да му се даде възможност да работи и да учи. Има и дистанционни форми на обучение, а също и почасово (art-time). Често обучението в САЩ е само сутрин (20 часа седмично), а се работи вечер (от 20 до 40 часа седмично).

Техническият помощник (Library technical assistant) се набира от завършилите висши училища - бакалаври или магистри. На помощника може да се възложи самостоятелна работа, която се контролира не от наставника, а от супервайзера. Всеки помощник си има личен план за квалификация, който се преразглежда и променя ежегодно.

Библиотечният специалист (Library associate, associate specialist) преминава през тест или събеседване, за да се ус-

танови дали е необходим специалист като него на библиотеката (той трябва да е завършил друго висше образование), има ли лични качества, за да упражнява професията, готов ли е да учи за библиотекар.

Главният библиотекар е на върха на длъжностите в библиотеките. Той също продължава да учи или за втора магистърска степен, или завършва докторантура, или се явява на изпити за получаване на сертификат за специалист в определено направление на библиотечната дейност (комплектуване, каталогизиране, съставяне на библиографски пособия, справочно обслужване и др.).

Много често работещите в университетските библиотеки преподават във висшите библиотечни училища.

Литература

Аболимова, Т. В. и др. Региональные центры повышения квалификации библиотечных кадров. // *Профессиональное сознание библиотекарей. Необходимость перемен в переходный период.* – М., 1994, 78–82.

Васильева, Е. А. и **И. Л. Клим.** Библиотечное образование в США: взгляд „изнутри“. // *Науч. и техн. библ.*, 1995, № 5, 35–44.

Головко, С. И. Специалист: образование, компетентност, новаторство : Научно-практическое пособие. – Москва : Либерия, 2005.

– 144 с. : с ил. – (Библиотекарь и время. XXI век; вып. 21).

Каптерев, А. И. Менеджмент знаний: от теории к технологиям : Научно-метод. пособие. – Москва : Либерия-Бибинформ, 2005. – 296 с.: с табл.; 21 см. – (Библиотекарь и время. XXI век; вып. 15).

Кузнецова, Т. Я. Профессиональное развитие библиотечных кадров как объект государственной политики. // *Науч. и техн. библ.*, 2006, № 2, 32–39.

Набатникова, Е. А. Непрерывное профессиональное образование библиотечных работников за рубежом (на примере развитых стран капитализма). // *Библиотечная теория и практика в капиталистических стран.* Меж. вузов. сб. – Москва, 1991, 124–134.

Попова, Анна. Рангове в кариерата и непрекъсната квалификация в библиотеката на Йейлския университет. // *Библиотека*, 2000, № 6, 18–22.

Пушкова, С. В. Современные тенденции в непрерывном профессиональном образовании библиотекарей за рубежом. // *Управление современной библиотекой.* – М., ОГИ, 1999, 59.

Рябушева, Е. и **Э. Баранова.** Восхождение по служебной лестнице: преграды и преодоления. // *Библиотека*, 1999, № 3, 29–30.

Сукиасян, Э. Р. Повышение квалификации – стратегические действия. // *Науч. и техн. библ.*, 2004, № 8, 79–88.

Сукиасян, Э. Р. Непрерывное образование. Как оно понимается в США. // *Науч. и техн. библ.*, 2006, № 5, 52–59).

БИБЛИОТЕКИТЕ В МЕСТАТА ЗА ЛИШАВАНЕ ОТ СВОБОДА

РЕЗУЛТАТИ ОТ ВТОРО АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ

ДИМИТРИЙКА СТЕФАНОВА

I. За изследването

Анкетното проучване на библиотеки-те в местата за лишаване от свобода бе тема от научноизследователския план на Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ за 2006 г. Програмата на проучването и въпросникът за събиране на информацията бяха подготвени от н.с. Димитрийка Стефанова. Консултан-ти на изследването бяха н.с. Анета Дончева, н.с. Христо Вълчев, н.с. Галя Дириманова (Народна библиотека), Даниела Йорданова, Константин Константинов (Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ при Министерство на правосъдието).

Това изследване бе второ по рода си. Първото изследване на библиотеките в местата за лишаване от свобода бе проведено през 1992 г. от специалисти на Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ и Главното управление на местата за лишаване от свобода (днес Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“) при Министерството на правосъдието.

Изследването бе предопределено от съществуващата проблемна ситуация в българското библиотечно дело, а именно – противоречието между предписанията на международните нормативни

документи и практиката у нас.

Настоящото проучване си постави следните цели:

1. Да установи състоянието и дейността на библиотеките в местата за лишаване от свобода през 2006 г.
2. Да установи промените в библиотеките в сравнение с 1992 г.

Във връзка с поставените цели бяха решени следните задачи:

- Установяване наличието/липсата на финансиране на библиотеките през периода 2001–2006 г.
- Установяване състоянието на библиотечния фонд (размер, състав, физическо състояние, съответствие/несъответствие на читателските интереси).
- Установяване характеристики на комплектуването (периодичност на придобиване на библиотечни документи и начини на комплектуване), наличие/липса на прочистване на фонда.
- Установяване каква е дейността на библиотеката (наличие/липса на вътрешен правилник, библиотечна документация, брой на читателите, достъп на лишените от свобода до библиотеката и библиотечните материали, наличие/липса на санкции за недобросъвестни читатели, брой заети библиотечни материали, форми на работа за пропагандиране

на четенето и фонда на библиотеката, планиране и отчитане дейността на библиотеката).

- Установяване най-общите характеристики на материалната база.

- Установяване наличието/липсата на връзки между библиотеките в местата за лишаване от свобода и обществени библиотеки.

- Установяване преценката на изследваните лица относно възможностите за подобряване дейността на библиотеката.

Обект на изследването бяха представителите на администрацията в местата за лишаване от свобода, които имат отговорности към библиотеката. **Предмет на изследването** бе състоянието и дейността на библиотеките в местата за лишаване от свобода. Изследването бе изчерпателно – проведе се във всички места за лишаване от свобода, в които са разкрити библиотеки, а именно: дванадесет затвора, десет затворнически общежития, поправителен дом за малолетни правонарушители.

Методиката на регистрация предвиждаше индивидуалната първична информация да се събира чрез писмена анкета. Анкетирани бяха началниците на сектор „Социална дейност и възпитателна работа“ на затворите и поправителния дом и началниците на затворническите общежития. Със същата анкетна карта бяха анкетирани и отговорниците на училищните библиотеки в четири затвора. Във връзка с втората цел на проучването въпросникът в много голяма степен повтаряше въпросника от 1992 г.

Обработката на индивидуалната първична информация и анализът на полу-

чените резултати бяха извършени от н.с. Димитрийка Стефанова.

Използван бе и методът анализ на документи. Анализирани бяха предоставените годишни отчети за дейността на библиотеките през 2005 г. и предоставените правилници на библиотеките в местата за лишаване от свобода.

Оценката на дейността на библиотеките в местата за лишаване от свобода бе направена въз основа на документа на ИФЛА „Ръководство за библиотечно обслужване на лишените от свобода“ (2006 г.).

II. Изводи и препоръки от изследването „Библиотеките в местата за лишаване от свобода“

Няколко документа, ратифицирани на международно ниво, служат за основа на определянето и осигуряването на подкрепа на библиотечното обслужване на лишените от свобода:

1. Правило 40 на „Минимални стандарти за третиране на лишените от свобода“ на ООН (1955 г.) гласи: „Всяко пенитенциарно заведение трябва да разполага с библиотека, достъпна за всички категории лица, лишени от свобода, и включваща книги както с развлекателно, така и с образователно съдържание. Всички лица, лишени от свобода, трябва да се поощряват в ползването на библиотеката“.

2. Издадената от ЮНЕСКО през 1994 г. „Харта на читателя“, разработена от Международния комитет на книгата и Международната асоциация на издателите, заявява, че „четенето е универсално право“.

3. „Манифест за публичните библиотеки“ на ЮНЕСКО (1995 г.) призова-

ва общодостъпните библиотеки да се включат в обслужването на лишените от свобода.

4. В доклада „Образование в затвора“, одобрен от Европейския съюз (Страсбург, 1990 г.), е включена глава за библиотеката в затвора. Според този текст библиотеката в затвора трябва да функционира по професионалните стандарти, които са задължителни за останалите обществени библиотеки; в дейността си трябва да се опира на стандартите, които се отнасят за общодостъпните библиотеки; библиотеката трябва да се управлява от професионалист в библиотечното дело; библиотеката трябва да удовлетворява разнородни културни потребности на ползвателите, като им предоставя открит достъп до библиотечния фонд и им предлага разнообразни литературни и други видове занимания, които имат отношение към четенето.

Цел на библиотеките в местата за лишаване от свобода

Съвременното общество възприема по-хуманна практика на съдопроизводството и наказанията в съответствие с Всеобщата декларация на ООН за правата на човека (1948 г.). Наказанието се преобразува в образование, превъзпитание, полезно използване на времето. При такова разбиране на наказанието библиотеката се превръща във важна съставна част от пенитенциарното заведение. Тя си поставя за цел да обслужва с библиотечни документи и информация лишените от свобода и представителите на администрацията.

Организация, финансиране и ръководство на библиотечното обслужване

Правната основа на библиотечното обслужване на лишените от свобода в България се съдържа в документа „Правилник за прилагане на Закона за изпълнение на наказанията“ (1990 г.). Член 79, ал. 1, гласи: „В затворите, поправителните домове и трудовоправителните общежития има библиотеки, които се попълват с нова литература, съгласно утвърдения ред и практика на гражданските библиотеки.“

Този текст не противоречи на разпоредбите за библиотеката, които се съдържат в цитираните международни документи. Но вместо да конкретизира за българските условия по-общите положения на международните документи и да разшири обхвата на регламентираните въпроси, той е много беден на правни решения. Ако се обърнем към българската традиция, установяваме съществено отстъпление от завоювани позиции. Първият правен текст относно библиотеката в затвора (в „Правилник за окръжните затвори“, 1893 г.) е в значителна степен по-пълнен и по-конкретен.

Към август 2006 г. библиотеки са разкрити във всички 12 затвора, в 10 затворнически общежития и в поправителния дом за малолетни правонарушители.

През проучвания период (2001, 2003, 2005 г.) администрацията на пенитенциарните заведения, с изключение на две такива, не осигурява средства за закупуване на книги и други библиотечни документи.

При съществуващата практика лишени от свобода да бъдат библиотекарите

отговорността за библиотеката от страна на администрацията е поверена на различни длъжностни лица; най-добри са случаите, в които за библиотеката отговаря началникът на отдел „Социална дейност и възпитателна работа“.

Библиотеките в местата за лишаване от свобода са задължени да поддържат документите, регламентирани от БДС 15 218-81 Библиотечно дело. Документация за библиотечно дело. Изследването установява, че тези библиотеки не спазват изискванията на стандарта.

Общата картина на планиране и отчитане на дейността показва, че само няколко библиотеки планират дейността си за срок от една година и изработват годишен отчет.

Библиотечен персонал

В библиотеките на местата за лишаване от свобода (с изключение на поправителния дом в Бойчиновци) за библиотекари са назначени затворници. Професията библиотекар е принижена до възможностите на лишените от свобода – възможности, които са силно ограничени от техния правен статус, криминалната поразеност на личността и липсата на квалификация. Тази практика се отразява изключително неблагоприятно върху състоянието и дейността на библиотеките в местата за лишаване от свобода.

В международните документи „Образование в затвора“ (Европейски съюз, 1990 г.) и „Ръководство за библиотечно обслужване на лишените от свобода“ (Международна федерация на библиотечните асоциации и учреждения, 2005 г.) изискването за назначаване на библиотекар с библиотечна квалификация е категорично.

Библиотечен фонд

Една от задачите на библиотеката е да комплектува и изгражда фондове от различни библиотечни документи и бази данни в съответствие със задачите на пенитенциарното заведение, интересите и потребностите на читателите.

Изследването установява, че комплектуването на библиотечния фонд, една много отговорна, основополагаща дейност, се извършва от длъжностни лица, които нямат библиотечна квалификация и имат много задължения от друг характер. През продължителен период от време не са закупвани нови документи. Библиотечните фондове са с остаряло съдържание, не са съставени от разнообразни видове материали и типове литература, не отговарят на интересите и предпочитанията на читателите; голяма част от библиотечните документи са похабени. Тази характеристика на библиотечния фонд води до понижаване на реалната осигуреност с библиотечни документи на един затворник.

Документът „Ръководство по библиотечно обслужване на лишените от свобода“ (2005 г.) препоръчва фондът да осигурява най-малко 10 книги на един затворник.

Материална база

Според документа „Ръководство по библиотечно обслужване на лишените от свобода“ по своя интериор библиотеката в пенитенциарното заведение не трябва да се различава от интериора на общодостъпната библиотека. Тя трябва да бъде привлекателно място, което внушава уважение.

Резултатите от изследването показват, че в по-голямата част от местата за

лишаване от свобода площта на библиотечното помещение е крайно недостатъчна и не позволява на библиотеката да работи нормално. Малката площ на първо място не позволява фондът да бъде нареден според изискванията и да бъде предоставен на свободен достъп на читателите.

Обслужване на читатели

Една от задачите на всяка библиотека е да извършва библиотечно, библиографско и информационно обслужване на читателите със собствени източници, чрез междубиблиотечно заемане и чрез осигуряване на достъп до чужди бази данни.

В изследваните 23 пенитенциарни заведения читателите на библиотеките представляват около 1/3 от общия брой на лишените от свобода, като картината във всяко заведение е различна. Според преценката на представителите на администрацията затворниците-читатели проявяват най-голям интерес към криминалната литература, приключенските книги и фантастиката.

Поради отсъствието на професионален библиотекар предлаганите услуги са малко на брой, библиотечното обслужване се извършва на елементарно ниво. Като цяло библиотеката не е в състояние да участва активно в осъществяването на основната цел на пенитенциарното заведение – ресоциализация на лишените от свобода.

Библиотеки при училищата в затворите

Събраната информация за училищните библиотеки в 4 затвора разкрива, че фондовете на 3 от тях дублират фон-

довете на основните библиотеки в затворите – освен учебна литература, притежават научно-популярна, справочна, художествена и детска литература. Това положение не е оправдано от икономическа гледна точка. Библиотеките при училищата трябва да имат статут на филиали и да притежават само учебници и учебно-помощна литература.

Връзки между библиотеките в местата за лишаване от свобода и обществените библиотеки

В документа „Обяснителен меморандум относно европейските правила за затворите. Преработен европейски вариант на минималните стандарти за третиране на лишените от свобода“ (1987 г.) обяснителният текст към чл. 82 на Правилата съдържа следната постановка: „Нуждите на съвременното образование в затвора изискват добро сътрудничество [на затворническите библиотеки] с обществените библиотеки, за да се осигури на лишените от свобода по-голям избор на научна и художествена литература.“

Изследването установява, че връзки с обществени библиотеки са осъществили библиотеките в 7 заведения (от 23).

Документите на ИФЛА и ЮНЕСКО препоръчват на общодостъпните библиотеки да поемат отговорност за обслужването на лишените от свобода на територията на региона. У нас не съществува нормативен документ, който да задължава общодостъпните библиотеки да осъществяват методическо ръководство на библиотеките в пенитенциарните заведения. При това положение между такова заведение и общодостъпната библиотека може да се сключи двустранен

договор за взаимно подпомагане – напр. ремонтни услуги срещу методическа помощ и дарения.

Промени в библиотеките в сравнение с 1992 г.

През 1992 г. Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ и Главно управление на местата за лишаване от свобода проведоха първото изследване на библиотеките в българските пенитенциарни заведения. Резултатите от изследването бяха публикувани в сп. „Библиотека“ и в бюлетина „Затворно дело“. През 1996 г. по молба на Главно управление на местата за лишаване от свобода в Народната библиотека бяха разработени насоки за библиотечното обслужване на лишените от свобода в България. Насоките са публикувани през 1997 г. в бюлетина „Затворно дело“.

Хипотезата на изследването, че през 2006 г. състоянието и дейността на библиотеките в местата за лишаване от свобода ще са по-добри в сравнение с 1992 г., не се потвърди. Състоянието и дейността на библиотеките са се влошили поради липсата на финансиране. Дарението се е превърнало в единствен начин за придобиване на нови библиотечни документи.

* * *

Въз основа на анализа на събраната информация може да бъде направен следният общ извод – библиотеките в българските пенитенциарни заведения не са изградени и не действат професионално, те не отговарят на изискванията на българските и на международните документи в областта на библиотечното дело.

За да се промени състоянието на библиотеките в местата за лишаване от свобода, препоръчваме:

1. Да се направят промени в нормативната база на местата за лишаване от свобода – в бюджета на пенитенциарното заведение средствата за библиотеката да бъдат заделени в отделно перо; за библиотекари да се назначат свободни граждани, които имат необходимата професионална квалификация.

2. Администрацията на конкретното заведение да бъде активна по отношение на връзката с общодостъпната библиотека на територията на населеното място.

3. Да се разработват проекти за усвояване на средства по европейски програми.

Литература

Лемани, Вибекс и др. Руководство по библиотечному обслуживанию заключенных : 3-е изд. Гаага, ИФЛА, 2005.

Манифест на ЮНЕСКО за публичните библиотеки. // *Библиотека*, 1995, № 4, 3–5.

Минимални стандарти за третиране на лишените от свобода. – С., 1991.

Наредба за запазване на библиотечните фондове. // *Библиотека*, 1995, № 1, 3–13.

Правилник за окръжните затвори. // *Държ. вестник*, XV, № 176, 17 авг. 1893, 1–19.

Правилник за прилагане на Закона за изпълнение на наказанията. // *Държ. вестник*, № 97, 4 дек. 1990, 1–13.

Стефанова, Димитрийка. Библиотеките в местата за лишаване от свобода. // *Библиотека*, 1994, N 3, 21–24.

Стефанова, Димитрийка. Насоки за библиотечно обслужване на лишените от свобода. // *Затворно дело*, 1997, № 1, 98–111.

Типови правила за обслужване на читателите. // *Библиотека*, 1995, № 2, 3–6.

КАК СЕ РОДИ ГЕОРГИ МАРКОВ?

НОВ МАТЕРИАЛ ЗА БИБЛИОГРАФИЯТА НА ПИСАТЕЛЯ

ЧАВДАР ЧЕРНЕВ

Разказват, че веднъж, в малка компания, виден професор по история споделил с шепа приятели своя съвсем революционна теория за произхода на древните българи. Навлязъл в любимата си тема и завладял вниманието на слушателите си, по-сетне едва ли някой могъл точно да определи колко време специалистът, редейки аргумент след аргумент и изброявайки факт след факт, опровергавал общоприетото от своята наука. И когато накрая завършил дългата си беседа и сред малката групичка се възцарило мълчание, някой от присъстващите, нарушавайки най-сетне тишината, промълвил като на себе си: „Отдавна недоумявам, как може да не сме наясно накъде отиваме. А то ще да е, защото още не сме научили откъде идваме...“

Спомням си тази история всеки път, когато по вестници, радио или телевизия някой отново и отново тръгва да издирва и сочи тайнствената ръка, направлявала прословутия чадър на лондонския мост „Ватерло“, който отнема живота на българския писател-изгнаник ГЕОРГИ МАРКОВ. Вещи познавачи или наивни лаици, засекретени агенти или явни спекуланти, понякога дори добросъвестни изследователи, всеки според своите убеждения, подготовка или просто обслужвайки изискванията на момента, вади нови и нови улики и доказателства в защита на някоя от

всички, противоречащи си една на друга тези.

Толкова много труд, за да привържем убийците на позорния стълб! Или за да обезсмъртим тях, вместо да сторим това с жертвата им... Покрай всяка доказана личност дебнат удобен момент много безлики ръце, въоръжени с чадъри. Наистина ли няма нищо по-важно от това коя точно е нанесла смъртоносния удар? Кой уби ГЕОРГИ МАРКОВ? Та не отговори ли още приживе сам писателят на този въпрос?

„Все по-силно съм убеден, че светът съвсем не се дели на добри и лоши хора, на леви или десни, на вярващи или невярващи, а главното деление, което има значение за нас, е на хора, които могат, и хора, които не могат. С други думи – на творци и на паразити... Паразитите или ако щеш посредствениците се обединяват, подреждат се в стройни редици... те намират подкрепа в своето общество, в своята администрация, която трагично им дава власт над творците. Администраторите най-много ненавиждат през живота си творците и творчеството, защото всяко нещо, създадено на тоя свят, им казва, че те не могат да създават, че те са просто паразити...“ (Из писмо на ГЕОРГИ МАРКОВ до ДИМИТЪР БОЧЕВ, „Аз бях той. 121 документа за и от ГЕОРГИ МАРКОВ“. С., 1999, 224–225).

Знаем ли, кой уби ГЕОРГИ МАРКОВ?

А защо този път да не погледнем към обратния край? Знаем ли как се роди ГЕОРГИ МАРКОВ? Кога, къде и с какво дръзна за първи път да се представи на вниманието на читателите? Или иначе казано, кои са първите публикувани произведения на писателя, скрити някъде в страниците на периодичния печат?

Има ли някъде недвусмислен отговор на този въпрос? Нека прелистим някои от биографичните материали, изследванията за МАРКОВ, библиографиите, както и свидетелствата на съвременниците.

Изглежда, че до напускането на България от писателя, никой не проявява интерес към неговите начални литературни опити. Като се изключат всички варианти, в които разглеждащите творчеството му критици изброяват отпечатаните му книги, като че ли единствено внимание към ранните му изяви на страниците на периодичния печат обръща биографичната бележка за автора, приложена към пиесата му „Кафе с претенция“ (С., 1966, с. 3), която доста неангажирано указва, че „първите си разкази и фейлетони ГЕОРГИ МАРКОВ печата през 1952/53 година“. И само толкова. Малко по-конкретна е характеристиката на писателя, направена след емигрирането му, във връзка със съдебния процес срещу него, и подписана от главния секретар на СБП СЛАВ ХР. КАРАСЛАВОВ. Тази характеристика твърди („Аз бях той...“, с. 102): „Първите си литературни стъпки [МАРКОВ] прави през 1952 година с фейлетони, печатани във в. „Стършел“. (Към фейлетоните в този вестник, следващи „Гората на ужасите“ от Б. АПРИЛОВ и Г. МАРКОВ, № 357, 12 дек. 1952, вече

имахме възможност да отправим поглед в „Библиотека“, 2006, № 5, с. 26, та няма да ги изброяваме тук отново*).

Изглежда след това никой не се заема сериозно да разшири тази оскъдна информация, защото и над три десетилетия по-късно, вече съвсем в наше време, тя се появява почти недопълнена и в най-обемното излязло досега проучване, посветено на МАРКОВ, което, отваряйки дума за началото на творческия му път, само преповтаря, че „писателят прави първите си литературни стъпки в началото на 50-те години“ и „през 1952 г., когато е на 23 години, са отпечатани негови фейлетони във в. „Стършел“ и други вестници“ (ХРИСТОВ, ХР. Убийте „Скитник“. 2. доп. изд. С., 2006, с. 56).

Още по-неразговорлива по този въпрос е библиографията. За първи път „Летопис на периодичния печат“ забелязва МАРКОВ едва през 1957 г. (№ 1, с. 85), когато „Литературен фронт“ (№ 4, 24 ян.) публикува разказа му „Розата“. Вероятно следвайки тъкмо този източник, същото произведение поставя начело и една библиографска справка, приложена към програмата за „Възпоменателна вечер за ГЕОРГИ МАРКОВ по повод 61-та годишнина от рождението на писателя“ (1990). Колкото до останалите няколко други публикувани прикнижни и пристатийни библиографии за МАРКОВ, те просто не правят и опит да търсят произведенията му по станиците на периодичния печат. (Вж напр. „Библиосвят“, 1990, № 1, 23–25; МАРКОВ, ГЕОРГИ. Портретът на моя двойник; Жените на Варшава. В. Търново, 2001, 217–221).

Не се отдава да предостави ка-

чествена информация по въпроса дори на Института за литература към БАН. Впрочем, тук положението е по-особено. Тритомният „Речник на българската литература“ (С., 1976–1982) на този институт по обясними причини не дава сведения за ГЕОРГИ МАРКОВ. Този пропуск се опитва да запълни посъвременният еднотомен „Речник по нова българска литература 1878–1992“ (Състав. М. ШИШКОВА, С. БЕЛЯЕВА, М. ДАЧЕВ. С., 1994). В надхвърлящата една страница статия, посветена на МАРКОВ, речникът засяга и въпроса за първата публикация на разглеждания автор: „М. дебютира във в. „Народна култура“ – твърди се там (с. 217).

Първият брой на „Народна култура“ излиза едва през 1957 г. (вж СПАСОВА, М. Български периодичен печат 1944–1969. Библиогр. указател. Т. 2. Н-Я. С., 1975, 22–23). Очевидно е значи, че не е възможно първата публикация на писателя, която всички по-сериозни изследвания датират около началото на 50-те години да е печатана в този вестник.

Прочее, речникът също поставя дебюта на МАРКОВ не през 1957, а още през 1951 г., когато конкретизира „точния“ брой – „№ 631, 7 юли 1951“ (пак там). Брой 631 на „Народна култура“, както лесно може да се изчисли, ако се забележи, че става въпрос за седмичник, и че годината обикновено има 52 седмици (значи по 52 броя годишно), та въпросният брой не може да излезе порано от 13 години след първия – в случая не през 1951, а през 1969 г., тъкмо когато МАРКОВ напуска България. Съответната справка показва още, че и самата дата също не е вярна – брой 631 на

„Народна култура“ излиза не на 7 юли, а на 22 февруари. Значи посочената в речника публикация не толкова не може да бъде първа, поради сгрешена година, колкото просто тя не е отпечатана на страниците на цитирания вестник.

Оттук нататък, за да бъде полезен по изследвания проблем речникът, необходимо е да се направи малко проучване, броят на кой български вестник от 7 юли 1951 г. е с номерация 631. Подобно изследване, колкото и безнадеждно да изглежда на пръв поглед, не само, че не е невъзможно, но дори не е и толкова трудно осъществимо, когато се използва „Хронологично-синхроничния показалец“ на цитирания вече указател „Български периодичен печат 1944–1969“ (Т. 3. С., 1975, с. 383–551). За съжаление, то съвсем недвусмислено показва – на 7 юли 1951 г. нито един български вестник не е излязъл с пореден номер 631. Очевидно, просто библиографското посочване е съвсем погрешно.

„Изпод тежкия похлупак на забраната се подава още едно писателско име – започва в зората на демокрацията във в. „АБВ“ (№ 2, 9 ян. 1990) свой спомен за ГЕОРГИ МАРКОВ литературният историк и критик ЙОРДАН ВАСИЛЕВ. – То не фигурира в справочниците, нито дори в библиотечните каталози. Изтръгнато е отвсякъде, за да се заличи напълно споменът. За чест на Института за литература тамошната библиографска картотека не го отстрани. Може би това е единственото място, което се противопоставя мълком на тоталното заличаване.“

Тъкмо на тази картотека често се основава и коментираният речник. За

съжаление обаче, тя вече повече от година е затворена за външни ползватели. Така, последният все още достъпен път към изправяне на погрешното описание оставя малкото извадено от нея от ЙОРДАН ВАСИЛЕВ: „Завършил индустриална химия в Политехниката – спира се накратко пишещият на биографията на МАРКОВ, – той отрано проявява интерес към литература и започва да печата разкази и фейлетони откъм 1951 във вестниците „Народна армия“, „Стършел“, „Труд“.“

След съответната поредна проверка, най-накрая се установява, че посоченият от речника като дебютен на ГЕОРГИ МАРКОВ разказ „Рекордърът на уиски“ се появява в първия от трите указани от ЙОРДАН ВАСИЛЕВ вестника – не „Народна култура“, а „Народна войска“ (както се нарича „Народна армия“ до 1952 г.). А броят не е 631, а 931. Датата обаче е вярна – публикацията наистина излиза на 7 юли 1951 г. Само че, след тези грешки, може ли да се вярва, че авторите на разглеждания справочник са направили несравнимо по-сложното от съставянето на коректно библиографско описание – установили са точното и единствено първо произведение на ГЕОРГИ МАРКОВ? Едва ли. Личи си, че речникът, без всякакво изследване, даже без да се опита да прочете посочения разказ, безкритично (и явно неточно) съвсем набързо е преписал първата картичка от казаната картотека. И то дори без да подсказже поне малка несигурност, подобно на опитния ВАСИЛЕВ, който преди непроверените данни многозначително пише „откъм 1951“. А ако дебютното произведение не е отразено във въпросната картотека?

Или пък „Рекордърът на уиски“ е работа на друг ГЕОРГИ МАРКОВ?

Впрочем, при очерталата се вече липса на подходяща литература по въпроса, едва ли можем да съдим твърде строго речника. Справочните издания все пак са вторични, те следват, а не предхождат литературоведските изследвания. Друг е въпросът, дали тъкмо Институтът за литература, затваряйки за чужди очи споменатата картотека, финансирана десетилетия наред със средства на данъкоплатеца именно за да бъде първооснова за литературни проучвания, а не само за да бъде преписвана от справочниците на стопаните си, та пресичайки възможността за работа с тази картотека от външни специалисти, не предопределя ли сам институтът и неизбежно следващото от това затваряне ново снижаване на качеството на собствените му утрешни издания?

Може още да се добави, че няколко месеца след „Рекордърът на уиски“, „Народна войска“ публикува и друг разказ с подписа ГЕОРГИ МАРКОВ – „Поболшевишки“ (№ 1020, 10 дек. 1951).

На фона на немалобройните изписани през последните петнадесетина години спомени от дейци, кръстосвали пътищата си с ГЕОРГИ МАРКОВ, които по правило споделят отделни моменти от познанството си с вече утвърдения писател, и като че повече се стремят да представят някои пикантни подробности на битово ниво или да обяснят по своему загадката с убийството му, което най-често превръща писанията им в сензационни четива със слаба информативност, наистина като особено ценни изпъкват спомените на журналиста ЧАВДАР ГЕШЕВ. Тези спомени,

публикувани между 25 август и 8 септември 1993 г. в три последователни броя (№ 34–36) на в. „Антени“, имат надслова „Началото и след това: 1955–1968 – плодотворните години на ГЕОРГИ МАРКОВ“. Споделяйки позицията, че „вече си казаха думата известни имена, общували повече или по-малко с покойния писател, но се чува не толкова свидетелства, колкото общи разсъждения“ и вече е „време да кажат своето и онези малко известни негови близки и приятели, които знаят повече и по-съкровени неща“, без да крие, че „с редица от постановките на ГЕОРГИ МАРКОВ в неговите „Задочни репортажи“ не мога да се съглася“, ГЕШЕВ представя на читателите един увлекателно и обективно написан, подходящо документиран чрез факсимилета на автографи и библиографски напълно издържан материал, явно работа на човек, наистина не само близък свидетел, но и доверен сподвижник на творческото прохождение на писателя.

„Живеех на улица „Екзарх Йосиф“ и бях съвсем наблизко до тогавашната редакция на вестник „Вечерни новини“, където по онова време се въртеше цяла група млади автори. По работа или без работа там се събирахме на приказки и сякаш оттам започна пътят на мнозина от нас – моят, РАДИЧКОВИЯТ, на АНТОН ДОНЧЕВ и ДИМИТЪР МАНТОВ, които бяха съавтори в първата си книга, на МИРОН ИВАНОВ и други“ – споделя в „Задочни репортажи за България“ (С., 1990, с. 112) самият ГЕОРГИ МАРКОВ. Със спомен за същите години започва разказа си и ЧАВДАР ГЕШЕВ: „Май на 1954 година... току-що бях постъпил в културния отдел на в. „Вечерни

новини“... А през... 1955 г. ... най-после се осъществи идеята за оформяне на занимателна научнопопулярна страница, която да излиза всяка събота... За редактор на тази страница бях определен аз.“

Така в периода 1955–1962 г. на страниците на „Вечерни новини“ ГЕОРГИ МАРКОВ отпечатва цяла редица свои произведения, известна част от които ГЕШЕВ изброява, придружавайки ги с точни библиографски посочвания. Станал близък приятел на младия писател, авторът има точна информация и за негови публикации в други издания, осъществени все през същите години – във „Физкултура и спорт“, „Литературен фронт“, „Септември“ (вж за всички тях самата статия). Дватама заедно подготвят сценарий по научно-фантастичния роман на МАРКОВ „Победителите на Аякс“, пишат разказа – поглед в бъдещето „Победената суша“ („Вечерни новини“, № 2245, 8 ноем. 1958). Това, последното сведение, е твърде ценно за изследователя, тъй като, преглеждайки указания брой, се установява, че въпросното произведение е подписано не от Г. МАРКОВ и Ч. ГЕШЕВ, а от Г. ИВАНОВ и Ч. ДЯКОВ – не с фамилиите, а с бащите имена на двамата автори. А знаейки и тази неизвестна подписна форма на МАРКОВ, във „Вечерни новини“ могат да бъдат открити и други негови, неспоменати от ГЕШЕВ и писани не само в качеството му на писател, но и като инженер работи: „Цветни стъкла“ (подпис ГЕОРГИ ИВАНОВ, инженер-химик, № 108, 5 май 1956), „Високи (домени) пеши“ (подпис инж. Г. МАРКОВ, № 126, 26 май 1956), „Меден

рубин“ (подпис ГЕОРГИ МАРКОВ, инженер-химик, № 204, 25 авг. 1956), „С крилето на епохата“ – очерк за фабрика „Победа“ (подпис Г. ИВАНОВ, № 2350, 12 март 1959), „Блестящ старт“ (подпис инж. ГЕОРГИ МАРКОВ, 2526, 6 окт. 1959). В скоби казано, трябва да се има предвид, че през тези години и поне още един сътрудник на „Вечерни новини“ (вероятно журналистът ГЕОРГИ ТАБАКОВ) използва във вестника името Г. ИВАНОВ, поради което установяването на авторството на някои други материали с този подпис изисква допълнително проучване. (Ср. напр. очерците за ТКЗС в с. Казичене „Сърдечното слово на агитаторката“ с подпис Г. ТАБАКОВ, № 2777, 29 юли 1960, за читалище „Хр. Ботев“ в Казичене „Всичко зависи от хората“ с подпис Г. ИВАНОВ, № 2788, 11 авг. 1960, и за „Телчарката СЕВДА“ с подпис Г. ИВАНОВ, № 2807, 2 септ. 1960.) Разбира се, не може да бъде приета като еднозначна и формата Г. МАРКОВ. Все пак, макар и непосочени от ГЕШЕВ, несъмнено от интересуващия ни автор, с по-известния вариант на неговото име, пак тогава същият вестник публикува още „Оградата“ (№ 25, 30 ян. 1956; същата история по-сетне е разказана и в „Задочни репортажи...“ с. 23), „Виелица“ (№ 1829, 2 юли 1957; преведен и от издаваното в София сп. „България днес“ на френски – 1957, № 24, английски – 1957, № 24, и есперанто – 1958, № 2), „Заслужено доверие“ (№ 2360, 24 март 1959; очерк за лекарка от Първа туберкуозна болница), „Подялба на вещите“ (№ 2885, 6 дек. 1960; споменат от ГЕШЕВ без библиографски данни, по-късно вклю-

чен в „Жените на Варшава“, С., 1968). По-внимателен прочит изискват „Практици“ (№ 218, 14 септ. 1955), „Храбрият заек“ (№ 266, 9 ноем. 1955), „По-широк път на младите актриси!“ (№ 2001, 23 ян. 1958), „Глас на нашата социалистическа правда“ (№ 2090, 8 май 1958), „И в моето семейство сега е празник!“ (№ 3330, 18 май 1962), „Кой ще изтрие сълзите й?“ (№ 3359, 21 юни 1962).

Връщайки се отново към въпроса за началните работи на ГЕОРГИ МАРКОВ и публикацията на ЧАВДАР ГЕШЕВ, където са споделени и още любопитни спомени и е насочено вниманието и към някои отзиви за писателя, за филмите по негови произведения и за театралните му изяви, не може да не се забележи, че безспорно ГЕШЕВ греша, когато датира дебюта на приятеля си през август 1955 г.: „Във в. „Народна армия“ в шест подлистника – от 2 до 9 август 1955 г. – се появи повестта на ГЕОРГИ МАРКОВ „Цезиева нощ“ с малко странното определение „научно-приключенско четиво“... На 6 август 1955 г. в брой 186 на „Вечерни новини“ бе отпечатан първият научнофантастичен разказ на ГЕОРГИ МАРКОВ „Среднощна среща“, илюстриран от АЛЕКСАНДЪР ДЕНКОВ (оригиналът на рисунката пазя и досега)... Публикация в една и съща седмица с „Цезиева нощ“! Прощъпалникът беше направен!“ Има най-малко едно по-ранно произведение, което, поради използвания и по-сетне от автора му сюжет (вж цит. статия в „Библиотека“), не може да не е излязло изпод перото на автора на пиесата „Аз бях той“ и „Задочни репортажи за България“ – това е фейлетонът „Как се издигнах“ („Стършел“, № 467, 21 ян. 1955).

При проучването на въпроса за първите публикации на ГЕОРГИ МАРКОВ, особено място трябва да се отдели на написаното от АЛЕКСАНДЪР КОСТОВ – поет, прозаик, публицист и издател, автор на няколко десетки тома, между които и мемоарните „Краен квартал“ (С., 1979) и „Кой уби ГЕОРГИ МАРКОВ“ (С., 1997; преди това във в. „Зора“, № 10–12, 12–26 март 1996 г. под надслов „Истината за ГЕОРГИ МАРКОВ“). Първото от тези произведения е посветено на периода преди, около и непосредствено след 9 септември 1944 г. и разказва за детството и юношеството на автора си, затворено в една махала на софийския квартал Ючбунар, някъде оттатък площад „Възраждане“. (Както споделя КОСТОВ пред ОРЛИН ЗАГОРОВ в „Силата на духа“, С., 1999, с. 25, „до 9. IX. 1944 година... ние живеехме в квартал Ючбунар на улица „Морава“ 48“; вж и „Кой уби...“, 23–24). Документалната повест „Краен квартал“ не може да бъде използвана за какъвто и да било извор на сведения за княжевеца ГЕОРГИ МАРКОВ, когото по онова време ючбунарецът КОСТОВ явно все още не познава.

Следващото произведение обаче, също написано въз основа на спомени, вече би трябвало да се разглежда като свидетелство от първа ръка в интересувашото ни направление, тъй като вероятно от около 1945 или 1946 г. (текстът избягва да се вдребнява в датировки) КОСТОВ за известно време живее в Княжево и не само сварва да се запознае с ГЕОРГИ МАРКОВ, преди последният през 1947 г. да замине да следва в Русе, но дори да стане такъв близък негов

приятел, че да може по-сетне да заяви: „Ние двамата през най-хубавите си и чисти младежки години бяхме неразделни в поривите, мечтите и всекидневието си. Почти като сиамските близнаци“ („Кой уби...“, с. 5). Тази силна привързаност дори е документирана – и то не в писма или посвещения, а на една замъглена от времето фотография на три фигури, приложена само към онагледената иначе с илюстрации, познати и от други материали, публикация в периодичния печат.

За съжаление, във вторите си мемоари КОСТОВ си поставя като основна цел да обоснове пред читателя убеждението си, че ГЕОРГИ МАРКОВ от най-ранно юношество е сътрудник на секретните служби. Това кара автора доста силно да набляга на едни фрагменти от миналото, за сметка на други. Миналото обаче обикновено не издържа подобен натиск, а се криви и изопачава. Поради това, изкривени и изопачени изглеждат и въпросните спомени.

„Живеехме на една и съща улица в Княжево и той нямаше откъде другаде да мине, освен покрай моя дом“ („Кой уби...“, с. 5) – още доказва КОСТОВ близостта си с МАРКОВ, без да отбележи, че през ония години ГЕОРГИ и родителите му обитават къщичка на ъгъла на малка уличка, катереща се към планината, и шосето, свързващо Княжево със столицата. Ако приемем, че бъдещият писател не се е разхождал само по Витоша, а по-често е слизал към центъра на града, то той не е могъл да мине отникъде другаде, освен покрай домовете на още стотици граждани, заселили се от двете страни на това

шосе. Но граждани, които изобщо не предявяват претенция, че са съвсем интимни с писателя, тъй като са живели с него на една и съща улица.

„Та може ли чак до такава степен да се лъже!“ – удивлява се другаде душеприказчикът на МАРКОВ, коментирайки твърдение на „Задочни репортажи...“ (с. 347), че „еретични“ книги от библиотеката в княжевското читалище са заминали за претопяване в книжната фабрика край Горнобански път. „Поне тогава аз бях член на Управителния съвет на читалището и знам много добре, че книги за горене в книжната фабрика на Княжево не са носени“ („Кой уби...“, с. 51). Един юбилеен сборник „Тридесет години Княжевско народно читалище, 1917–1947“ (С., 1948) обаче категорично свидетелства, не само, че по онова време КОСТОВ не е и не е бил член на Управителния съвет на читалището (с. 5, 32, 34), но и, че „библиотеката ни е очистена напълно от фашистка литература“ (с. 42). А значи, даже формално книгите да са унищожени по друг, а не по указания начин, по смисъл написаното от напусналия България писател си е напълно вярно.

В една от главите на „Задочни репортажи...“ (с. 451–454) ГЕОРГИ МАРКОВ разказва за обитателите на намиращата се в съседство до дома му в Княжево „черна вила“. Построена от търговеца на мебели ГОЛДЦАЙН, след 9 септември 1944 г. тя става правителствена резиденция. Така в нея известно време живеят някои от първите хора в държавата – ТРАЙЧО КОСТОВ (1949), ДОБРИ ТЕРПЕШЕВ (1950–1956) и АНТОН ЮГОВ (до около 1962). След

това „години наред вилата остана празна – разказва МАРКОВ, – докато накрая Политбюро и правителството я прехвърлиха на дипломатическия корпус“ и в нея „се настани семейството на индонезийския пълномощен министър“ (с. 454). Нека забележим, че по него време вече МАРКОВ е утвърден писател и отдавна (още преди средата на 50-те години) не живее в Княжево (вж за последното напр. „Задочни репортажи...“, с. 112, 510; спомените на Ч. ГЕШЕВ в „Антени“, № 35, 1 септ. 1993, с. 13; „Жените на ГЕОРГИ МАРКОВ“ от П. КОВАЧЕВ в „24 часа“, № 279, 13 окт. 2005, с. 17). А брат му НИКОЛА през 1963 г. емигрира в Италия. АЛЕКСАНДЪР КОСТОВ обаче си спомня как „НИКОЛА по цял ден седеше в една от стаите на къщата им – тази, която гледаше към съседната вила“, защото там „била разположена някаква чуждестранна мисия“. Спомня си още, че „един ден обаче това дежурство беше поел ГЕОРГИ“ и тъкмо „в този час обаче ГЕОРГИ трябваше да прибере кравите от поляната“. „САШО, седни на стола и през тази дупка на закнижения прозорец наблюдавай кой влиза и излиза от отсрещната вила“ – моли, отивайки да прибере добичетата кой знае откъде появилият се член на писателския съюз, а КОСТОВ прозорливо заключава, „че НИКОЛА и ГЕОРГИ вече изпълняваха задачи, съвсем не литературни“ („Кой уби...“, 25–26).

Тъкмо като в шпионски роман, една друга вила също тревожи спомените на АЛЕКСАНДЪР КОСТОВ. „Тази вила на генерал ЖЕКОВ след време, не знам по чии указания и наредби, бе пре-

доставена за „творческо уединение“ на ОРЛИН ВАСИЛЕВ и... ГЕОРГИ МАРКОВ. ОРЛИН – на долния етаж, за да пише пиеса, а ГЕОРГИ – на горния, за да сътвори „научнофантастичен сценарий“... Едно само не можах да разбера: кой кого наблюдаваше и шпионираше в момента – ОРЛИН ВАСИЛЕВ ГЕОРГИ МАРКОВ или обратното“ („Кой уби...“, 35–36). Всъщност, точно както при „черната вила“, и тази крайградска къща най-напред споменава сам ГЕОРГИ МАРКОВ: „ОРЛИН работи дълго време в драматургията в странно партньорство с БОЯН ДАНОВСКИ... Двамата започнаха да работят и върху някакъв сценарий. За работно помещение им беше предоставен долният етаж от вилата на генерал ЖЕКОВ край Княжево. На горния етаж аз работех върху научнофантастичен сценарий“ („Задочни репортажи...“, с. 498). Вижда се, че КОСТОВ не разнищава някакъв потулван факт, а само облича нескриван такъв в загадъчност и мистерия. Наистина ли има нещо тайнствено в тази история? Наистина ли имотът е на секретен стопанин? Ето какво си спомня ЧАВДАР ГЕШЕВ: „Над сценария [за „Победителите на Аякс“] например работехме [ГЕОРГИ МАРКОВ, режисьорът ЙОСИФ ЙОСИФОВ и ЧАВДАР ГЕШЕВ] „с откъсване от производството“, както се казваше тогава. Взехме си отпуска и всяка сутрин се събирахме във вилата на кинематографията близо до Княжево“ („Антени“, № 35, 1 септ. 1993, с. 13)...

Съвсем в противоречие, този път и със самия МАРКОВ, КОСТОВ влиза, когато говори за началото на литера-

турната дейност на писателя. „Тогава наш духовен дом бе Княжевското образцово народно читалище... Попадали властно и благотворно под неговото влияние, ние създадохме литературен кръжок към читалището. В него членуваха освен ние двамата [с ГЕОРГИ МАРКОВ] още и КОЦЕ СТЕФАНОВ (КОСЕ БОСЕ), ЛЮДМИЛА МЛАДЕНЧЕВА, НОВКО ЯВОРСКИ, ЛЮБОМИР БАЖДЕКОВ, ТЕНЮ ЖЕЛЕВ-ЧУК, ГЕОРГИ АНТОВ и др.“ („Кой уби...“, с. 7). Няма съмнение, че АЛЕКСАНДЪР КОСТОВ наистина е бил не само член, но дори ръководител на литературно-просветна група към читалището в Княжево. За това свидетелства цитирания вече юбилеен сборник „Тридесет години Княжевско народно читалище“ (с. 38), като уточнява още и броя на групата – седем души – с един по-малко от изброените от КОСТОВ. Че именно ГЕОРГИ МАРКОВ е поставен допълнително, може да се допусне поради един негов спомен за същото читалище, в който той с любов си припомня за „кръжоците, където ние се опитвахме да решим дори въпроса за смисъла на живота“, за „хорът с ония първи и най-мили успехи“, за „театралната трупа“ и „всички вълнения на първата роля“ (Юбилеен лист „Княжевски факел“, 1968, с. 1). Но няма нито дума за литературно-просветната група. Или пък за нейния ръководител. Понататък КОСТОВ твърди, че „с ГЕОРГИ МАРКОВ се запознахме с МЛАДЕН ИСАЕВ, ПАНТЕЛЕЙ МАТЕЕВ, ЛЮДМИЛ СТОЯНОВ, МАРИЯ ГРУБЕШЛИЕВА, АСПАРУХ ИВАНОВ и много други знаменитости. Към някои от тях дори бяхме прикрепени, за да ни

окажат творческа помощ – аз към ПАНТЕЛЕЙ МАТЕЕВ, а ГЕОРГИ – към ЛЮДМИЛ СТОЯНОВ“ („Кой уби...“, с. 7–8). МАРКОВ обаче споделя, че като начинаещ автор „за разлика от голямото мнозинство млади автори, аз не познавах жив писател, нито пък членувах в Кабинета на младия писател“ („Задочни репортажи...“, с. 119).

Самият дебют на ГЕОРГИ МАРКОВ на страниците на печата АЛЕКСАНДЪР КОСТОВ отнася към края на 1946 или началото на 1947 г. „Първите си творчески стъпки ние правехме едновременно и взаимно си помагахме“ – обяснява той пред ОРЛИН ЗАГОРОВ в книгата „Силата на духа“ (с. 24), в която е отбелязано още и, че КОСТОВ започва да публикува на 30 октомври или 1 ноември 1946 г. (с. 1, 15, 115). По-конкретен е мемоаристът в „Кой уби ГЕОРГИ МАРКОВ“, където пак за да осветли „разведческата“ дейност на бъдещия писател, най-първо си спомня (с. 8): „За добро или зло, един ден аз и ГЕОРГИ МАРКОВ бяхме извикани от ТОДОР БОГОСЛОВОВ – виден и уважаван партиен деятел по онова време в Княжево, политзатворник, със смайващи ораторски способности, който скоро стана един от най-популярните, уважавани и любими активисти на княжевското прогресивно население. След дълъг и не много ясен увод и след като подчерта, че двамата се ползваме с най-голямо доверие и уважение от партийното ръководство на Княжево, ТОДОР БОГОСЛОВОВ ни предложи: аз да се заема с художествената самодейност в РМС, а ГЕОРГИ МАРКОВ да се запише и стане член на опозиционния ЗМС, за да можем да имаме и там „свои

очи и уши.“ Взел бил предвид, че аз свиря на цигулка, а за ГЕОРГИ МАРКОВ – че неговото семейство е все пак земеделско, че имат две крави, а и самият той от Княжевското читалище взема да чете повечето разумавачески и приключенски книги.“ Някъде по времето, след като поел отговорната задача да бъде „очи и уши“ сред земеделците, ГЕОРГИ МАРКОВ осъществил и първите си публикации. И, като за потвърждение на тайната мисия, това станало във вестника на земеделския съюз: „От тези дни [след излизането на първия брой на в. „Дружба“ на 16 октомври 1946 г.] аз [КОСТОВ] станах един от най-редовните сътрудници на в. „Дружба“, а ГЕОРГИ МАРКОВ – и на в. „Земеделско знаме“, където МАРИЙ ЯГОДОВ му възлагаше почти всяка седмица творчески задачи“ („Кой уби...“, с. 16).

Макар и стремежки се да разгледа ГЕОРГИ МАРКОВ „като писател и безспорен талант със съществен принос в българската литература“ и съзнавайки, че „ако бях премълчал и отнесъл в гроба всичко това, щях да направя непростимо престъпление“ („Кой уби...“, с. 9, 54), КОСТОВ избягва да натоварва изложението си с някакви точни библиографски посочвания за първите публикации на своя приятел. Дори тематично те не са особени изяснени. Известни податки представляват подсказвания от рода: „Нямаше ден пред мен [ГЕОРГИ] да не сподели просто смайващи факти: „Снощи написах два разказа!“. Или: „Снощи прочетох един от томовете на ДЖЕК ЛОНДОН.“ Или: „Начертах сюжет за

нова пиеса! Акъла им ще взема!“ (с. 10). „Така се запознахме с НИКОЛАЙ ГРИБАЧОВ, академик НИКОЛАЙ ДЕРЖАВИН, МИХАИЛИСАКОВСКИ, ПЕТРО ВЕРШИГОРА, НИНА АНИСИМОВА, академик ПИЧЕТА, проф. КОНСТАНТИН ДЕРЖАВИН и др. Това бяха все видни имена на съветската наука, култура и изкуство. За много от тях аз тогава писах във в. „Дружба“, а ГЕОРГИ МАРКОВ – в други вестници“ (с. 18). „Колкото пъти сме разговаряли на литературни теми, ГЕОРГИ МАРКОВ все започваше и свършваше с руската литература“ (с. 10). „ГЕОРГИ МАРКОВ знаеше наизуст едно-единствено стихотворение – това на ГЕОРГИ ЖЕЧЕВ за БОРИС ШИВАЧЕВ: „Помня го, скован върху леглото, сякаш прометеевска скала...“ – често пъти в моменти на избликнал патос обичаше да го рецитира. Но в него той се възхищаваше не само от анархистичните идеи на Б. ШИВАЧЕВ, на които и двамата не бяхме чужди, но и от внушителното му сравнение като „прометеевска скала“. ГЕОРГИ още от онези младежки години си падаше по древни образи и космически видения, още от младини търсеше примера и згъня на античността и планетарните явления и стойности, в които почти виждаше и себе си“ (с. 11). В скоби казано, БОРИС ШИВАЧЕВ, подобно на самия МАРКОВ, е роден в семейството на военен и детството му също като това, на по-младия му колега, е съпътствано от чести промени на местожителството. Макар АЛЕКСАНДЪР КОСТОВ да не отдава никакво внимание на тази прилика в биографиите на двамата, тя също би могла да бъде първопричина за

един възможен интерес на МАРКОВ към ШИВАЧЕВ.

В течението на в. „Земеделско знаме“ от 1946–1947 г. съществуват няколко публикации, подписани от Г. МАРКОВ. Това са седем сходни популярни биографични очерка, публикувани в краткия интервал между 6 февруари и 27 март 1947 г. (Вероятно по нещастно съвпадение, тъкмо първото полугодие на „Земеделско знаме“ от 1947 г. липсва във фонда на Народната библиотека.) Някои от тези материали наистина са посветени на представители на руската литература, има и един за БОРИС ШИВАЧЕВ. Точните заглавия са: „ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ борец за балканска федерация и славянско сътрудничество. (По случай годишнината от смъртта му)“ (№ 123, 6 февр. 1947), „ПУШКИН – певец и художник на руската природа. (По повод 110 години от смъртта му)“ (№ 126, 9 февр. 1947), „А. ГРИБОЕДОВ. (По случай годишнината от смъртта му 11. II. 1829 г.)“ (№ 128, 12 февр. 1947), „ДЖОРДАНО БРУНО. (По случай годишнина от смъртта му)“ (№ 135, 19 февр. 1947), „ХАЙНРИХ ХАЙНЕ – романтик и певец на свободата“ (№ 137, 21 февр. 1947), „ШЕВЧЕНКО – поетът на селска Украйна“ (№ 153, 13 март 1947) и „БОРИС ШИВАЧЕВ“ (№ 160, 21 март 1947).

Това ще да са, ако се доверим на паметта и добрата воля на АЛЕКСАНДЪР КОСТОВ, първите публикации на ГЕОРГИ МАРКОВ, излезли изпод перото му тъкмо в дните, когато е навършвал своето пълнолетие. Наистина, трябва много да се съжاليا, дето не могат да не предизвикат някои

въпроси, водещите до тях мемоари.

В другата си вече цитирана книга – „Краен квартал“ – КОСТОВ описва следната коварна атака срещу един местен преуспяващ търговец:

„На другия ден две жени от махалата блъснаха вратата на „Калифорния“ и пред всички купувачи хвърлиха на пода няколко запъртъка. Яйцата се счупиха. Тежка миризма лъхна и удари в носа присъстващите...

– ЯНКО, изхвърли веднага яйцата, които продаваш на хората. Две деца от махалата откарахме в болницата заради твоето печалбарство. Доктор РОЖНЬОВ е направил от името на всички дъбачани оплаквателно, което ще изпратим до санитарната инспекция, за да дойдат да ти запечатат магазина...

Никой не разбра, че запъртъците, които двете жени хвърлиха сред магазина на ЯНКО АНГРОТО, им бяха дадени от чичо СИМО – този жрец на махленската съвест и разплата. А откъде ги беше взел той, това си беше неговата работа...“ („Краен квартал“, 2. изд. в кн. му „Сказания за древна и днешна София“. С., 1982, 258–259).

Не е ли „запъртък“ и сведението, че ГЕОРГИ МАРКОВ започва творческия си път през 1947 г. във в. „Земеделско знаме“?

„Този високоталантлив наш писател ще живее както в нашата, така и в световната прогресивна литература – завършва КОСТОВ разказа си в „Кой уби ГЕОРГИ МАРКОВ“. – Точно това ми даде и моралното право по време на беседата ми през 1990 година в Княжевското читалище да предложа една от улиците в Княжево да носи името на този забележителен и трагично загинал наш писател“ (с. 53–54).

Или, както МАРКОВ прозря пред ДИМИТЪР БОЧЕВ: „Пиши, ако чувстваш, че можеш да пишеш, рисувай, ако мислиш, че можеш да рисуваш, кови, ори, пей, прави нещо, което усещаш, че можеш да правиш, и не се извинявай, че някой не ти е дал микрофона си, че не искат да те печатат. Когато творбите ти станат безспорни, конформистката същност на ония, другите, ще заработи в твоя полза, ще те приемат като свой, ще те пуснат по радиото, по телевизията, навсякъде, паметник ще ти издигнат, за да докажат, че те винаги са били с тебе и ти винаги си бил с тях, за да докажат, че онова, което ти си направил, е тяхно. Те винаги са си присвоявали всичко голямо от историята, всичко, което лудите са създали“ („Аз бях той...“, с. 226).

И тъй, как се роди ГЕОРГИ МАРКОВ? Кога, къде и с какво дръзна за първи път да се представи на вниманието на читателите? Кои са първите публикувани произведения на писателя, скрити някъде в страниците на периодичния печат? Един от онези въпроси, на които тепърва трябва да дадем точен и еднозначен отговор. Ако не искаме думите ни за този творец да звучат кухо и неискрено...

** В посочената статия, отразяваща началния етап от работата ни върху библиографията за ГЕОРГИ МАРКОВ, трябва да бъдат направени следните корекции: „Часове за всичко“ не е неизвестно необнародвано произведение, а друго заглавие на непубликувания роман „Покривът“ („Великият покрив“; вж спомените на ЗДРАВКА ЛЕКОВА в „Орфей – Orfeus“, 1992,*

№ 2 и „Отеч. вестник“, № 14450–14455, 28 февр. – 8 март 1994); пиесата „Дневникът или девет заседания за спасяването на България“ не е налице, а е изгубена (вж отвореното писмо на СТЕФАН ЦАНЕВ в „Лит. фронт“, № 4, 25 ян. 1990 и „Всяка неделя“, 1990, № 4); сборникът „Жените на Варшава“ (С., 1968), макар да е отразен в каталога на НБКМ, липсва във фонда ѝ, същият бил откранат и от Уни-

верситетска библиотека (вж бележка на БОЯН БИОЛЧЕВ в „Лит. форум“, № 10, 15–22 март 1999); не се намират в основния фонд на НБКМ и някои от пиесите на Г. МАРКОВ, отпечатани на нередовен печат; в „Гласове“ вече се получава в НБКМ и течението му е комплектувано почти изцяло; пропуснато е да бъде упоменато все още недепозираното ново издание на „Задочни репортажи за България“ (С., 2005).

НОВИНИ

На 22 ноември т. г. в камерна зала „Триадица“ бе организирана вечер, посветена на 130 г. от рождението на писателката и видна общественичка Евгения Марс.

С любезното съдействие на район „Триадица“ към Столична община г-жа Живка Симова – автор на първата и единствена книга за Е. Марс – „Обичана и отричана“ (1998, 2004), и доц. д-р Алберт Бенбасат – литературен критик и историк, дадоха старта на срещата. Последва едночасов микс от литературоведски слова, силни емоции, изтънчени тонове на цигулка и, разбира се, прочит на откъси от произведения на писателката.

Откри се задълбоченото изказване на доц. А. Бенбасат по повод второто издание на „Обичана и отричана“. „Книги като тази на Ж. Симова – отбеляза той – обръщат внимание на всеки дребен детайл, въвличат в живота на твореца и спомагат за разбиране и оценяване на творчеството му. Твърде интересната личност на Евгения Марс бива разбулена от тайнството на незнанието, посредством този научен труд. Творбите ѝ попадат в „дълбокия литературоведски анализ на Живка Симова“, биват изследвани „точно и обективно“, без ни най-малък нюанс на възвеличаване; в книгата е „съхранен и възкресен светът на старата София, културната ѝ атмосфера от 20-те и 30-те години на миналия век“. Ал. Бенбасат каза също, че „българската литература не се състои само от върхове“ и затова книги като тази на Ж. Симова доразкриват по-пълно литературния процес.

От чисто женска гледна точка и, разбира се, като изследовател, Ж. Симова наблегна на обединителната функция на Евгения Марс в ръководения от нея Клуб на писателките. Неминуем принос за литературата е нейният пътепис в 9 части – „Пътуване до Цариград“ – първият, дело на жена до 1906 г. Един от важните акценти на вечерта бе представянето на юбилейния сборник „Полувековна България“, съставен, редактиран и издаден от Е. Марс през 1929 г. Той съдържа ценни статии, обзори, очерци, редки илюстрации, снимки, диаграми, касаещи всички сфери от обществения, стопанския, културния живот в България през първите 50 ѝ свободни години. Живка Симова сподели, че съвременната българска книжовност би спечелила с едно фототипно издание на тази „уникална, но не само за своето време книга“.

Подобна вечер не можеше да мине без нежните звуци на цигулката на музикантката Надя Петрова. Благодарение на студентите от НАТФИЗ – Ивета Георгиева и Павлин Танев, в залата прозвучаха откъси от произведения на Евгения Марс, както и оценки на нейни съвременници. Добрата акустика спомагаше ту на поезията и белетристиката да оставят своята следа, ту на възшебно изпълнените мелодии.

Янислава Монева

БИБЛИОТЕКАТА НА БЪЛГАРСКОТО ИНЖЕНЕРНО- АРХИТЕКТНО ДРУЖЕСТВО

НИКОЛАЙ ПОППЕТРОВ

Българското инженерно-архитектно дружество (популярно като БИАД), основано през януари 1893 г., е едно от основните професионално-обществени сдружения на следосвобожденска България(1). Неговата дейност може да се обособи в две насоки. Първата е на отстояването на професионални интереси на инженерната и архитектурната колегия, обхващаща инженери-строители, земемери, машинни и електроинженери, инженери-химици, минни инженери, а и специалисти в хранително-вкусовото производство, т.е. представители практически на всички технически професии, които са с пряко приложение в националната икономика. Втората насока е на разпространяване и утвърждаване на технически познания и знания в по-широки среди, изключително важна дейност при тогавашното състояние на българското общество. При липсата на висше образование по техническите дисциплини в България БИАД, обединявайки научно-техническата интелигенция, изпълнява както иновационна, така и популяризаторска функция. Те се изразяват в различни прояви на дружеството и в лични и обществени ангажменти на членовете му. От неговите среди излизат инициативи в областта на железопътното строителство, пътищата, електрификацията, конкурсното дело, за

създаване на висше техническо образование, на които са посветени дебати на страниците на съюзното списание, интервенции пред управляващите, провеждане на научни конгреси и пр. Дружеството транслира позитивен чужд опит в областта не само на техническата дейност, но и на дружествения живот. Израз на широкия поглед на неговите учредители е и предвидената още при създаването му библиотека. Тя за почти половин век остава единствената специализирана техническа библиотека в страната.

Библиотеката представлява изследователски интерес по няколко причини: тя е типична малка библиотека на професионално сдружение; при нейното комплектуване си дават среща системност и случайност, важен акцент е дарителството; към нея в самата организация се отделя постоянно внимание.

Още първите устройствени документи на организацията определят мястото на библиотеката в съюзната структура. Един от членовете на съюзното ръководство (първоначално наречено „настоятелство“, а по-късно „управителен съвет“) е натоварен с длъжността съюзен библиотекар(2). Сред някои от първите заемали тази длъжност са едни от

първостроителите на българските транспорт, инфраструктура, икономика, забележителни инженери, архитекти и общественици, например арх. Петко Момчилов (1893–1894), арх. Антон Торньов (1896, 1897, 1899–1900), инж. Виктор Самсаров (1901), арх. Киро Маричков (1903), инж. Кръстьо Николов (1904), арх. Георги Фингов (1905)(3). Благодарение на тяхната инициативност и грижи се натрупва първоначалният книжен фонд и което е по-важно – абонира се водещи чужди технически списания.

Така, по сведения за 1897 г. от 7500 лв. годишен разход на дружеството (вкл. наеми, канцеларски нужди, заплати и пр.) 1250 лв. са за библиотеката – 1100 лв. за покупка на книги и абонамент на списания и 150 лв. за подвързване(4).

Съюзните устава и правилници още през 90-те години на XIX в. регламентират задачите на библиотеката и начина на ползване. Така в чл. 3 от устава от 1897 г. като едно от средствата за изпълнение на съюзните цели е посочена „дружествената библиотека с читалище“. Предвижда се библиотекарят (член на дружественото настоятелство) „да води списък на книгите и списанията“, да ги записва в специална тетрадка „и да ги съхранява в дружественото помещение“. Няколко члена от правилника за вътрешния ред (чл. 56–62) разглеждат работата на библиотеката. Книги и периодика могат да ползват всички дружествени членове, като ползването е безплатно. Работното време, когато библиотеката е отворена и се раздават книги, се определя от ръководството на дружеството. Книги се ползват не само на място, но и вън от библиотеката, като се води специална отчетност (читателят се

разписва в специална тетрадка). Не се дават за въщи текущата периодика, речниците и други справочници, както и редки издания. Периодика от минали годишнини се дава по цяло течение, а не по отделни книжки. Не се дават повече от 3 тома книги и от 1 годишна периодика. Срокът за ползване е 20 дни за столицата и до 30 дни за провинцията. Книги на членове в провинцията се изпращат по пощата, като читателят поема пощенските разноски. Ако в регламентирания срок заетият материал не се върне, отправя се напомняне „с отворена пощенска карта“, а ако се наложи второ напомняне, то е „с препоръчано писмо“. Направените пощенски разходи са за сметка на нарушителя и той бива глобяван „за окъсяването“. Ако и тогава книгата не се върне, предвижда се в рамките на 40 дни след (т.е. второто) напомнително съобщение нейната стойност да се възстанови на библиотеката(5).

Десетина години след създаването си БИАД вече може да отчете съществуването на библиотека, притежаваща книги и списания на няколко европейски езици – около стотина заглавия. Книгите и периодиката са сигнирани, системно са подвързвани, каталогизирани, първоначално с каталожна тетрадка, а впоследствие (1907 г.) е издаден и печатен каталог. Той отразява наличната периодика – около 100 заглавия(6). Изводите, които могат да се направят по него, са:

- преобладаващо присъствие на техническа периодика на руски, немски и френски езици (подредени по низходящ ред);
- българската периодика (19 заглавия) обхваща основно обществено-по-

литически издания, логичен факт при почти отсъстващата тогава родна техническа периодика;

- маргинална група съставляват италианските (6 заглавия), румънските(2), сръбските (2) и чешките (2) списания, като трябва да се посочи отсъствието на каквото и да е заглавие на английски;

- от получаваните руски, немски и френски издания са добре застъпени различни технически направления - преди всичко общостроителни, както и железопътни, електроинженерни, минни, химически.

- наличие на случайно попаднали отделни годишници, както и на сравнително редовно получавани последователни годишници, с тенденция към 1906 г. първоначалната несистемност да бъде преодоляна и да се разшири списъкът на получаваните издания.

В библиотеката постъпват едни от най-реномираните световни технически списания като *Allgemeine Bauzeitung*, *Deutsche Bauzeitung*, *Gesundheitsingenieur*, *Le genie civile*, *L'architecte*, „Горный журнал“, „Записки императорского русского технического общества“ и др. Пак по същото време библиотеката разполага по различни сведения с някои чужди обществено-политически и художествени издания (напр. руското „Нива“), с технически наръчници и енциклопедии, атласи, енциклопедии – (напр. *Meyer's Konversations Lexikon* в 16 тома, 3. изд. от 1874 г.).

Общи курсове, компендиуми, монографии, а така също правилници, нормативи, конкурси, закони, албуми, каталози на немски, руски, френски, италиански, румънски, чешки, сръбски и др. езици са книгите, придобити за първите десет години на библиотеката.

Сравнително прецизен поглед върху книжния фонд дава с доста по-късна дата друг печатен каталог на библиотеката(7). Той отразява систематично подреждане на книги на 12 езика, а именно английски, български, италиански, немски, маджарски (унгарски), румънски, руски, сръбски, френски, холандски, хърватски, чешки. Систематичното подреждане е в седем раздела: I – математически; II – технически; III – икономически; IV – закони, предписания, наредби, програми и устави; V – общи съчинения; VI – картини и планове; VII – атласи, каталози и ценоразписи. От своя страна разделите се делят на подраздели, като например:

- за раздел математически науки – пет подраздела: математика; физика; астрономия; механика; геодезия;

- за раздел технически науки – 12 подраздела: строително инженерство; архитектура; градоустройство; културинженерство; машинно инженерство и електротехника; минно инженерство; технология и теоретическа химия; строителни материали; въздухоплаване; разни; таблици; речници и енциклопедии.

Анализът на литературата показва крайно неравномерното разпределение на книгите по езици. Тенденцията, четвърт век след основаването на библиотеката, е в почти абсолютното доминиране на немскоезичната книжнина (издания от Германия, Австрия, Швейцария). Тази тенденция се забелязва в почти във всеки раздел и подраздели, но особено силно в областта на инженерните науки. Съотношението между книгите по езици отразява процеса на все по-нарастващото място и влияние на висши учебни заведения от германо-

езичния ареал при подготвянето на инженерно-технически специалисти (следване и/или специализация).

От основните западни езици като правило втори е френският, а съотношението спрямо немските заглавия в най-благоприятните случаи е 3:1 в полза на немските заглавия, но има и случаи на съотношение 10:1. Почти нищожно малко, но разпределени доста равномерно, са книгите на чешки език. Италиански заглавия присъстват по-изразено в областта на водното дело (напояване, отводняване) и архитектурата. Книгите на български език са добре застъпени, като в някои раздели – икономика, история – имат значително присъствие. Книги на руски има малко, а количеството им на английски е символично.

Картината, видяна непосредствено след Първата световна война (според печатния каталог от 1919 г., обхващащ около 1100 заглавия), показва голямо разнообразие на групи литература, въпреки че присъстват силно техническият профил (около 300 заглавия), икономическият (към 200 заглавия) и други добре застъпени групи литература. Обяснението е в по-широкия тематичен кръг, съответно интереси, които показва библиотеката, а не само на пряка техническа дейност – проектантска и изпълнителска, колкото обществена дейност, експертно участие, а и книги, отразяващи примери от чуждата практика (конкурси, проспекти, правилници) или от близки до техниката полета (геолого-географски, икономо-географски и пр.). Това разпределение на книгите отразява ролята на техниката като обществена движеща сила.

След Първата световна война неза-

висимо от трудните условия библиотеката не е лишена от вниманието на съюзното ръководство. Годишните отчети на организацията показват, че състоянието ѝ е постоянно в дневния ред на БИАД. Фондът ѝ нараства много бавно, но неотклонно. Така през 1927 г. той брои 3833 тома книги, а през 1932 г. – 5445, т.е. за 6 години нараства с 1612 т. В същия период броят на получаваните текущо списания се увеличава двойно – от 58 на 122 заглавия. Книгите, които се раздават за домашно ползване през втората половина на 20-те години, според библиотекаря инж. Вл. Орозов, са в диапазона 106-129(8). През 1935 г. специална комисия бракува ненужни и неподвързани (вероятно и повредени!) книги и списания (1836 килограма!), които предава в книжната фабрика в Княжево за претопяване срещу заплащане(9).

Според възможностите на организацията съюзните конгреси определят ежегоден бюджет за библиотеката, който поради липса на помещения, но и на интерес и други причини не се усвоява изцяло. Няколко щедри бюджети – 80-хилядните през 1930 и 1931 г., с разразяването на икономическа криза в света и в България са последвани от силно редуциране – 30 хиляди в 1932 г., 35 хиляди в 1933 г., 10 хиляди в 1934 г. и 5 хиляди в 1935 г.(10).

При формиране на фонда проличава елемент на случайност, а понякога и на безсистемност. Полагат се значителни усилия равномерно да бъдат застъпени различни сфери на техниката, на свързани с нея области (геология, стопанство), да бъдат набавени основните чужди технически периодични издания,

както и справочна литература. Доколкото техническата област има допирни точки практически с всички области на икономиката, се отделя внимание на публикациите, отразяващи основни стопански тенденции, инициативи, нерешени въпроси. Набавят се и книги, тясно свързани с обществени проблеми, засягащи българската техническа колегия, – по завещанието на Евлоги Георгиев, дебати около трасетата на жп линии и др. Друг акцент е чуждата практика – особено опитът в изграждане на железници и пристанища. Информация от втора ръка насочва към твърдението, че специално за периодиката се използват не само книжарски услуги в столицата, но се влиза в кореспондентска връзка с редакциите на отделни списания. Тази ранна практика с времето позволява библиотеката да се снабдява редовно с някои основни технически издания. Отчетите от края на 20-те и началото на 30-те години показват, че основен път за снабдяване с периодика е книгообменът, единствено със съюзното списание. Например, по отчета за 1930 г. от 141 получавани списания само 13 са закупени(11).

Важен източник за увеличаване на фонда са даренията. Чрез тях се попълват съществени празнини, обогатява се и се разширява тематично фондът както с научна литература и наръчници, така и различни справочни издания, каталози, алманаси и т.н. Основно даренията са на придобита при следване, специализиране и при пребиваване по друг повод в чужбина литература. От друга страна, даренията внасят елемент на случайност, доколкото чрез тях попадат издания, придобити случайно от

дарителите. Във всеки случай даренията, особено до края на войните от второто десетилетие на XX в. представляват основен източник за комплектуване на книги (и в доста по-малка степен периодика). Към 1919 г. сред дарителите изпъкват инженерите П. Киселов, Ив. Несторов, Д. Т. Иванов, Г. Георгиев, Евг. Георгов, арх. Г. Ненов, дарили близо 1/5 от намиращите се в библиотеката книги(12). Има и единични дарения, някои от които не са означени, което прави трудно възстановяване на картината. За значенията на даренията за съюзната библиотека и за отношението на съюзното ръководство към тях свидетелства посрещането на дарението на вдовицата на инж. Йосиф Загорски – 1929 г. То обхваща 389 тома, от които 280 подвързани, съответно – 101 неподвързани книги главно на френски, немски, но и на руски и български езици, с основна тежест – железопътното строителство. „Въобще – отбелязва съюзното списание по повод дарението – библиотеката би задоволрила и най-взискателните търсачи на справки и познания по строителството изобщо.“ Изпратено е специално благодарствено писмо до вдовицата(13).

Дарения правят и наследници на починали съюзни членове – напр. на арх. Юр. Миланов, на инж. М. Момчилов и др. Така от библиотеката на Н. Киселков постъпват 196 тома, на инж. Н. Костов 260 тома, на инж. Коста Хаджистоянов – 310 тома(14).

Библиотеката практикува и набавяне чрез обмен на база съюзните издания – списание, от 1934 г. и годишник, единични тематични публикации, а в някои случаи предлага и издания на свои членове.

Това е начинът за осигуряване преди всичко на чужда периодика.

Първоначално фондът от книги и списания се е съхранявал на етажерка и в един канцеларски шкаф; по-късно, около 1907 г. се налага нова разстановка и се набавят още шкафове. Книгите са сигнирани, подвързани в преобладаващата си част и подредени в шкафове с оглед максималната пригледност на фонда и бързото обслужване. Печатният каталог от 1919 г. включва и буквено-цифрени сигнатури, така че особено при сравнително малкия напълно обозрим брой книги може да се използва като своеобразен систематичен каталог. Библиотеката обаче не разполага с удобно помещение, където да се ползва, всъщност – главно се раздава за домашно четене, а четенето на място става провизорно. До началото на 20-те години това не представлява особен проблем, доколкото книжната маса е сравнително малка. С времето обаче проличават неудобствата на съществуващото положение.

Условия за промяна се създават с построяването на собствена сграда – съюзен дом (осветен януари 1930 г.) на ул. „Г. С. Раковски“ № 108 в София. Въпросът с библиотечното помещение обаче не се решава благоприятно и след въвеждането на дома в експлоатация. Почти цялата свободна площ на сградата е дадена под наем, тъй като дружеството има сериозни задължения към банки във връзка със строителството на дома, а и трябва да издържа своята активна многостранна дейност. Това силно затруднява и на моменти дори осуетява ползването на библиотеката, кон-

статирани са, поради липсата на реален надзор, големи липси (кражби!) при списанията. В 1931 г. част от книгите са прехвърлени в шкафове в една от залите за групови събрания, през 1935 г. библиотеката е преместена от таванските помещения в сутерена. Същевременно сред съюзните ръководни лица има такива, защитаващи идеята за модерна – от „клубен“ тип – най-съвременно оборудвана библиотека. В края на 30-те години в архитектурните и инженерни среди се дискутира конкурсът за сграда на Народната библиотека. Пак тогава става популярна и библиотеката на БЗКБ и публикацията на Т. Боров за нея тъкмо на страниците на списанието на съюза(15). Преустройството на т.нар. „етаж-галерия“ (мечанин), осъществено през 1938 г., позволява да се обособят помещения за библиотеката и читалнята. Поръчва се специална мебелировка – библиотечни шкафове, читателски маси и т.н., процес, който продължава в периода 1941–1942 г., едновременно с картотекирането на книгите и списанията, съобразно изискванията на времето. Към март 1944 г. библиотеката разполага със 130 кв.м. шкафове със стъклени витрини и 30 квадрата шкафове тип кантонерка.

Твърдения, които не могат да се проверят, намесват Боров в неофициални консултации при организирането на библиотечните помещения. Впрочем с някои представители на инженерната колегия той е във връзка още от студентските си години по линията на „Нарстуд“. Много близки, почти приятелски са отношенията му с инж. Борис К. Стоилов, един от най-ангажираните обществено съюзни членове(16).

Според инж. Димитър Агура, председател на съюза през 1942–1943 г., организацията „притежава едни много удобни и уютни помещения за библиотека и читалня, които могат да бъдат гордост за много културни организации“ (17). Действително библиотечната дейност на организацията има своя изразен облик. В някои от съюзните клонове (провинциални дружества) също се откриват библиотеки – напр. Пловдив, Варна, Стара Загора, Ловеч. Съществуват косвени сведения, че библиотечните материали се ползват активно, особено при написване на различни реферати (изнасяни на съюзните редовни и научни конгреси, на дружествени лектории и т.н.), други научни текстове, експертизи, при съставяне на правилници, конкурсни програми и пр.

През 1942 г. при откриването на Висшето техническо училище, в което някои от първите професори са активни дейци на съюза, членове на неговото Върховно управително тяло и на редакцияния му комитет, БИАД, съобразявайки се, че новото висше учебно заведение едва започва да формира библиотечен фонд, разрешава временно на студентите да ползват неговата библиотека (18).

През 1943 г. се изработва специален библиотечен правилник (в сила от 1 юли с.г.), който обстойно разглежда цялата материя, свързана с функционирането на библиотеката (19). Тя „се ръководи от управителния съвет и е под пряк надзор на един от членовете му – библиотекарят на съюза“ (чл. 2), докато непосредствената библиотечна работа се предоставя на „постоянен библиотекар – чиновник“, в помощ на който се придава,

ако е необходимо и други служители, определени според бюджета на съюза (чл. 3). Длъжностната характеристика на щатния библиотекар обхваща набавяне на книги и периодика, тяхната библиотечна обработка и подвързия, обслужване на читалнята, поддръждане на книжния имот (чл. 4). За оперативно и адекватно комплектуване постоянният библиотекар работи координирано с избраните от всяка техническа специалност по един представител, на когото поне веднъж в месеца библиотекарят предава подготвен списък с предложения за набавяне на библиотечни документи (чл. 5).

Според новия правилник библиотеката се ползва само от редовни членове на съюза и само по изключение правещи научни изследвания не членове. За домашно ползване се дават до пет книги, а за изпращане в провинцията на книги и списания се избира при всеки съюзен клон по един съюзен член – представител на библиотеката, с който читатели и библиотека кореспондират. Срокът за заем на книгите е две седмици, който се продължава, ако никой не търси изданията. Невърнати/изгубени книги и периодика се заплащат по цени от инвентарната книга, плюс цена на нова подвързия и 10% глоба. Изчерпани издания се заплащат в десеторен размер. Правилникът регламентира не само правилата за ползване, но и целия път на книгите от получаването, описването, каталогизирането до евентуалното отчисление. Посочва се начинът на сигниране, описанието, съгласно пруската инструкция от 1908 г. в редакцията ѝ от 1931 г., редът за подвързване.

И при новия правилник – относно

организацията на библиотеката – се запазва подреждането по формат (три формата: фолио, кварта, осмина). Сигнатурата се състои от римски цифри (поредност на шкафа), кирилски букви (поредност на стелажа отдолу нагоре) и арабски цифри (поредността на книгата на стелажа)(20).

Привидно изглежда е настъпил моментът, когато може да се мисли за „осъществяване на някои от целите, залегнали в съюзния устав, като обогатяването и поддържане на съюзната библиотека“(21).

Съществуването на библиотеката фактически е прекъснато с англо-американската бомбардировка на 30 март 1944 г., когато сградата е засегната тежко и изгаря. Разрушенията и пожарът унищожават книжното имущество, каталозите, инвентарни документи, мебелировката. Пожарът поглъща 3408 тома библиотечни книги на стойност 1 704 000 лв., 160 кв. м. библиотечни шкафове и друг инвентар. Запазена е само една малка част, около 600 т. книги и периодика(22).

Унищожението съвпада с радикалната промяна, извършена в българския политически и стопански живот през есента на същата година. Сградата сравнително бързо е възстановена. Възстановена е и библиотеката. Съюзът обаче се намира в процес на интензивна трансформация: силно идеологизиране, постепенна промяна в членския състав, целите и задачите. На 26 март 1949 г. той фактически се преустройва в Научно-технически съюз (НТС). В библиотеката на НТС преминава и целият запазен довоенен книжен фонд на библиотеката на БИАД, както и книгите, които са

набавяни от есента на 1944 г. до началото на 1949 г. От есента на 1944 г. обаче библиотеката вече се развива по други пътища – чрез изземване на „фашистка“ и друга „реакционна“ литература и същевременно попълване със съветска литература. Тя променя силно съдържанието си. Ето защо времето до унищожителния удар от март 1944 г. образува един цялостен, половинвековен период, който заслужава да бъде припомнен.

Бележки

1. През 1937 г. дружеството се реорганизира в Съюз (СБИА), а през март 1949 г. фактически е ликвидирано, трансформирайки се в Научно-технически съюз (НТС). За общи исторически сведения вж. в: **М. Цонев**. БИАД в документи и събития 1893-1949. Кратък летопис. С., 1993; **Същият**. Дейци на Българското инженерно-архитектно дружество 1893–1949. С., 2001; **Д. Агура**. 50-годишна дейност на Съюза БИА 1893-1943. // *Годишник на СБИА*, т. X, 1943, 1–22.

2. **БИАД**. Устав и правилник за вътрешния ред на дружеството. С., 1897, чл. 19 и 26. Първоначално, до 1896 г. вкл., в съюзното ръководство се избират двама библиотекар-архивисти, в 1897 г. двама съвместяват длъжността библиотекар и от 1899 г. в настоятелството има длъжност библиотекар, заема на от едно лице.

3. **Цонев, М.** Дейци на Българското..., 230–233.

4. **СпБИА**, III, 1897/98, № 6-7, с. 98. (Отчет на настоятелството за 1897 г.)

5. **БИАД**. Устав и правилник, разд. VIII от правилника; ср. с **Устав на БИАД**. С., 1926; както и с **Устав на СБИА**. С., 1938.

6. **Каталог** на подвързаните книги от библиотеката на БИАД. (Съст. инж. В. Коевски със сътрудн. на инж. Ганчев и арх. Костов). С., 1907; Каталогът обхваща основ-

но техн. периодика, но са включени и някои други издания – енциклопедии, обществено-политическа периодика и т.н.

7. **Каталог** на съчиненията от библиотеката на БИАД-во. (Съст. инж. Е. Ив. Георгов). С., 1919. И двата каталога съдържат и сигнатурите за всички заглавия.

8. Подробни сведения за състоянието на библиотеката съдържат годишните отчети на настоятелството на организацията, в които има специален раздел за библиотеката, публикувани през следващата календарна година (в някои библиотеки те са подвързани със съответната годишнина на списанието, за която се отнасят).

Вж също: **Вл. Орозов**, Малка библиотека в Йънгстаун (Америка) // *Сп. БИА*, 1929, № 1–2, с. 36. По обем и темпове на нарастване фондът на библиотеката е съпоставим с фондовете на библиотеките на други институции, както държавни, така и обществени. Ср. напр. със състоянието на библиотеката на Народното събрание в 1914 г. – 2553 книги, 314 т. периодика (вж **Списък** на книгите в Библиотеката на Народното събрание. С., 1914) или на бургаската библиотека в 1933 г. – с около 5800 заглавия (вж *Бургаската библиотека и читалня* // *Бургаски фар*, XVI, № 3485, 8.IX.1933).

За вниманието към библиотеката и към техническата книжнина свидетелства и съюзното списание, напр. през 20-те години има практика в него да се публикуват съобщения за новополучени книги в библиотеката – вж напр.: 1925, № 7, с. 117; 1927, № 7, с. 148, № 11, с. 236 и др.

9. **Отчет** на настоятелството... за 1935 г., с.12.

10. Сведенията според отчетите за 1930–1935 г.

11. **Отчет** на настоятелството... за 1930 г., 16–17, както и сведения от личен архив.

12. **Каталог**..., 1919.

13. **Салабашев**, В. Едно крупно дарение за библиотеката на бълг. инж. арх. д-во. // *СпБИА*, 1929, № 18, 384–385. Вж също с. 388 (съобщение и писмо до вдовицата).

14. **Агура**, Д. Цит. съч., с.19.

15. **Отчет** на настоятелството за 1931 г., с. 19; за 1935 г., с.12; Т. Боров. Библиотека при управлението на БЗК банка. // *СпБИА*, 1939, № 7, 88–91 (и като отделен отпечатък). Трябва да се отбележи, че съюзното списание показва интерес към проблемите на техническата книга, отразява национални конкурси за библиотеки (В. Търново, НБКМ) и пр.

16. **Боров**, Т. Стъпки по пътя на един дълголетник 1901–1991. С., 1992, с.190, 238, 256.

17. **Агура**, Д. Цит. съч., с. 20.

18. Пак там.

19. **Правилник** за библиотеката при Съюза БИА. С., 1943, 12 с.

20. През първите две десетилетия от съществуването си библиотеката използва сигнатури с главни кирилски букви и арабски цифри; по-късно, през второто десетилетие на века е въведена система от римски цифри, главни кирилски букви (като числител) и в знаменател арабска цифра, отразяваща разпределение по отрасли, отразено в печатния каталог от 1919 г.

21. *Сп. БИА*, 1944, № 3–8, с. 31.

22. Пак там. Вж също и № 9–12, 47–48.

ВАСИЛ ЙОРДАНОВ – НЕЗАСЛУЖЕНО ЗАБРАВЕН ШУМЕНЕЦ РОСИЦА АНГЕЛОВА

Васил Йорданов е роден на 11 октомври 1857 г. в Шумен в заможна търговско семейство(1). По-големият му брат Върбан (1849–1875) участва дейно в Шуменския революционен комитет(2) и загива през септември 1875 г. като войвода на Червеноводската чета(3).

Първоначално Васил учи в родния си град. Известно време работи в кантората на баща си, но това не го удовлетворява и заминава за Москва, където завършва Педагогическия институт (1875–1881) и специализира естествени науки.

След завръщането си е назначен за учител във Видинската гимназия (1881). От 1882 до 1885 г. е преподавател по зоология, ботаника и минералогия в ломското реално училище. Познавайки руската учебникарска книжнина, той търпеливо подготвя записки и сборки от минерали и растения в помощ на учебния процес. Неговите колеги го описват по следния начин: „Той се отличава с особена начетеност по естествена история и служеше като справочен речник по всички въпроси на предмета. Той преподаваше тихо, благо, увлекателно, без гръмко ораторство и афектация, но благодарение на знанията, които имаше, благодарение на това, че основно познаваше предмета, той държеше приковано вниманието на учениците, които се увеличаха от разказа му, от добрината и

благосклонността му. Учениците му го обичаха и почитаха. По педагогическа подготовка и характер той беше образец за учител...“(4).

От 1885 до 1896 г. В. Йорданов е учител в родния си град. По-правилно е твърдението, че в началото е училищен инспектор. Това е видно от списъците на състава на шуменската доброволческа дружина, участвала в Сръбско-българската война през 1885 г. За него е посочено занятие само „уч. инспектор“ без уточнение(5). Повече светлина хвърлят резултатите от проведените на 31 март 1885 г. избори за окръжни училищни инспектори. Избрани и утвърдени са Стоян Заимов и Васил Юрданов(6).

Скоро Ст. Заимов става окръжен управител и мястото му заема учителят Митю Д. Войников, участвал във войната като командир на Шуменската чета(7). Според сведения от доклада на министър Георги Живков до княз Фердинанд (№ 898/10.ІІ.1888), тези двама инспектори – М. Д. Войников и В. Юрданов, се отклоняват твърде много от изпълнението на инспекторските си задължения. С предписания № 708 от 6.ІІ.1887 г. министър Живков напомня на инспектора В. Юрданов, че е против интересите на учебното дело инспекторите да се намират в противоречие с административните власти, особено, ако

за това няма никакви сериозни причини. Промяна на ситуацията не следва и министър Живков изпраща второ предписание (№ 1721/21.ІІІ.1887). С него той прави препоръки за начина на работа на В. Юрданов, който изготвя докладите си до МНП на база рапортите на подведомствените му учители, а не на лични наблюдения. Министърът му напомня, че е длъжен да обикаля училищата в поверения му окръг и да докладва наблюденията си, а също, че е време да представи забавените доклади за дейността си през XII.1886 г., I и II.1887 г. От представения пред министъра доклад на В. Юрданов за X.1886 г. става ясно, че той е бил на обиколка за наблюдение на училищата само в три дена от месеца (29, 30, 31), като е заобиколил част от поверените му училища. Останалата част от месеца, както и целия ноември той се е занимавал с канцеларска работа. На 21.I.1887 г. В. Юрданов изпраща телеграма на министър Живков, че е пристигнал в Шумен и е започнал работата си, но къде е бил до тази дата той не дава обяснения. С предписание № 2702 от 13.V.1887 г. министърът напомня и на М. Д. Войников, че откакто е назначен, не е обиколил района си, не е разучил действителното положение на училищата в него и не е взел никакви мерки за подобрението им. Единственото, според доклада, което прави М. Д. Войников, е, че на 24–25 септември 1887 г. обикаля Преславска околия и за шест дни през декември – няколко села, а през останалото време на службата си се е занимавал с канцеларска работа. Застояването си в канцеларията двамата инспектори оправдават с възникналата огромна канцеларска работа, след като срещу

20.XII.1887 г. „цялата архива на Шуменската инспекция е изгоряла“. При това положение, продължава министър Живков, надзорът на инспекторите над шуменските градски училища е абсолютно слаб. Те не наблюдават протичането на изпитите и издаването на училищните свидетелства. Едва „когато някои ученици и ученички заявили, че фалшиво са написани свидетелствата им“, инспектор В. Юрданов вижда грешките от слабата си работа и решава да ги поправи, но отново греши, използвайки „мярка, нигде нечута, невидана дотогава“. Той нарежда фалшивите свидетелства да бъдат събрани чрез глашатай, с което убива авторитета на учителите в очите на учениците.

Местните шуменски власти, чрез своите рапорти, също отправят оплаквания от двамата инспектори до министъра на МНП. Те определят дейността им като съсредоточена изключително в „партизански борби и лични гонения“, в иниципирането на безсмислени митинги, настройване на електората срещу изборителното бюро, публично и демонстративно нанасяне на обиди на местната власт и частни лица, в издаването не на учебен, а политически вестник „Народно съзнание“ и обръщането на инспекторската канцелария във вестникарска редакция.

В своя доклад до княза, министър Г. Живков определя двамата шуменски инспектори като неспособни да бъдат възпитатели и виновни за увеличаване на учители в политиката, която отклонява последните от съвместно изпълнение на учителските им задължения. Поради тези причини министърът моли княза, на основание чл. 31 от Закона за окръжните училищни инспектори, от

9.ІІ.1888 г. тези инспектори да бъдат отстранени. Докладът на Живков е пълен и убедителен и на 10.ІІ.1888 г. княз Фердинанд подписва указ № 15, с който М. Д. Войников и В. Юрданов са отстранени от инспекторска длъжност от 11.ІІ.1888 г.(8).

В протоколите на училищните съвети има сведения, че М. Д. Войников и В. Юрданов са били желани и уважавани гости на училищните мероприятия(9). Истината обаче е някъде по средата(10). На 2 август 1887 г. Великото народно събрание избира за български княз немския принц и офицер от австро-унгарската армия Фердинанд Сакс-Кобург-Готски. След гласуването за българския княз, правителството на д-р В. Радославов подава оставка. Загубили властта, радославистите правят опит да запазят политическото си кредо чрез бързо и рязко разграничаване от стамболовистите и организационно обособяване. Още по време на своето управление д-р В. Радославов назначава за шуменски окръжен управител своя съмишленик, котленеца Божил Райнов(11). Той, идвайки от Белгия, не може да се примири със злоупотребите на стамболовите привърженици. Затова и скоро става неудобен за тях и те замислят неговото отстраняване.

В началото на юни 1887 г. 30 либерали в Шумен се събират в „малката и бележита кръчма на Желю Панев“, на отсрещния ъгъл на долномахлянското читалище „Напредък“, и обсъждат подробности относно издаването на вестник „Народно съзнание“(12). На 16 юни либералите радослависти започват да издава вестник под същото име. В него шуменските либерали се опитват да

очертаят политическата си програма. Те се обявяват за „запазване на народната самостоятелност от вътрешни и външни неприятели и от тия, които искат да изменят конституционния начин на живот“(13). Основатели на вестника са Васил Йорданов, Митю Д. Войников, Божил Райнов и Жечо Павлев(14). След преместването на Божил Райнов в Кюстендил със списването се заемат останалите трима основатели. В редактирането участват Атанас Краев, който в края на декември 1887 г. се завръща в Шумен, след като е уволнен като помощник-прокурор в старозагорския съд и Н. Кожухаров. Вестникът излиза веднъж седмично във вторник и през първата си година е собственост на дружество „Народно съзнание“, в което участва „Българско пивоварно дружество“(15).

Малко по-късно в дома на търговеца Наки Чанев двадесетина по-млади либерали решават да основават едноименно дружество. За председател е избран Наки Чанев и за членове: В. Йорданов, М. Войников, Ж. Павлев, Р. Симеонов, Р. Мошев, В. Каракашев, Върбан Димитров, Стефан Димитров, Вичо Иванов, Тодор Чакъров, Ив. Кирацов и Величко Тодоров. На това първо заседание е избран и отговорен редактор на вестника – Васил Каракашев, търговец-манифактурист(16).

Членовете на дружеството не се признават открито за радослависти, но още с организирането си отстояват политическите позиции на д-р В. Радославов(17). Шуменското либерално дружество представя членовете си за „истински либерали“, защитници на принципите и началата на голямата Либерална партия, „очистили“ от редовете си някои „личности“(18).

Тези събития съвпадат с началото на противоречивото управление на Стефан Стамболов. Той поема управлението на страната и със завиден държавнически нюх и желязна ръка се заема да сложи ред в държавата. Подкрепят го националистическите групи, които вървят след него по време на управлението на регентството – част от старата Либерална партия, южнобългарските либерали, кръгът на Захари Стоянов и Димитър Петков, зад които стоят дружинките на „България за себе си“.

На практика още след русофилските бунтове в Русе и Силистра през февруари 1887 г., където гражданството взема участие в потушаването на бунта, в страната се образуват дружини под името „България за себе си“. Тия дружини, според Никола Иванов, имат за цел да пазят от бунтове, имат патриотична насоченост, но искат да се налагат много на властта за местните управления и самоуправления(19). В град Шумен също скоро се сформира патриотична дружинка „България за себе си“ с председател Върбан Димитров(20). Постепенно те полагат основите и на Народнолибералната партия. В шуменската група влизат старите либерали и видни търговци – Илия Маджаров, Харалан Марков, Евтим Друмев, Бойчо Т. Бойчев и Герчо Ранчев(21).

Опозиционните сили в страната не са единни и организирани. Водачите на русофилските партии са преследвани, много от тях емигрират. Тази разпокъсаност дава възможност на правителството да вземе крути мерки за пълното политическо елиминиране на опозицията. Повсеместният натиск разстройва всякакъв организационен живот и пре-

късва връзките между последователите на отделните партии. Спирането на печатните органи на опозицията при тогавашните комуникативни връзки има парализиращ ефект в цялата страна, в която се чува само гласът на официозна „Свобода“. Обръчът се затяга и около твърде безобидната опозиционна група на Радославов, която приема избора на Фердинанд, но се обявява против Стамболов.

Появяването на дружество „Народно съзнание“ и печатния му орган стъписва управляващите. А борбата между тях се засилва.

От 26 септември до 9 октомври 1887 г. е определено да се проведат парламентарни избори за V ОНС, които завършват с пълна победа за НЛП. Избрани са 285 депутати(22). Ситуацията в Шумен е различна.

В града на 21 септември 1887 г. лично пристига Георги Живков – министър на просвещението и член на управляващата партия(23). Той открито моли враждуващите две фракции да запазят мир по време на изборите. Именно изборите, според Г. Живков, ще решат кои имат мнозинство в града. От страна на радославистите с просветния министър се срещат Радуш Симеонов и Ж. Павлев. Подробно те излагат положението в града и причините за тяхната борба. Министър Живков се връща в столицата без резултат(24).

На 26 септември 1887 г. се провеждат парламентарните избори. Преди началото на изборния ден е задържан председателят на шуменската окръжна комисия Върбан Димитров, който е законен председател на изборното бюро. Вместо него управляващите поставят Йордан Кулаксьзов, близък на кандида-

та за народен представител Герчо Ранчев. Опозицията негодува и се старае да освободи В. Димитров. В отговор властта, начело с окръжния управител Петър Манолов, използва срещу тях полиция и войска.

Веднага е изпратена подписка, в която 1500 шуменски избиратели протестират пред председателя на НС за нарушения по време на изборите(25).

Подадени са много контестации – в секцията на Евт. Друмев, Юсуф хаджи Сюлейманов и Наки Чанев не са допуснати да гласуват противниците на членовете на бюрото, а шуменецът П. К. Дюкмеджиев, като член на избирателна секция, пуска в урната цял сноп бюлетини. Те остават обаче без уважение(26). Опозицията прави опит да опише подробностите по парламентарните избори в брой 16 на в. „Народно съзнание“. Окръжният управител и прокурорът Хр. Тодоров не допускат поместването на статията и целият брой излиза отпечатан с една и половина бяла колона надлъж на втора страница, на което поле пише само: „Не позволено да се печата. Окр. управител: П. Манолов“(27).

Веднага окръжният управител изпраща в министерството на вътрешните работи съставения от околийския началник Лингуров акт против 35–40 души граждани и главно срещу М. Войников и В. Йорданов(28). В знак на протест секретарят на окръжния управител – П. Габровски, подконтрольорът при ковчежничеството Ж. Бакалов, финансовият нагледник Ради Кавалджиев, околийският секретар Чолаков и други чиновници, взели участие в изборите, около 18-20 граждани, възмутени от действията на Манолов и Лингуров подават

до министър-председателя Ст. Стамболов протестна телеграма, в която отхвърлят клеветническите донесения на властта и го молят да не предприема мерки срещу чиновниците, докато не се проведе щателно разследване(29). Въпреки споровете в Шумен са избрани Герчо Ранчев(30) и Илия Маджаров(31).

През есента на 1887 г. са насрочени избори за градско-общински съвет(32). Градът се вълнува, ожесточават се политическите страсти, съзнаниите определят кмета Начко Дюкмеджиев като позор за града(33) и искат отстраняването му. Според Б. Георгиев през есента на 1887 г. се появяват някои съществени различия между либералите стамболовисти и радославистите относно вътрешнополитическото развитие на страната. Те се изразяват най-общо в следното: от двата широко прокламирани в бившия русофобски лагер принципа – „свобода“ за народа и „независимост“ за България – Стамболов съзнателно и открито жертва първия, за да отстоява втория. Тази негова позиция не се споделя от редица либерали, които преминават в редовете на радославистите, декларирайки, че спазването на основния закон е един от техните основни политически принципи(34).

На 4 октомври 1887 г. се провеждат общинските избори в града. Още в 6.30 часа сутринта опозицията организирано тръгва да гласува. Властта предвидливо обаче е разделила двете страни с дълги телени прегради с 2–3 метра празнина между тях. Изборният ден започва в 8 часа. Избрано е бюро в състав: Р. В. Симеонов – председател, и членове Ев. Друмев и Й. Кулаксьзов (членове на общинския съвет)(35). Има две канди-

датски листи. В 9 ч. председателят на бюрото и член на шуменския окръжен съвет Радущ Симеонов, след като дава разяснения по изборите, призовава да се излъчат кандидати за попълване на седмчленното бюро.

Предложените кандидати са от радославистите и тъй като комендантът на града кап. Цончев зорко следи за ставащото, не се стига до инциденти. Изборният ден протича спокойно. Едва в края, когато са затворени изборните кутии, правителственият симпатизант Байчо Т. Байчев прави успешен опит да открадне и разпилее една от кутиите с бюлетини. Скоро е заловен и кутията е върната неразпечатана. При преброяването на гласовете окръжният управител П. Манолев проверява произволно една от кутиите за нарушения. След като установява, че такива няма, преброяването продължава и завършва в полунощ. Печели опозицията. Недоволни са стамболовистите. Тяхната листа – начело с Кабак Баши, Хюсмен Токалиев, Харалан Марков, Ив. Преславски, Начко Дюкмеджиев и още някои българи и турци, има най-много по 312 гласа(36).

След този успех на шуменската интелигенция множеството празнува. Докато върви преброяването, играят се хора и свири гайда. След това с народни песни всички се отправят към Хаджисимеоновата градинка (наричат градинката му „Волга“), където са посрещнати от военната музика с химна „Шуми Марица“(37). С ядене и пиене веселието продължава до сутринта.

В специално писмо Евт. Друмев и Илия Т. Маджаров веднага уведомяват и молят Стамболов да касира изборите. С подробности при него се явяват Гер-

чо Ранчев и Кесим Зааде(38). Изборите макар да са утвърдени от шуменския окръжен съвет, са касирани от правителството(39). Шуменският жител П. Малашев се опитва да изясни причините, довели до поражението на стамболовистите в изборите за градски общински съветници. Според него, НЛП, упоена от радостта за сполуката в изборите на 27 септември 1887 г., слабо поглежда на местните избори, тъй като ги счита за обезпечени. Шуменските народолиберали не търсят съдействие сред опозиционните партии. Оскърбени от това цанковистите се обединяват в изборите с партията на „Народното съзнание“ и сгрупирани, изиграват лоша шега на управляващите. На страната на НЛП остава мнозинството от турското население и една част от българите. На самите турци пък се вижда неловко да наложат общински съвет, чийто състав е само от турци. Те са и обезкуражени, че една част от българите, които уж са с тях, не ги подкрепят на изборите и затова предпочитат да ги оставят подчинени на опозицията. За да имат стамболовистите успех в Шумен, те трябва да привлекат на своя страна цанковистите, които предлагат приемливи условия и които имат по-голям интерес да бъдат в коалиция с правителствените партизани, отколкото със съзнанистите(40).

Фактът, че радославистите през 1887–1888 г. са в процес на организационно изграждане не им пречи да участват активно в политическия живот. Като легална опозиция на управляващите, те непрекъснато разобличават нарушаването на конституционните права на гражданите от органите на реда. Либералите радослависти реагират остро срещу

реакционния Закон за печата, приет на 13 декември 1887 г. от Петото обикновено народно събрание(41). Още в хода на утвърждаването му шуменските радослависти организират на 14 декември протестен митинг, на който присъстват над 500 души. Той приема резолюция, осъждаща реакционния проект и всички действия на стамболовистите за неговото приемане. Отправя се апел към княза и народните представители да не допускат влизането на закона в сила. Същевременно се изказва становище за изработването на по-строг закон за престъпленията против короната и държавния строй(42). Притесненията им са свързани с факта, че законът ограничава възможностите им за печатна изява и с това пречи за изграждането им като политическа партия.

На 10 януари 1888 г. са насрочени нови избори за общински съветници в Шумен(43). На 8 януари 1888 г. правителствените привърженици свикват предизборно събрание в горномахлянското училище. Инициативен комитет разпраща покана до всички шуменски граждани „без разлика на вяра, народност и политически убеждения“. Изработват листа с кандидатите за общински съветници от НЛП – Стефан Иванов, Ан. Х. Димитриев, Никола Андреев, Тодор Шонтов, х. Васил Верби, Иван В. Преславски, Илия Т. Маджаров, Харалан Р. Марков, Стефан Андреев, Дим. Фесчиев, Магърдич Степанов, Ахмед Терзи Реджеб, х. Хюсмен Токалиев, х. Ахмед Нашидов, Ширкетчи Хюсмен и Мумджи Осман ефенди. Предложение са и кандидати за училищни настоятели – Герчо Ранчев, Тодор Янев, Дим. Стателов и Ст. Пейчев, а за турските учи-

лища – Ахмед х. Хасанов(44).

Срещу нея се обявяват съзнанистите и на 8 и 9 януари събират своите съмишленици в долномахлянското училище. На тези събрания се изработва възвание към шуменските граждани да не гласуват за правителствената листа(45).

Председател на законното избирателно бюро е Рафаил Мощев. В 9 часа сутринта е открит изборният ден. На местото присъстват окръжният управител П. Манолов, началникът на гарнизона полк. Любомски и комендантът на града полк. Цончев. Не са пристигнали още обаче представителите турци. Управителят Манолов, разтревожен, не дава избирателните списъци на изборното бюро. Намесват се полк. Любомски и полк. Цончев, които дават да се разбере, че незапочването на изборния ден може да доведе до сблъсъци и стълкновения. Изборният ден продължава до 17 часа.

Към 11 часа правителствените симпатизанти – около 100–150 души, начело с околийския началник Лингуров и окръжния управител Манолов, отварят ново избирателно бюро за своите съмишленици. Веднага е уведомен за това нарушение министърът на вътрешните работи(46).

Гласуват 1 617 души. Избрани са отново съзнанистите: В. Юрданов, Т. Шонтов, Янко Василев, Ж. Ж. Попов, Ж. Павлев, Жеко П. Димитров, Наки Чанев, Минчо Стоянов, Никола Андреев, Гани Кулев, Петър Н. Попов, Ариф Х. Еминов, Ахмед Шехкямил, Юмер Васфи, Юсуф Х. Алиев, хаджи Хамбарцум Месропов(47). Начко Дюгмеджиев обаче остава кмет.

За втори път заради нередности се касират изборите за шуменски градски общински съвет.

Между тези гласувания и междуособици на 19 декември 1887 г. в 22.30 часа изгаря т. н. „правителствено здание“. В него след Освобождението са настанени окръжното управление, окръжната постоянна комисия, училищната инспекция, ковчежничеството, мировото съдилище, околийското управление, градският съвет и земеделската каса. Изгаря всичко – мебели, документация и архив. Вестник „Народно съзнание“ в брой 26–27 от 14 януари изнася факти около пожара и обвинява в нехайство властта. Още на същия ден следобед околийският началник с четирима стражари нахлуват в печатницата и заплашват да конфискуват вестника, ако той бъде отпечатан. Редакционният комитет изпраща веднага телеграми до прокурора, окръжния управител и министъра на вътрешните работи. Председателят на дружеството Наки Чанев изпраща оплакване до княза, с копие до правосъдния и вътрешния министър(48). На другия ден пристига телеграма от София, която гласи, че според новия закон за печата се отменя цензурата. Тази поредна победа дава нови сили на привържениците на Радославов.

Радостта от победата обаче е кратка. След няколко дни отговорният редактор Жечо Павлев е на подсъдимата скамейка в Шуменския окръжен съд за печатна клевета и обида на околийския началник във връзка с шуменския пожар(49). Негов защитник е Атанас Краев, който настоява делото да се води в присъствието на съдебни заседатели, което му е отказано. За изненада вместо прокурорът Хр. Тодоров обвинява току-що назначеният заместник-прокурор Янко Сакъзов. Съдът обявява Ж. Павлев за виновен и го осъжда на два месеца тъмничен затвор.

Русенският апелативен съд намалява присъдата на един месец затвор.

Една седмица след влизането на Павлев в затвора е осъден на два месеца затвор и следващият отговорен редактор на вестник „Народно съзнание“ Вичо Иванов (бивш наблюдател в шуменския затвор, освободен от работа заради участие в политическите борби в града)(50).

Трети поред товара на отговорен редактор поема Радуш Симеонов, търговец и съдружник на Васил Каракашев. Скоро той се отказва и мястото е заето от Димитър Апостолов, кожухар, който изтърпява 22 месеца затвор(51). Последният борец е Митю Д. Войников, който след като е уволнен от длъжността окръжен училищен инспектор, се нагърбва с нелеката задача – да редактира опозиционен вестник. Той има същата съдба – един месец лежи в затвора.

На 16 март младите и буйни съзнанияти Войников, В. Йорданов, Р. Симеонов, Ж. Павлев и др. се отбиват в „Либералното кафене“ на площад „Араста“. Постепенно страстите се усилват и те запяват Ботеви песни, а се чуват и оскърбления по адрес на княза и Стамболов. Скоро полицията обгражда в кордон кафенето. Веселящите не се подчиняват на заповедта да излязат, нещо повече нахвърлят се върху Лингуров. След това бързо изчезват и се укриват в къщата на В. Иванов. Рано сутринта Жечо Павлев уведомява прокурора Хр. Тодоров, че неговите приятели са поставени под домашен арест в къщата на В. Иванов. Скоро с негово съдействие те са освободени, а околийският началник Лингуров за наказание е преместен в Нови пазар(52).

Насрочени са нови общински избори за 10 април с. г.(53). За обстановката

в която се провежда, можем да гадаем, но в своите спомени С. С. Бобчев пише: „терорът е пълен, интернирания от Шумен и много екзекуции“ (54). В писмо до княз Фердинанд и редакцията на в. „Народни права“ Д. Габровски, А. Пенев и П. Илиев търсят защита, тъй като властта иска да ги интернира. Според тях те не са опетнени, имат работа и са с постоянно местожителство в града (55).

На 10 април 1888 г. изборите се провеждат в окръжния съд. На изборното място още в ранни зори има струпана войска. Дворът е пълен с привърженици на управляващата партия. Тук са и много турци от съседните села, както и дошли от Турция заради байрама. Младите шуменци не са допуснати да гласуват. В знак на протест пред насъбралото се мнозинство реч държи М. Войников.

Притесненията на радославистите се оказват верни. След влизането на Закона за печата, те подобно на останалите опозиционни сили, многократно попадат под ударите му. На 15 януари 1888 г. полицията нахлува в печатницата на дружество „Народно съзнание“ и я блокира за почти цяло денонощие (56). Радославистите се отстраняват от длъжност – в началото на 1888 г. са уволнени училищните инспектори М. Войников и В. Йорданов (57). Поради присъди за кратко време в. „Народно съзнание“ сменя няколко отговорни редактори. Сред тях са Жечо Павлев, Вичо Иванов, Радуш В. Симеонов, Димитър Апостолов и Митю Войников (58).

През юни 1888 г. по поръчение на Ст. Стамболов Д. Попов пристига в Шумен, завежда дело против отговорния редактор на в. „Народно съзнание“ заради материали, публикувани в броеве 46–48. Месец

преди това е заведено дело против отговорния редактор Радуш Симеонов във връзка с обвинение срещу Стамболов, че е съзаклятник с Радославов по отстраняването на княза, публикувано в брой 39 от 9 април 1888 г. Съдът обявява обвинителния акт за нищожен тъй като клеветите, според него, са за Стамболов като частно лице и той като такъв трябва да подаде частна жалба. Д. Попов подава протест. След това за всеки брой той подава обвинителен акт и съдът съответно осъжда отговорния редактор на вестника. В сила са три присъди и скоро се очаква да бъдат затворени Атанас Краев и Радуш Симеонов. Осъден е и Божил Райнов на 4 месеца затвор и 390 лв. глоба (59).

Така в този период Васил Йорданов е в центъра на борбата „Шумен срещу Стамболов и Стамболов срещу Шумен“. Участието в нея му струва мястото на училищен инспектор.

След уволнението той работи като учител в шуменските училища. Взема активно участие в дейността на ръководните органи на читалище „Архангел Михаил“ (1885–1886; 1888–1890; 1892–?; 1895–1899) (60).

Дарбата си на публицист и организатор В. Йорданов разгръща в месечното научно-литературно (61) списание „Искра“ (1888–1897). Редактирането и печатането на списанието става при трудни условия. Първоначално списанието е издавано от Спас Попов и В. Йорданов и се печата в печатницата на С. Попов. Списанието излиза годишно в 12 книжки, като всеки шест образуват том със своя номерация и указател на съдържанието. Редакторът сам пише, коригира, експедира списанието, извършва счетоводната работа и по цели нощ се тру-

ди да доведе до успешен край това начинание. През втората година се налага В. Йорданов да организира със собствени средства печатница „Искра“ и ксилография(62). Независимо от трудностите още през първата година списанието добива известност и скоро абонатите му вече са 2000. Освен шуменските си сътрудници – Илия Р. Блъсков, Стоян Заимов, Петър Д. Николаев, д-р Петър Кърджиев и Тодор Икономов, той привлича елита на литературните сили в страната – Н. Начев, Моско Москов, Атанас Узунов, Кръстю Мирски, Христо Д. Максимов, Димитър Страшимиров, П. Ю. Тодоров, Стоян Андрейчин и др., които поместват преводи, свои оригинални повести, разкази и стихове.

Съдържанието на списанието е разпределено в няколко отдела. В първия „Белетристика“ са поместени преводи на романи, повести и разкази от бележити руски, френски, италиански, чешки и др. автори. Сред тях са Тургенев, Лев Толстой, Достоевски, Гогол, Салтиков-Щедрин, Алфонс Доде, Мопасан, Емил Зола, Едгар По, Ян Неруда и др. Добре застъпен е отделът „Стихотворения“, почти изключително от български автори. Има отдел „Из науката и живота“, в който се публикуват научни статии и съобщения в областта на точните и приложни науки, а също вести от нашия и чуждия обществен живот. Останалите отдели – критика и рецензии, биографии, народни умотворения, също са умело и интересно списвани(63). Списанието е богато илюстрирано: има картини от бележити художници, изгледи, фотографии на писатели, художници и сцени от народния бит. Клишетата на илюстрациите са изработвани в ксило-

графския отдел на печатница „Искра“. Самият Йорданов публикува на страниците на изданието както свои повести и разкази („Зла орисница“, „Подлост и рицарство“, „Кой е виновен“, „Нашенски портрети“ и др.), така и преводни. Сред тях са прозведенията на Достоевски „Престъпление и наказание“, „Унижени и оскъбени“, „Братя Карамазови“, чрез които за пръв път запознава българския читател с образци на руската художествена литература(64).

В Шумен В. Йорданов списва за кратко политико-обществения вестник „Защита“ заедно с Атанас Краев и Христо Тодоров. Изданието е трибуна на антистамболовистките тежнения на шуменци(65).

През 1897 г. В. Йорданов има утвърдено име на опитен педагог, публицист и училищен администратор. Затова е назначен за главен инспектор при Училищния отдел на Българската екзархия за преглед на българските пансиони и училища в цариградския вилает (1898–1909). Лично Екзарх Йосиф изпраща писмо до представителите на общините във вилаета, митрополити, управители на гимназии да му се окаже съдействие при изпълнение на дейността. Като такъв е назначен за председател на Комисията за тържественото освещаване на българската църква във Фенер.

През 1906 г. става директор на двете български гимназии в Одрин (мъжка и девическа), които въпреки трудностите и пречките от страна на чуждите пропаганди стават огнища на българщината в Тракия.

През 1909 г. се завръща в България и се установява в София. Продължава да се занимава с периодика – редактира и издава научнопопулярното списание

„Зеница“ (1910–1911) заедно с Н. Лазаров, литературно-общественото списание „Седмичен преглед“ с Д. Мишев (1917). През последните си години управлява и работи в печатницата на своя съгражданин Рачо Петров.

Женен за Райна Василева Бояджиева, също преводач. Има 4 деца с висше образование.

Умира на 4 март 1921 г. Погребан е в софийските гробища с отпуснатата от Министерството на народното просвещение помощ в размер на 2000 лв(66). Признание той получава още сред съвременниците си. В писмо до семейството на В. Йорданов министър Стоян Омарчевски ще напише: „Просветното ни дело се лишава от един многозаслужил деец, името на когото никога няма да се забрави от учениците, които са се учили и възпитавали от него, от учителите, които са служили под неговото ръководство и четците на хубавото списание „Искра“. Скръбта ви е голяма, но утеха нека ви бъдат хубавите му дела, които ясно говорят, че той достойно си е изпълнил дълга като учител и обществен деятел за благото на отечеството“(67).

Бележки

1. БИА-НБКМ, ф. 716, оп.1, а.е. 1, л. 6.
2. Джумалиев, Г. Град Шумен и шуменци в революционните борби преди Освобождението. – В: **Шумен-Коларовград**. Статии и материали за миналото на града. Книга I. – Коларовград, 1862, 62–80.
3. Дойков, В. По пътя на Червеноводската чета. – С., 1975 г. Лобното му място е в с. Широково, Русенско, където има издигнат паметник от признателните българи.
4. Цит. по: **Коледаров, Ст.** Нашите преводачи – Васил Йорданов (Върбев). – *Литературен глас*, бр. 269, 3 април 1935.

5. **Димов, Д.** Шуменска епоха. – Шумен, 2005, с.105 и 107.

6. *ДВ*, бр. 43, 4 май 1885.

7. **Димов, Д.** Шуменска ..., с. 102; *ДВ*, бр. 126, 20 дек. 1886. Митю Войников е роден в Шумен около 1856/57 г. и има едва 2 години трудов стаж като учител.

8. *ДВ*, бр.17, 13 февр. 1888, с. 4–5.

9. Протокол №18/7.V.1887 г. на уч. съвет на Общинското трикласно и държавно педагогическо училище.

10. **Ангелова, Р.** Шумен срещу Стамболов и Стамболов срещу Шумен (1887–1894). – В: **Понятия, времена, ценности.** (Под печат).

11. **Божил Райнов** (1857–1946) е роден в Котел. Завършва литература в гр. Лиеж (Белгия). Завръща се в България и учителства в различни краища на страната. През 1881–1883 г. е директор на Солунската мъжка гимназия „Св. св. Кирил и Методий“. След контрареправата от август 1886 г. е политически съмишленик на Ст. Стамболов. Окръжен управител в Шумен и Кюстендил. Избиран за народен представител в VI ОНС (1890–1893 г.).

12. *Шуменски глас*, бр. 880, 4 септ. 1937.

13. *Народно съзнание*, бр. 1, 16 юни 1887.

14. *Обществен глас*, бр. 3, 25 ноем. 1906.

15. **Ангелова, Р.** Периодичният печат в Шумен 1844–1944. – В: **Търново**, 2003, 23–24.

16. *Шуменски глас*, бр. 880, 4 септ. 1937.

17. **Георгиев, Б.** Либералната (радославистка) партия в България (1886–1899). – С., 2001, с. 16.

18. *Народно съзнание*, бр. 2, 23 юни 1887; бр. 10, 12 авг. 1887.

19. **Иванов, Никола.** Спомени 1861–1918 г. Кн. I. – С., 1996, с. 73.

20. *Народно съзнание*, бр. 13, 17 септ. 1887.

21. *Шуменски глас*, бр. 881, 8 септ. 1937.

22. **История на България.** БАН. Т. VII. – С., 1991, 259–260.

23. *Народно съзнание*, бр. 14, 24 септ. 1887.

24. *Шуменски глас*, бр. 881, 8 септ. 1937.

25. *Народно съзнание*, бр. 17, 24 окт. 1887.

26. *Шуменски окръжен вестник*, бр. 38, 30 окт. 1887.

27. *Шуменски глас*, бр. 881, 8 септ. 1937.

28. Стефан Стамболов в качеството си на министър на външните работи лично изпраща телеграма до Юрданов и Войников с предупреждение учителското съсловие да не се меси в политическите дела. БИА–НБКМ, ф. 716, оп. 1, а.е. 2, л. 1.

29. *Шуменски глас*, бр. 882, 11 септ. 1937.

30. Герчо Ранчев е шуменски адвокат. През 1886 г. е председател на читалище „Архангел Михаил“. Депутат в III ВНС. След Освобождението е собственик на публичен дом. Според шуменската опозиция това е нарушение на чл. 2 от Избирателния закон, според който не могат да бъдат избиратели съдържателите на публични (развратни) домове и чл. 28, според който лица, които нямат права на избиратели, не могат да бъдат избирани за народни представители.

31. *ДВ*, бр. 111, 3 окт. 1887.

32. *Народно съзнание*, бр. 12, 12 септ. 1887.

33. *Народно съзнание*, бр. 11, 3 септ. 1887.

34. Георгиев, Б. Либералната ..., с. 17.

35. *Народно съзнание*, бр. 15, 9 окт. 1887.

36. *Шуменски глас*, бр. 882, 11 септ. 1937.

37. *Шуменски глас*, бр. 882, 11 септ. 1937.

38. Стефан Стамболов. Личен архив. Т. I, – С., 1997, с. 510.

39. *Народно съзнание*, бр. 23, 12 дек. 1887.

40. Стефан Стамболов. Личен архив. Т. I, 510–511.

41. Георгиев, Б. Либералната..., с. 21; *Шуменски глас*, бр. 883, 15 септ. 1937.

42. *Народно съзнание*, бр. 24, 19 дек. 1887.

43. *ДВ*, бр. 2, 4 ян. 1888.

44. Възвание към шуменските граждани. Шумен, 8 януари 1888 г.

45. Възвание на дружество „Народно съзнание“. Шумен, 9 ян. 1888.

46. *Народно съзнание*, бр. 26 и 27, 14 ян.

1888 г.

47. *Народно съзнание*, бр. 26 и 27, 14 ян. 1888.

48. *Шуменски глас*, бр. 884, 18 септ. 1937.

49. *Шуменски глас*, бр. 884, 18 септ. 1937.

50. *Шуменски глас*, бр. 885, 22 септ. 1937.

51. *Шуменски глас*, бр. 885, 22 септ. 1937.

Заради смелостта дружество „Народно съзнание“ му изплаща месечно възнаграждение в размер на 50 лв.

52. *Шуменски глас*, бр. 885, 22 септ. 1937.

53. *ДВ*, бр. 38, 5 апр. 1888; *Народно съзнание*, бр. 38, 2 апр. 1888.

54. Стефан Стамболов и неговото време, с. 324.

55. *Народно съзнание*, бр. 39, 9 април 1888.

56. *Народно съзнание*, бр. 28, 23 ян. 1888.

57. *Народно съзнание*, бр. 31, 13 февр. 1888; бр. 33, 27 февр. 1888.

58. Ангелова, Р. Периодичният печат..., с. 23.

59. Стефан Стамболов. Личен архив. Т. II, с. 126.

60. 150 години читалище „Добри Войников“ Шумен (1856–2006). Юбилеен сборник. – В. Търново, 2006, с. 358.

61. От 1891 г. с подзаглавие Илюстрирано научно литературно списание; от 1894 г. Всекидневно научно-литературно и обществено-списание и от 1896 г. научно-литературно и обществено списание.

62. Това начинание по-късно му коства бащината къща.

63. Джумалиев, Г. Публицистът. // *Шуменска заря*, бр. 33, 19 март 1966.

64. Ангелова, И. и др. Български енциклопедичен речник. – В. Търново, 1999–2000, с. 449.

65. Ангелова, Р. Периодичният печат..., 11–12.

66. *Училищен преглед*, 1921 кн. 5, 211–212.

67. Цит. по: Караманджуков, А. Васил Йорданов. // *Семейство и училище*, 1969, бр. 4, с. 33.

БИОБИБЛИОГРАФИЯ ЗА АНДРЕЙ ПЕЧИЛКОВ

ИЛКА ДАНЧЕВА

Биобиблиографията, посветена на историка и общественика Андрей Василев Печилков, е професионален жест на уважение от страна на Регионална библиотека „Николай Вранчев“ в Смолян по случай неговия 70-годишен юбилей.

Андрей Печилков е създател и дългогодишен ръководител на Окръжния държавен архив в Смолян и директор на Окръжната (днес Регионална) библиотека в периода 1972–1980 г. Това е времето, в което се осъществяват редица новости в библиотечната практика, свързани с обогатяването на фондове, с осъвременяването на организацията на библиотечните дейности, с обновяване на материалната ѝ база. Андрей Печилков се проявява в годините и като активен деец на местните структури на Съюза на учените в България, заместник-председател на Областното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България, редовен член на Тракийския научен институт, дългогодишен председател на Българското историческо дружество и член на неговото централно ръководство. Той е и деен участник в работата на Фондация „Васил Левски“ и председателства местното нейно дружество, член и ръководител е на Славянското дружество „Дмитрий Лихачов“ – Смолян. Името му се свързва и с местните дружества за българо-гръцко и българо-китайско приятелство.

Печилков изследва проблеми из об-

ластта на историята, родопското краеведение, архивното дело, има множество публикации по въпроси на културния и политическия живот. За цялостната си научна, популяризаторска и обществена дейност през 2006 г. той е удостоен със званието „Почетен гражданин на гр. Смолян“.

Издадената наскоро юбилейна библиография включва 768 публикации, обособени в два основни дяла: „Литература от Андрей Печилков“ и „Публикации за него“ в периода 1955–2006 г.

Първият дял – „Литература от Андрей Печилков“, е структуриран в четири раздела: Самостоятелни издания, Студии и статии, Андрей Печилков – автор и съставител, Редактор, рецензент и уредник. Във всеки от тях се проследяват в хронологичен ред творческите му изяви: отделно издадени книги (документални и биографични очерци, популярни брошури, беседи, доклади); студии в научни периодични издания и статии, главно в местния печат; съставителската му дейност, предимно в регионални сборници; участието му като редактор, което произлиза и от заеманите от него длъжности; рецензентската му дейност, отразяваща най-вече мнението му относно издания с краеведска тематика. Рецензиите за неговите книги са посочени непосредствено след описанията им, което позволява да се проследи интереса и оценката за твор-

чеството на автора. За улеснение при ползването на библиографията, добре би било обаче чрез общи препратки да се направи връзка от данните за рецензиите към дяла За него. По този начин ще се представи по-компактно и цялостно отношението на съвременниците не само към общественика, но и към изследвателя и публициста Андрей Печилков. След описанието на всяко първо издание в забележка са дадени и следващите; ако има такива, без да са отразени пълните им библиографски данни в съответната година на издаване. По-голяма част от описанията са придружени с кратки анотации, които сполучливо допълват представата за разнообразието на темите и проблемите, които разработва авторът. Умишлено съставителката Магдалена Добрикова е съкратила някои елементи в библиографското описание с цел избягване на повторение – например след източника да не се посочва местоиздаването – Смолян, на местните вестници: „Родопски устрем“, „Родопски вести“, „Отзвук“, „Смолянски новини“, както и годишниката на периодичните издания и авторската отговорност, освен в случаите на съавторство и съредакторство.

По отношение на библиографското описание могат да се забележат и някои неточности и непълноти, най-вече при отразяването на сборници с повече автори и при разкриването на многотомни издания. Не е приложен последователно (при по-старите и при по-новите издания) стандартът за описание на книги – в случаите на съавторство и съредакторство. Отсъстват и необходимите препратки, когато съставителят е и съредактор, независимо че това е отбеля-

зано в обяснителните бележки.

Вторият дял включва публикации за Андрей Печилков, част от които са придружени с анотации. Това са предимно кратки статии, бележки, съобщения за общественно-политическите му и родоведски изяви.

Библиографското издирване на литературата е осъществено по краеведските картотеки, базите от данни на Регионалната библиотека и личния архив на автора. Кратките бележки на съставителката не ни позволяват обаче да вземем отношение по пълнотата на направеното библиографско издирване, както и за степента на използване на изданията и базите от данни на Текущата национална библиография, а също и дали всички материали са прегледани *de visu*. В значителна степен гаранция за изчерпателност и прецизност на библиографското проучване са големият брой анотирани източници и респектиращият редакторски екип на изданието. Специално трябва да се отбележи и фактът, че в библиографията са включени описанията на значителен брой брошури, сборници и книги с ограничен тираж, служебно разпространение и малък обем, които често не се депозират в Националната библиотека и данните за тях са обект на специализирано информационно търсене.

Библиографията има два показалеца – именен и географски. Освен че разкрива пълно имената на лицата, с които Андрей Печилков е в творческа връзка, и на историческите личности, които са обект на неговите изследвания, именният показалец е ценен и с това, че събира на едно място всички инициали, подписи и псевдоними на автора. Сполучливо

решение на съставителката, с оглед краеведската тематика в творчеството на Андрей Печилков, е географският показалец, включващ 105 названия.

Настоящата биобиблиография несъмнено е полезен справочник за историци, краеведи, библиотекари, учители и всички, за които творчеството и обществената дейност на Андрей Печилков представляват интерес. Тя е и по-редното потвърждение за намерението

на Регионалната библиотека „Николай Вранчев“ да фокусира вниманието на четящата публика върху поредица от юбилейни библиографии за известни смолянци.

Добрикова, Магдалена. Андрей Печилков : Биобиблиография / Състав. Магдалена Добрикова ; Ред. Петър Петров и др. – Смолян, Регионална библиотека Николай Вранчев, 2006. – 134 с.

НОВИНИ

На 28 декември т.г. в Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, централно фоайе, ще се открие фотоизложбата „Стоп на домашното насилие спрямо жените“. Изложбата се организира в рамките на Регионалната среща „Парламентите в борба с домашното насилие срещу жени“. Организатори са Народното събрание на Република България и Парламентарната асамблея на Съвета на Европа. Тя ще бъде открита от г-жа Даринка Станчева – депутат в 40-о НС и ПАСЕ.

Мотото на изложбата е: „Да сложим край на мълчанието относно домашното насилие.“ Хиляди жени се сблъскват ежедневно с актове на физическо, сексуално и психологическо насилие на всички нива на обществото в 47-те страни членки на Съвета на Европа. Той има за основна цел защитата на правата на човека. Домашното насилие над жени подкопава основните ценности, върху които се гради организацията. Предотвратяването на домашното насилие срещу жени касае всички нас и ние трябва да сложим край на мълчанието.

С тази изложба фотографът Сандро Велтан хвърля светлина върху различните гледни точки: тази на парламентаристите, на представителите на местните и регионалните власти и на неправителствените организации, активни на терена, и най-вече гледната точка на самите жертви, които са в основата на тази инициатива.

Снимките показват незабелязваното: насилието, скрито в интимността на дома и премълчаното страдание. Чрез тези разтърсващи свидетелства жертвите със своя кураж ни показват, че насилието е често срещано и се случва почти пред очите ни.

За повече информация вижте сайта www.coe.int/stopviolence.

Отдел „Библиотечна координация“

ЗА ЕДИН ЦЕНЕН СПРАВОЧНИК И ЗА ОЩЕ НЕЩО...

ИЛОНА КАЛОЯНОВА

Половинвековният юбилей на списание „Библиотека“ е важно събитие в живота на библиотечната общност и в същото време основателен повод за равностметка и осмисляне на извървяния път. Този път, изпълнен с трудности, е в непосредствена зависимост от развитието на обществените отношения, икономическите, политическите и технологичните възможности на страната и от информационните ѝ потребности. През всичките тези години списанието успява да обедини професионалните интереси на библиотечно-информационните специалисти в активната им дейност за завоюване на авторитет, признание и позиции в обществения живот на страната. Този юбилей е предизвикателството за Нина Шуманова и Ася Асенова да се заемат с изключително отговорната и респектираща задача да изготвят тематичния указател „Списание Библиотека 1984–2005 г.“. Указателят се предхожда от добре систематизирана уводна стая, озаглавена „Списание Библиотека 1984–2005 г. Публикационен анализ“. Авторката Нина Шуманова, познаваща в детайли съдбата на списанието – като участник в редколегията и като специалист, запознат с теорията, практиката и тенденциите в развитието на библиотечното дело у нас и по света, детайлно анализира политиката и позициите на единственото периодично издание в България с библиотечно-инфор-

мационна насоченост. Обществено-политическото развитие на страната (за времето от 1984 до 1990 г.) е белязано най-общо от два периода, отразили се и на съдържанието на публикациите в сп. „Библиотека“:

- първият период обхваща времето от 1984 до 1990 г. В него се запазват традициите от предишните тридесет години и не се наблюдават големи промени по отношение на тематиката и на начина на представяне;

- вторият период започва от 1991 г. и продължава до днес. Той се характеризира със сътресения и метаморфози в обществото, довели до затруднения в издаването на списанието. Независимо от трудните условия изданието запазва своята тематична насоченост със статии в областта на библиотекознанието, библиографията, книгознанието, научната информация, ориенталски сборки и др. Налагат се и нови теми, предизвикани от утвърждаването на модерните технологии и появата на електронните документи, от необходимостта от въвеждане на маркетинговия подход в библиотечно-информационния сектор и др.

Представеното изследване е важно събитие в историята на списание „Библиотека“ не само защото подобни изследвания се появяват рядко в специализираната професионална литература. А и защото то предоставя възможността да се опознаят и изучат състоянието,

проблематиката и опита в областта на следните направления:

- общо библиотекознание;
- библиотечното дело у нас и по света;
- организация на фондовете и справочно-библиографското и информационно обслужване;
- библиография и научна информация, ръкописно-документално наследство, архиви, ориенталски сборки и др.

Прецизният и обстоен анализ на публикациите, излезли през периода 1984-2005 г., дава възможност на авторката да защити широкия спектър от цели, които си е поставила, и да направи следните изводи:

- списание „Библиотека“ преминава през различни трудности и проблеми, но успява да затвърди позицията си на единственото професионално списание на общността;

- на основата на аналитичната разработка на списание „Библиотека“ да обособи акцентът на проблематиката – библиотековедската, последвана от библиографията и въпросите от областта на научната информация, книгознанието;

- библиотечните специалисти реагират винаги бързо и адекватно на новите предизвикателства и проблеми;

- по отношение на авторите – преобладаващ е броят на българските, а от тях най-продуктивен с около 50 публикации е А. Басмаджиян, следван от А. Димчев, В. Людсканова, М. Аргирова – с 31–36 публикации. Най-засилено е присъствието на автори от Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, Столична библиотека, Народна библиотека „Иван Вазов“ и др.

Тематичният указател е съставен по специално изработена схема, плод на

дълги наблюдения и добре премислени решения, и организирана според характера на публикациите. Всичките 2330 публикации са разпределени в 22 отдела, а в отделите подреждането е хронологично по години и по поредност на книгата. Това дава възможност да се обособят водещите направления, според семантичната страна на публикацията. В повечето раздели е обособена рубрика „Общи въпроси“, съдържаща материали с общ характер, или материали, посветени на няколко проблема, или на поспецифични въпроси, които трудно могат да намерят място в самостоятелна група или рубрика. Включени са всички статии, обзори, рецензии, отзиви за изложби и др. за периода 1984–2005 г. Материалите са прегледани *de visu*, а библиографските описания са съставени съгласно действащите стандарти. Източникът не е отразен, което е добро методическо решение. Намирам за особено удачен възприетия подход за представяне на рецензиите, непосредствено под редната дума на рецензираното произведение. Сполучливо решение е и отразяването на изложбите без заглавие, под наименованието им. Публикациите, чиито заглавия не насочват към същността на разглеждания проблем, са снабдени с кратка анотация. Това методическо решение повишава информационната стойност на указателя. Успешно е намерено мястото на съобщенията за важни събития, свързани с дейността на библиотеките, останали без наименование. Тяхното подреждане е според съдържанието им. Добро постижение е и извеждането на законодателните и нормативните материали в самостоятелна рубрика, а също и отразяването им с

препратки в отдела, според разглежданата проблематика. Всеки раздел завършва с препратки, когато в статията са разгледани няколко проблема с еднаква значимост.

Първият отдел – „Библиотекознание. Библиотечно дело“, съдържа 140 статии. Те са организирани в няколко тематични подотдела, като най-значителните от тях са: Общи въпроси, Теория на библиотекознанието, История на библиотеките. Тук е мястото и на публикациите от областта на международните библиотечни форуми, библиотеките и информационното общество, библиотечния мениджмънт и маркетинг.

Вторият отдел – „Библиотечното дело в България“, разбираемо е най-големият – съдържа 535 статии, систематизирани в две големи групи – едната, събрала статии, свързани с историята на библиотеките в България, законодателни и нормативни документи, професионални сдружения, библиотечно-информационната професия, и втората – публикации, отразяващи дейността на библиотеките в България. За да се изчерпи пълнотата на представените публикации, библиотеките са обособени в самостоятелни рубрики, като водеща по проблематика и публикации е Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, следват научните библиотеки, библиотеки към висшите училища, общодостъпни, регионални, читалищни, училищни, специални и лични библиотеки.

В следващите отдели са статиите от водещи области и направления:

- Комплектуване и организация на фондовете – със 126 статии в няколко подотдела, между които Книгообмен, Дарения, Депозиторно съхраняване на

библиотечните фондове и Консервация и реставрация на документите.

- Отдел Каталогизация е представен със 113 статии в следните подотдели: Стандартизация, Библиографско описание на документи, Класиране и класификационни схеми, Предметизация и Кataloзи.

- Отдел Библиография включва 88 статии, обособени в няколко подотдела – след традиционните за всеки отдел Обща част и Теория, са История на библиографията, Национална библиография, Отраслова, Препоръчителна, Издателско-книготърговска библиография и Булгарика.

- Отдел Книгознание, книгопечатане и книгоиздаване е представен със 131 статии, разделени в: Книгознание, Книгопечатане и книгоиздаване, Цензура, Библиотерапия, Екслибрис и Книгопечатане, книгоиздаване и книготърговия в България с рубриците – История на българския периодичен печат, История на книгоиздаването и книготърговията, Книжовно наследство, Съвременен българско-книгоиздаване и книготърговия.

- Отдел Ръкописно-документално наследство включва 89 статии в следните подотдели: Ръкописно наследство, Старопечатни, редки и ценни книги, Документално наследство, Архиви. БИА, Ориенталски сборки.

- Материалите за обществени, научни и културни събития са представени от 227 статии, а Рецензии на книги и библиографски издания – от 156 статии.

Високата стойност на тематичния указател „Списание Библиотека 1984–2005 г.“ се допълва от именния показалец, представящ материала от много важен аспект – този на индивидуалната

авторска отговорност. С добре премислената система от препратки, той е отлично средство за рационален достъп и пълно разкриване на представената информация.

Специално внимание заслужава социологическото проучване на К. Недкова, К. Папазова и М. Аргирова-Герасимова на тема: „50 години списание „Библиотека“. Социологически поглед“. Авторките са си поставили изключително амбициозната цел да проучат мнението на ползвателите на списанието – библиотечните и информационните специалисти в страната, и да анализират резултатите от използването му в практическата дейност. Много ценни и полезни са заключителните идеи и препоръки на изследователския екип, подсказани от отговорите на участниците в анкетите:

- обогатяване на тематиката с нови, актуални рубрики;
- привличане на автори с нови идеи от страната и чужбина;
- установяване на контакти с чужди професионални издания;
- задълбочаване на връзките редакционен екип-читатели и сътрудничеството между тях;
- повече теоретични разработки и дискуссионни материали;
- периодични социологически проучвания, които да представят потребностите и очакванията на читателската аудитория;
- създаване на електронен вариант на изданието, което ще даде възможност за непрекъсната връзка и обмен на мнения и предложения;
- подобряване на дизайна.

Авторите на изследването са извър-

шили огромна по обем работа, резултатите от която предоставят богати възможности за многоаспектен анализ на реалното състояние, проблемите и посоките на развитие на списанието в бъдеще. Изследването е първи, сериозен опит за цялостно и задълбочено проучване на историята и развитието на списание „Библиотека“ и доказателство за значението му в съвременното информационно общество.

В заключение бих искала да подчертая, че тематичният указател „Списание „Библиотека“ 1984–2005 г.“, изработен от Нина Шуманова и Ася Асенова, е изключително полезно издание. Той ще бъде незаменим помощник за всички специалисти, които се интересуват от проблемите и развитието на библиотекознанието, библиографията, книгознанието и научната информация. Указателят е естествено продължение на изданието, обхващащо статиите, публикувани в списание „Библиотека“ през периода 1953–1983 г. Материалът, включен в двата тематични указателя, дава възможност за осъществяване на цялостни и задълбочени изследвания и анализи за състоянието, проблемите и тенденциите, наложили се в библиотечно-информационните дейности. Нещо повече, такива указатели се превръщат в задължителна основа за всяко задълбочено професионално изследване. Уверена съм, че достойнствата им ще бъдат доказвани и оценявани и в бъдеще.

Списание Библиотека : Тематичен указател : 1984-2005 г. / Нина Шуманова, Ася Асенова. – София : Нар. библ. Св. Св. Кирил и Методий, 2007. – 247 с.

ПРОЕКТЪТ „ДАПИС“

В КРАЯ НА 2007 Г.

СТОЯНКА КЕНДЕРОВА, ЕЛИСАВЕТА МУСАКОВА

Проектът „ДАПИС“ (Дигитални архиви и документи: популяризиране, изследване, съхранение), за който сп. „Библиотека“ вече информира накратко своите читатели(1), предвижда две основни дейности, насочени към опазването и популяризирането на специалните библиотечни фондове. Това са реставрирането на книжовни паметници в тежко състояние, което се осъществява в направление „Консервация, реставрация и опазване на фондовете“ под ръководството на Мария Велева, и дигиталното им съхранение, заслуга за което има Дигиталният център, завеждан от Иван Добромиров. В края на 2007 г., която отбелязва и изтичането на първата година от двугодишния срок, бихме искали да представим вече дигитализираните ръкописи и документи, които чрез проекта трябва да станат част от Националната дигитална библиотека, а чрез нея – и от Европейската дигитална библиотека.

От сбирките към Отдела за ръкописи и старопечатни книги бяха подбрани основно за дигитализиране славянски и гръцки ръкописи, както и печатни издания, според следните критерии: историческа и/или културна стойност, крехко физическо състояние и читателски интерес. На първо място това са фрагментите от ранни ръкописи, като допълнителна мотивация за тяхното дигитализиране и качване в Интернет е възмож-

ността за идентифициране на други части от ръкописите в други библиотеки. Макар и в обратна последователност, така се стигна до комплектоване на дигиталния продукт, наречен „Шопов/Карадимов псалтир“(2). В него са сглобени трите, известни днес части от ръкописа, като третата част, пазена в Централния държавен архив, беше идентифицирана тази година. В резултат Народната библиотека и ЦДА при Главно управление на архивите (днес Държавна агенция „Архиви“) постигнаха споразумение в рамките на проекта „ДАПИС“ да бъде сканиран целият паметник, а компактдискете да се дадат на разположение в съответните читални на двете институции. Сред останалите големи славянски фрагментни ръкописи непременно трябва да бъдат споменати Енинският апостол от XI в., най-ранният запазен кирилски препис на Апостола и най-стар кирилски ръкопис на територията на България, Добрейшовото четириевангелие от XIII в. с неговата твърде своеобразна украса и евангелието НБКМ 22(3) с миниатюри на евангелистите, и двата паметника са със застрашена от повреждане живопис. Другите фрагменти са значително по-малки по обем и са предимно части от изборни евангелия от XIII в. На свой ред запазеният почти изцяло Борилов синодик в преписа от XIV в. (НБКМ 289) и пълният вариант на Паисиевата история

в първия ѝ, Котленски препис (НБКМ 368) на Стойко Владиславов, бъдещия епископ Софроний Врачански, са ръкописи с изключителна историческа стойност.

Гръцката книжовна традиция в българските земи се представя до този момент с два паметника – единият е ръкопис, донесен от Охрид, включващ изборни апостол и евангелие от XIII в., с допълнения от XIV в., а другият е проловутото съчинение на византийския патриарх Фотий „Мириовивлон“ в печатно издание от 1653 г., единственото, известно досега на територията на страната, а и сравнително рядко срещано в световните библиотеки(4).

От сбирката „Старопечатни, редки и ценни книги“ беше избран за начало един конвюлт от 5 отделни издания на църковнославянски, латински и полски от края на XVI и началото на XVII в., някои от които засега не само не се откриват в други европейски библиотеки, но липсват и в световните библиографии. Те са обединени под наименованието „Ламент“ и съдържат текстове (буквари), предназначени за начално образование.

Проектът обхваща и сбирката от ориенталски ръкописи и архивни документи. Тук основният проблем е тъкмо физическото съхраняване на част от османотурските документи, които са в изключително тежко състояние, поради сериозна повреда от влага и плесен(5). По тази причина акцентът пада върху тяхната реставрация. През настоящата година бяха реставрирани около 800 листа документи, изтеглени от няколко български фонда: Пловдив, Русе, Видин, Силистра, София и др. Реставрирани са

също така значително количество документи от фондове на градове в Турция (Ерзерум, Измит, Кайсери, Караман, Карахисар и Кастамону), а така също и от фонд Бейрут и Ерусалим, както и няколко регистъра (дефтера). До края на годината предстои да бъдат реставрирани и документи от фонд Италия, Австрия и Унгария.

Всеки реставриран документ се поставя в нов обвинен лист от бяла хартия, за да се сведе до минимум въздействието на киселинността ѝ. Изключително големите по формат документи вече не се прегъват, за да се вместят в стандартните кутии, при което се нарушата текстът, а се разполагат цели в специално изработени кутии. Покупката на бялата хартия, както и изработването на тези кутии и стелаж за тях, стана също благодарение на средствата, получени по проекта.

Ориенталският отдел представи за дигитализация няколко документа от фонд 290 А (Австрия) и тимарски регистър от 1498 г. (Нп 1/1, Неврокоп)(6), в който е направен подробен опис на населението и на данъците, събрани в полза на ленните владетели в района на Демир Хисар (Сидирокастрон, Гърция).

Особено ценен в културно-исторически аспект е арабският ръкопис (ОР 801), който включва част от най-важния каноничен сборник, съдържащ разкази и предания за постъпките, делата и изказванията на пророка Мухаммад – „ал-Джами ас-сахих“ („Верният всеобхващащ“) на Мухаммад ал-Бухари (ум. 870 г.). Преписът е от 4 май 1017 г. и представлява най-ранният паметник от ръкописната сбирка на отдела. Той е

постъпил при нас от Вакъфската библиотека в град Самоков(7).

Читателският интерес ще бъде привлечен също така от печатна книга, която включва няколко съчинения по персийската граматика (О 422). Този род учебници са били широко разпространени в Османската империя и са използвани предимно за нуждите на мюсюлманските духовни училища – медресета.

Трябва да се признае обаче, че за момента не е задоволителна скоростта, с която се попълват метаданните към дигиталните изображения, тъй като закупеният за целта софтуерен продукт DocuWare трябваше да бъде пригоден към специфичните описания на старите книжовни паметници и да бъде тестван, поради което той все още не е ин-сталиран като работен лист на компютрите на участниците в проекта. Очевидно на този дял от проекта ще бъдат посветени повече внимание и усилия през идната 2008 г., още повече, че е необходимо и усъвършенстване на самото показване на изображенията в раздела „Дигитална библиотека“, включен в сайта на Народната библиотека.

Бележки

1. Велева, М. Листоотливен апарат спасява ръкописи. // Библиотека, 2007, № 3, 71–72; вж и: Kenderova, S., E. Moussakova. Digital Archives and Documents: Preservation, Information, Scholarship (DAPIS). // *Advances in Bulgarian Science*. 1. Sofia, 2007, 18–23.

2. Фрагмент в НБКМ 484 е донесен от Атанас Шопов от Македония, основната част на ръкописа НБКМ 1138, притежание на Българската екзархия в Цариград, е донесена от бившия консул Димо Карадимов, а третият фрагмент – ЦДА, ф. 1459К, оп. 1, арх. ед. 101, беше открит в архива на българската Желязна църква в Цариград, съхраняван в ГУЯ – ЦДА.

3. Неговото пълно дигитализиране е планирано за 2008 г.

4. Това издание, съдържащо повече от 1000 листа, е сканирано около половината и неговата дигитализация ще бъде завършена през 2008 г.

5. Вж бел. 1.

6. Андреев, Ст. Откъс от регистър за лени владения в Западните Родопи, Югоизточен Пирин и Демирхисарско. – Родопски сборник, т. II, превод с коментар, 279–297; факсимиле, 298–317.

7. Kenderova, St. *Catalogue of Arabic manuscripts in SS Cyril and Methodius National Library, Sofia, Bulgaria. Hadith Sciences*. – London, 1995, № 29.

НОВИ СПРАВОЧНИЦИ В НБКМ

Общественно-политически науки

БАВИН, Сергей Павлович и др.

„Тайное становится явным...“ : Мемуары сотрудников советской внешней разведки и литература о них : Биобиблиогр. справочник / Авт.-состав. С. П. Бавин, Л. Г. Бардонова. — Москва : Пашков дом, 2005. — 324 с., 8 л. : портр. ; 21 см. — (Автор, книга, судьба)

Имената на авт. взети от грѣба на загл. с. — Изд. Рос. гос. библиотека. НИО библиографии.

ISBN 5-7510-0341-1

БЫТ пушкинского Петербурга : Опыт энцикл. словаря : [1-] / Редкол. И. С. Чистова и др. — Санкт-Петербург : Изд. Ивана Лимбаха, 2003. — . — ; 21 см [2]. Л-Я. — 2005. — 416 с., 32 л. : цв. ил.

ISBN 5-89059-075-8

ВУКАНОВИћ, Татомир

Энциклопедија народног живота, обичаја и верована у срба на Косову и Метохији : VI век — почетак XX века / Татомир Вукановић. — Београд : Војноизд. завод и др., 2001. — 548 с. : с ил. ; 25 см

ISBN 86-335-0107-4

ГАЗЕТЫ первых лет Советской власти, 1917-1922 : Сводный библиогр. каталог : Ч. 1-4 / Редкол. И. В. Морозова — пред. и др. — Москва : Гос. библ. СССР им. В. И. Ленина, 1990. — . — ; 22 см

Изд. Гос. Публ. библ. им. М. Е. Салтыкова-Щедрина. Всесоюз. кн. палата.

[Доп. т.]. Несоветские газеты: 1918-1922 гг. / Отв. состав. И. А. Снигирева. — 2003. — 168 с.

ISBN 5-8192-0149-3

ЕНЦИКЛОПЕДИЈА историји Украјини : В 5 т. / Редкол. В. А. Смолий — голова и др. — Кијв : Наукова думка, 2003. — . — ; 27 см

Изд. НАН Украјини. Инст. историји Украјини.

ISBN 966-00-0632-2

Т. 1. А-В. — 2003. — 705 с. : с ил.

ISBN 966-00-0734-5

Т. 2. Г-Д. — 2004. — 525 с. : с ил.

ISBN 966-00-0405-2

Т. 3. Е-Ї. — 2005. — 672 с.

ISBN 966-00-0610-1

ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ гісторыі Беларусі : У 6 т. — Мінск : Беларус. Энцикл. ім. Петруся Броўкі, 1993. — . — ; 27 см

Доп. т. Атлас гісторыі Беларусі ад старажытнасці да нашых дзён / Аут. тэкста Л. У. Языковіч. — 2004. — 160 с. : с цв. ил.

ISBN 985-11-0290-2

ЭНЦИКЛОПЕДИЈА российской монархии. — Москва : Эксмо, 2002. — 512 с. : с ил., 8 л. : цв. ил. ; 27 см

ISBN 5-04-009795-6

ІЛЮСТРОВАНА энциклопедія історії України : В 3 т. / Авт. тексту Олександр Кучерук. — Вид. перероб., доп. — Кијв : Спалах, 2004. — . — ; 30 см

ISBN 966-512-221-5

Т. 1. Від найдавнішого часу до кінця 18 ст. — 2004. — 216 с. : с цв. ил.

ISBN 966-512-226-6

ІМЕНА України : Біогр. щорічник : 2001 / Редкол. Ю. О. Храмов — головний ред. и др. — Кијв : Фенікс, 2002. — 676 с. : с портр. ; 25 см

Изд. Укр. акад. наук нац. прогресу.
Инст. гуманіт. досліджень.

ISBN 966-651-075-8

ИСКУССТВО побеждать: полководцы Второй мировой войны : Аннот. библиогр. указатели / Отв. ред. Г. С. Шевченко. — Москва : Пашков дом, 2005. — 176 с. ; 20 см

Изд. Рос. гос. библиотека.

ISBN 5-7510-0318-7

ІСТОРІЯ війн і збройних конфліктів в Україні : Енцикл. довідник / Авт.-упоряд. О. І. Гуржій и др. — Київ : Вид. гуманіт. літератури, 2004. — 518 с. ; 21 см

ISBN 966-96500-2-X

КОЗЛОВ, О. Ф. и др.

Государственность России : Словарь-справочник : Кн. 1- / О. Ф. Козлов, В. Ф. Янковая. — Москва : Наука, 1996 — . — ; 22 см

Изд. Федер. арх. агентство. ВНИИ документоведения и арх. дела.

ISBN 5-02-08744-0

Кн.5. Должности, чины, звания, титулы и церковные саны России: Конец XV века-февраль 1917 года / И. В. Сабенникова, Н. И. Химица

Ч. 2. М-Я. — 2005. — 511 с.

ISBN 5-02-010302-0

КСЕНЗОВА, Татьяна Евгеньевна

Управление персоналом в условиях рынка : 1992-2003 : Библиогр. указ. / Состав., библиогр. ред. Т. Е. Ксенова. — Москва : Пашков дом, 2006. — 384 с. ; 20 см. — (Библиография)

Името на авт. взето от гръб на загл. с. — Изд. Рос. гос. библиотека. Н.-и. отд. библиографии.

ISBN 5-7510-0319-5

ПОЛЯКОВА, Н. Б.

Леонид Иванович Абалкин / Состав. Н. Б. Полякова ; Авт. вступ. статьи Т. Е.

Кузнецова. — 2. изд., доп. — Москва : Наука, 2005. — 208 с., 1 л. : портр. ; 17 см. — (Материалы к биобиблиографии ученых. Экономика ; Вып. 15)

Името на авт. не отбелязано на кор. — Изд. РАН.

ISBN 5-02-033199-6

ПОСТНИКОВ, С. П.

Политика, идеология, быт и ученые труды русской эмиграции, 1918-1945 : Библиография : Из каталога библиотеки Р. З. И. Архива : Т. 1-2 / Состав. С. П. Постников ; Под ред. С. Г. Блинова ; Introd. by Edward Kasinec, Robert H. Davis. — New York : Ross, 1993. — ; 29 см

ISBN 0-88354-355-9

Т. 1. — XX, 256 с. : с портр.

Т. 2. — 257-526 с. : с портр.

РУССКАЯ философия : Малый энциклопедический словарь / Редкол. А. И. Алешин — отв. ред. и др. — Москва : Наука, 1995. — 624 с. ; 25 см

ISBN 5-02-013025-7

СВОДНЫЙ каталог листовок первых лет Советской власти 25 октября (7 ноября) 1917-1925 : Т. 1 -. — Санкт-Петербург : Рос. нац. библиотека, 1996 -. — ; 21 см

Т. 5. Ч. 1. Листовки советских, партийных, профсоюзных, комсомольских и других организаций краев РСФСР. — 2005. — 464 с.

ISBN 5-8192-0249-X

СВОДНЫЙ каталог сериальных изданий России : 1801-1825 : Т. 1 -. — Санкт-Петербург : Рос. нац. библиотека, 1997 -. — ; 27 см

Изд. Рос. гос. библиотека. Библиотека РАН и др.

Т. 3. Журналы : 3-М : С росписью содержания. — 2006. — VI, 601 с.

ISBN 5-8192-0262-7

СОВЕТСКОЕ общество в воспоминаниях и дневниках : Т. 1 – / Науч. ред. А. А. Либермана. – Москва : Пашков дом, 1987 – . – ; 22 см

Т. 5. Великая Отечественная война Советского Союза ; СССР в послевоенный период ; Сводный указатель имен и заглавий к разделу “Великая Отечественная война Советского Союза” (т. 2-5) / Состав. Е. А. Акимова и др. – 2005. – 504с.

ISBN 5-7510-0324-1

СРПСКА библиографија : Книге 1868-1944 : Кн. 1 -. – Београд : Нар. библ. Србије, 1989 – . – ; 30 см

Кн. 18. Sv-Ucenje / Гл. и одг. уред. Сретен Угричић ; Гл. ред. Миодраг Живанов, Борјанка Трајковић. – 2006. – XV, 538 с.

ISBN 86-7035-147-1

СЫЧЕВ, Николай Владимирович

Книга династий / Николай Сычев. – Москва : АСТ и др., 2006. – 960 с. ; 21 см. – (Историческая библиотека)

Библиогр. в края на кн.

ISBN 5-17-032495-2

УКАЗАТЕЛЬ к советским диссертационным исследованиям : Южные и западные славяне / Концепция, предисл. и науч. ред. Леонид Горизонтов ; Выявление и библиогр. описание диссертаций Андрей Горяинов. – New York : Ross, 1994. – XIII, 170 с. ; 29 см

ISBN 0-88354-357-5

ЧУВАКОВ, Вадим Никитич

Незабытые могилы : Российское зарубежье: некрологи 1917-2001 : В 6 т. / Состав. В. Н. Чуваков. – Москва : Пашков дом, 1999 – . – ; 30 см

Името на авт. не отбелязано на кор. – Изд. Рос. гос. библиотека. Отд. литературы рус. зарубежья.

Т. 6. Кн. 1. Пос-Скр. – 2005. – 608 с. Библиогр. в края на кн. – ISBN 5-7510-0325-X

ЯРОШЕНКО, Елена Викторовна

Православные монастыри и обители : Библиогр. указатель / Авт.-состав. Е. В. Ярошенко. – Москва : Пашков дом, 2005. – 526 с. ; 21 см. – (Духовные чтения)

Името на авт. взето от гърба на загл. с. – Изд. Рос. гос. библиотека.

ISBN 5-7510-0327-6

BAUER, Bence

Legal terms : Die wichtigsten Fachausdrucke des englischen Rechts / Bence Bauer. – 10. Aufl. – Bonn : Passauer, 2005. – 128 p. ; 21 см. – (Fachwörterbuch Jura)

A BIOGRAPHICAL dictionary of women's movements and feminisms : Central, Eastern, and South Eastern Europe, 19th and 20th centuries / Ed. and with an introd. by Francisca de Haan et al. – Budapest etc. : Central Europ. Univ. Press, 2006. – XXI, 678 p. : ill. ; 24 см

Библиогр. p. 24, 28 etc.

ISBN 963-7326-39-1

The CAMBRIDGE dictionary of scientists / David Millar et al. – 2. ed. – Cambridge etc. : Cambridge Univ. Press, 2003. – XII, 428 p. : ill. ; 24 см

ISBN 0-521-80602-X

CANDIREA interzisa : Scrieri cenzurate Romania 1945-1989 / Coord. sti. Paul Caravia ; Cuvant inainte Virgil Candea. – Bucuresti : Ed. Enciclopedica, 2000. – 620 p. : facs. ; 24 см

ISBN 973-45-0318-9

CZECH books published in the 20th century [Електронен ресурс]. – Praha : Nat. Libr. of the CR, c. 2000. – 1 опт. диск ; 12 см

Изд. Обложка. – Изисквания на сис-

темата: PC с процесор Pentium 133 MHz, монитор с резолюция 800 x 600 (SVGA), оперативна памет 32 MB RAM, CD-ROM устройство; Windows 95/98/2000/NT. – Изд. в папка. – Прил. Czech books published in the 20th century / Bohdana Stoklasova, Jaroslava Jerabkova.- 30 p.

ISBN 80-7050-369-6

ENCYCLOPEDIA of the Palestinians / Ed. by Philip Mattar. – Chicago etc. : Fitzroy Dearborn Publ., c. 2000. – XI, 514 p. ; 29 см

Bibliogr. p. 487-500.

ISBN 1-57958-208-7

GOODE, Walter

Dictionary of trade policy terms / Walter Goode. – 4. ed. – Cambridge etc. : Cambridge Univ. Press, 2004. – XI, 437 p. ; 23 см

Ed. WTO. – Bibliogr. p. 432-437.

ISBN 0-521-53825-4

KAMOLOWA, Danuta et al.

Pamiętniki i relacje w zbiorach rekopismiennych Biblioteki Narodowej / Oprac. Danuta Kamolowa ; Przy Wspolpr. Teresa Sieniatecka. – Warszawa : Bibl. Narodowa, 1998. – 575 p., 10 f. : ill. ; 25 см

ISBN 83-7009-232-2

NARODNI Muzeum. Archiv. Praha

Průvodce po fonděch a sbírkách archivu Národního muzea / Red. Jaroslav Čechura ; Zprac. Ales Chalupa et al. – Praha : Nar. muzeum, 1998. – 363 p. ; 23 см

ISBN 80-901916-7-3

The OXFORD companion to Irish history / Ed. by S. J. Connolly. – 2. ed. – Oxford etc. : Oxford Univ. Press, 2004. – XIX, 650 p. ; 24 см

ISBN 0-19-280501-0

PETERSON'S graduate and professional programs : 2006 : B. 1-6. –

40. ed. – Lawrenceville, N.J. : Thomson Peterson's, 2005. – ; 29 см

B. 1. Graduate and professional programs : An overview. – V, 1279 p.

B. 2. Graduate programs in the humanities, arts and social sciences. – VII, 1763 p.

B. 3. Graduate programs in the biological sciences. – V, 1499 p.

B. 4. Graduate programs in the physical sciences, mathematics, agricultural sciences, the environment and natural resources. – V, 781 p.

B. 5. Graduate programs in engineering and applied sciences. – V, 1217 p.

B. 6. Graduate programs in business, education, health, information studies, law and social work. – VII, 2361 p.

SLOVAK biographical dictionary / Augustin Matovcik et al. ; Transl. Jana Kacerova et al. – Martin : Matica sloven., 2002. – 417 p. ; 25 см

ISBN 80-7090-637-5

Литературознание, езикознание и изкуство

БОЛЬШОЙ академический словарь русского языка : Т. 1 – / Гл. ред. К. С. Горбачевич. – Москва и др. : Наука, 2004 – . – ; 27 см

Изд. РАН. Инст. лингв. исследований.

ISBN 5-02-033660-2

Т. 1. А-Бишь. – 2004. – 663 с.

ISBN 5-02-033661-0

Т. 2. Благо-Внять. – 2005. – 659 с.

ISBN 5-02-033662-9

Т. 3. Во-Вящий. – 2005. – 664 с.

ISBN 5-02-033663-7

ВАЛУЙСКАЯ, Е. Б. и др.

Литература о М. Горьком: 1976-1990

: Библиогр. указ. / Состав. Е. Б. Валуйская, Л. Г. Мироненко, А. С. Морщихина. – Санкт-Петербург : Наука, 2005. – 528 с. ; 22 см

Имената на авт. взети от гърба на загл. с. – Изд. РАН. Библиотека РАН и др.

ISBN 5-02-027001-6

ВЛАСОВ, Виктор Георгиевич

Новый энциклопедический словарь изобразительного искусства : В 10 т. / Виктор Власов. – Санкт-Петербург : Азбука-Классика, 2004. – . – ; 25 см

ISBN 5-352-01119-4

Т. 1. А. – 2004. – 576 с. : с ил., 8 л. : цв. ил.

ISBN 5-352-01127-5

Т. 3. Г-З. – 2005. – 745 с. : с ил., 8 л. : цв. ил.

ISBN 5-352-01516-5

Т. 4. И-К. – 2006. – 752 с. : с ил., 8 л. : цв. ил.

ISBN 5-352-01759-1

ГОРБАЧЕВИЧ, Кирилл Сергеевич

Словарь синонимов русского языка / К. С. Горбачевич. – Москва : Эксмо, 2005. – 602 с. ; 22 см. – (Библиотека словарей)

ISBN 5-699-09817-8

ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОЕ искусство Санкт-Петербурга за 300 лет : Иллюстрированная энциклопедия : Т. 1 – Петербург : Гос. Эрмитаж, 2004. – . – ; 28 см

Т. 1. – 2004. – 280 с. : с цв. ил.

ISBN 5-93572-142-2

ДОСТОЕВСКИЙ, Федор Михайлович

Библиотека Ф. М. Достоевского : Опыт реконструкции : Научное описание / Отв. ред. Н. Ф. Буданова. – Санкт-Петербург : Наука, 2005. – 339 с. : с портр., факс. ; 25 см

Изд. РАН. Инст. рус. литературы (Пушкинский Дом).

ISBN 5-02-028554-4

ЕРЕМИНА, Ирина Васильевна и др.

Современный отечественный детектив : Биобиблиогр. указ. / Авт.-состав. И. В. Еремина, Е. В. Ярошенко. – Москва : Пашков дом, 2006. – 180 с. ; 21 см

Имената на авт. взети от гърба на загл. с. – Изд. Рос. гос. библиотека. НИО библиографии. – Библиогр. след всяка статия.

ISBN 5-7510-0337-3

ЭТИМОЛОГИЧЕСКИЙ словарь славянских языков : Праславянский лексический фонд : Вып. 1- / Под ред. О. Н. Трубачева. – Москва : Наука, 1974. – . – ; 22 см

Изд. РАН. Инст. рус. языка им. В. В. Виноградова.

Вып. 32. *obzъpъ-*orzbotati / Под ред. О. Н. Трубачева, А. Ф. Журавлева. – 2005. – 263 с.

ISBN 5-02-033868-0

КОВАЛЕВ, Андрей

Именной указатель / Андрей Ковалев. – Москва : Новое лит. обозрение, 2005. – 400 с., 8 л. : ил. ; 22 см. – (Очерки визуальности)

ISBN 5-86793-356-3

КОРОЛЬКОВА, Анжелика Викторовна и др.

Фразеологический словарь современного русского литературного языка : Т. 1-2 / Состав. А. В. Королькова, А. Г. Ломов, А. Н. Тихонов ; Под ред. А. Н. Тихонова. – Москва : Флинта и др., 2004. – . – ; 25 см

Имената на авт. не отбелязани на кор.

ISBN 5-89349-476-8

Т. 1. А-П. – 832 с.

ISBN 5-89349-691-4

Т. 2. П-Я. – 832 с.

ISBN 5-89349-692-2

КУКИНА, Елена Михайловна

Мир русского искусства : Энцикл. словарь / Е. М. Кукина. – Москва : Русский язык – Медиа, 2005. – 490 с., 16 л. : цв. ил. ; 25 см

ISBN 5-9576-0161-6

ЛИТЕРАТУРНАЯ энциклопедия русского зарубежья : 1918-1940 : Т. 1- / Гл. ред. и состав. А. Н. Николукин. – Москва : ИНИОН РАН, 1997. – . – ; 21 см

Т. 4. Русское зарубежье и всемирная литература

Ч. 1. А. Д. – 2001. – 339 с.

ISBN 5-248-00090-4

ЛОПАТИН, Владимир Владимирович и др.

Русский толковый словарь / В. В. Лопатин, Л. Е. Лопатина. – Москва : Эксмо, 2004. – 926 с. ; 27 см. – (Библиотека словарей)

ISBN 5-699-07732-4

ПУТЕВОДИТЕЛЬ по английской литературе / Под ред. Маргарет Дрэббл, Дженни Стрингер ; Пер. с англ. – Москва : Радуга, 2003. – 928 с. ; 22 см

ISBN 5-05-005087-1

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ словник : А-Я / За ред. В. В. Жайворонка = Русско-украинский словарь : А-Я. – Київ : Абрис, 2003. – 1403 с. ; 27 см

Изд. НАН України. Інст. мовознавства ім. О. О. Потебні.

ISBN 966-531-121-2

РУССКИЕ советские писатели. Поэты : Биобиблиогр. указ. : Т. 1 -. – Санкт-Петербург : Рос. нац. библиотека, 1977. – . – ; 23 см

От т. 14 общего загл. променено Русские писатели. Поэты : Советский период.

ISBN 5-7000-0031-8

Т. 26. Н. Тихонов – И. Уткин. – 2005. – 533 с.

ISBN 5-8192-0248-1

СКЛЯРЕВСКАЯ, Галина Николаевна. Словарь сокращений современного русского языка / Г. Н. Скляревская. – Москва : Эксмо, 2004. – 448 с. ; 18 см. – (Библиотека словарей)

ISBN 5-699-07632-8

СЛОВАРЬ промысловой лексики Северной Руси XV-XVII вв. : Вып. 1- / Состав. Е. П. Андреева. – Санкт-Петербург : Дмитрий Буланин, 2003. – . – ; 21 см

Изд. М-во образования РФ. Вологод. гос. пед. унив.

Вып. 2. К-О. – 2005. – 333 с.

ISBN 5-86007-451-4

СЛОВАРЬ русских говоров Карелии и сопредельных областей : Вып. 1 – / Гл. ред. А. С. Герд. – Санкт-Петербург : Санкт-Петербург. унив., 1994. – . – ; 22 см

ISBN 5-288-00963-5

Вып. 6. Свиная-Яшурка. – 2005. – 991 с. : с портр.

ISBN 5-288-02887-7

СЛОВАРЬ русских народных говоров : Вып. 1 -. – Санкт-Петербург : Наука, 1965. – . – ; 23 см

Изд. РАН. Инст. лингв. исслед.

ISBN 5-02-027894-7

Вып. 39. Сметушка-Сопочить / Состав. Н. И. Андреева-Васина и др. – 2005. – 343 с.

ISBN 5-02-027041-5

СЛОВАРЬ русского языка XVIII века : Вып. 1- / Редкол. Ю. С. Сорокин – отв. ред. и др. – Санкт-Петербург : Наука, 1984. – . – ; 27 см

Изд. РАН. Инст. лингв. исслед.

ISBN 5-02-027920-X

Вип. 15. Непочатий – Обломаться / Редкол. З. М. Петрова – гл. ред. и др. – 2005. – 264 с.

ISBN 5-02-027115-2

СПОМЕНИЦА посветена на Александар Спасов, редовен член на Македонската академија на науките и уметностите / Уред. Блаже Ристовски. – Скопје : Макед. акад. на науките и уметностите, 2004. – 89 с. : с портр. ; 24 см

Кор. Александар Спасов: 1925-2003.

СУПЕРАНСКАЯ, Александра Васильевна

Словарь русских личных имен / А. В. Суперанская. – Москва : Эксмо, 2005. – 542 с. ; 21 см. – (Библиотека словарей)

Изд. РАН. Инст. языкознания.

ISBN 5-699-10971-4

ТУПИКОВ, Николай Михайлович

Словарь древнерусских личных собственных имен / Н. М. Тупиков. – Москва : Русский путь, 2004. – IV, 896 с. ; 22 см

ISBN 5-85887-199-2

УКРАЇНОМОВНА книга у фондах Національної Бібліотеки України імені В. І. Вернадського : 1798-1923 : Бібліогр. покажчик : Т. 1-3. – Київ : Нац. бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2003. – ; 25 см. – (Національна бібліографія України)

Изд. НАН України.

ISBN 966-02-3018-4

Т. 1. 1798-1911. – 674 с.

ISBN 966-02-3019-2

Т. 2. 1912-1923. – 690 с.

ISBN 966-02-3020-6

Т. 3. Науково-допоміжний апарат. – 667 с.

ISBN 966-02-3021-4

УКРАЇНСЬКИЙ орфографічний словник / За ред. В. М. Русанівського. – 5. вид., перероб. і доп. – Київ : Довіра, 2005. – 941 с. ; 25 см. – (Словники України) Изд. НАН України. Укр. мовно-інформ. фонд и др.

ISBN 966-507-186-6

УКРАЇНСЬКІ письменники : Біобібліогр. словник : У 5 т. / Редкол. О. І. Білецький – голова и др. – Вид. перероб. – Харків : Прапор, 2005. – ; 23 см

Т. 1. Давня українська література: XI-XVIII ст. / Уклад. Л. Е. Махновець ; Відп. ред. О. І. Білецький. – 2005. – 976 с.

ISBN 966-8690-20-6

ФРАНЧУК, Віра Ю. и др.

Олександр Опанасович Потебня : Біобібліогр. покажчик / Уклад. В. Ю. Франчук, Ф. Х. Широкопад, Ю. Ю. Полякова. – Харків : Харків. нац. унів. ім. В. Н. Каразіна, 2005. – 164 с. ; 21 см

Имената на авт. взети от библиогр. каре. – Изд. М-во освіти і науки України. Центр. наукова бібліотека.

ISBN 966-623-232-4

ШРУБА, Манфред

Литературные объединения Москвы и Петербурга 1890-1917 годов : Словарь / Манфред Шруба. – Москва : Новое лит. обозрение, 2004. – 440 с. : с портр., факс. ; 25 см

Името на авт. взето от гърба на загл. с.

ISBN 5-86793-293-1

ЯЗЫКИ Российской Федерации и соседних государств : Энциклопедия : В 3 т. / Редкол. В. Н. Ярцева – пред. и др. – Москва : Наука, 1997-2005. – ; 25 см

Изд. РАН. Инст. языкознания.

ISBN 5-02-011267-4

3. С-Я / Редкол. В. А. Виноградов – пред. и др. – 2005. – XVI, 608 с.

ISBN 5-02-011237-2

BIBLIOGRAFIA della slavistica italiana, 1998–2002 : Contributi italiani al XIII congresso internazionale degli slavisti, Ljubljana 15–21 agosto 2003 / A cura di Gabriele Mazzitelli. – Pisa : Assoc. italiana degli slavisti, 2003. – 142 p. ; 24 cm

BOUGHICHE, Lamara

Langues et litteratures berberes des origines a nos jours : Bibliographie internationale et systematique / Par Lamara Boughiche ; Pref. de Lionel Galand. – Paris : Ibis Press, 1997. – 447 p. ; 25 cm. – (Collection Sources berberes anciennes et modernes, ISSN 1275-434X ; 1)

ISBN 2-910728-02-01

BROZ, Frantisek

Ceska a svetova literatura v datech : 1-4 / Frantisek Broz. – Brno : Host, 2001. – ; 20 cm

ISBN 80-7294-062-7

1. 1800-1899. – 2002. – 416 p.

Bibliogr. p. 414-415. -

ISBN 80-7294-061-9

2. 1900-1945. – 2004. – 440 p.

Bibliogr. p. 436-437. -

ISBN 80-7294-123-2

3. 1946-2000. – 2005. – 368 p.

Bibliogr. p. 365-366. -

ISBN 80-7294-174-7

DUDEN [Електронен ресурс] : Das grosse Worterbuch der deutschen Sprache. – Programmversion 4.0. – Mannheim : [Dudenverl.] etc., c. 2005. – 1 опт. диск ; 24 см + 1 брошура Изт. Обложка. – Изисквания на системата: PC с процесор Pentium, оперативна памет 85 MB RAM, CD-ROM устройство; Windows 98/ME/2000/XP; PC с процесор Pentium, оперативна памет 85 MB RAM, CD-ROM устройство; Linux операционна система-Redhat 9.0, Suse 9.0, Debian 3.0 (Woody), оперативна памет 85 MB RAM,

CD-ROM устройство; MacOS 10.2, оперативна памет 85 MB RAM, CD-ROM устройство. – Изд. в кутия.

ISBN 3-411-06448-X

EVERETT-HEATH, John

The concise dictionary of world place-names / John Everett-Heath. – Oxford etc. : Oxford Univ. Press, c. 2005. – XII, 596 p. ; 20 cm

Bibliogr. p. 594-596.

ISBN 0-19-860537-4

Le GRAND Robert de la langue francaise [Електронен ресурс] : Un nouvel espace pour le plus grand dictionnaire actuel de la francaise. – Version 2.0. – S. l., c. 2005. – 1 опт. диск ; 27 см + 1 брошура Изт. Обложка. – Изисквания на системата: PC с процесор Pentium II, оперативна памет 32 MB RAM, CD-ROM устройство; Windows 98/2000/NT/ME/XP; Internet Explorer 5.0. – Изд. в кутия. – Прил. Prefaces. – LXXVIII p.

The GUIDE to United States popular culture / Ed. by Ray B. Browne, Pat

Browne. – Madison, Wis. : Univ. of Wis. Press, c. 2001. – X, 1010 p. : ill. ; 29 cm

ISBN 0-87972-821-3

JANEKOVIC, Dragan

NA-SI srpski recnik / Sast. i prepevao Dragan Janekovic. – Beograd : Narodna bibl. Srbije, 2005. – 543 p. : ill. ; 30 cm

Bibliogr. p. 509-512.

ISBN 86-7035-114-5

JUST, Vladimir

Slovník floskuli 2 : Dalsi varka slovního smogu: paslova, pavazby, pamyslenky / Vladimir Just. – Praha : Academia, 2005. – 215 p. ; 21 cm

ISBN 80-200-1392-X

KOSKOVA, Maria

Bulharsko-slovensky slovník : 1 – /
Maria Koskova a kol. – Bratislava :
Slavistický kabinet SAV, 2004 – . – ; 25
cm

1. A-K. – 2004. – 709 p.

The OXFORD encyclopedia of
American literature : Vol. 1-4 / Ed. in chief
Jay Parini. – Oxford etc. : Oxford Univ.
Press, 2004. – ; 29 cm

ISBN 0-19-515653-6

Vol. 1. Academic novels – The essay
in America. – XXXIX, 499 p. : ill.

Bibliogr. p. 13, 17 etc. -

ISBN 0-19-516724-4

Vol. 2. William Faulkner – Mina Loy.
– 525 p. : ill.

Bibliogr. p. 13, 16 etc. -

ISBN 0-19-516725-2

Vol. 3. Norman Mailer – Sentimental
literature. – 554 p. : ill.

Bibliogr. p. 7, 15 etc. -

ISBN 0-19-516726-0

Vol. 4. Anne Sexton – Writing as a
woman in the twentieth century. – 631 p. :
ill.

Bibliogr. p. 5, 10 etc. -

ISBN 0-19-516727-9

PATTERSON, Michael

The Oxford dictionary of plays /
Michael Patterson. – Oxford etc. : Oxford
Univ. Press, c. 2005. – XXXV, 523 p. ;
24 cm

Bibliogr. p. XIV–XV.

ISBN 0-19-860417-3

PEER, Oscar

Dicziunari rumantsch ladin-tudais-ch /
Oscar Peer. – 2. ed. – Cuora : Lia
Rumantscha, 1979. – XVII, 600 p. ; 23 cm

SIMPSON, Jacqueline et al.

A dictionary of English folklore /
Jacqueline Simpson, Steve Roud. – Oxford

etc. : Oxford Univ. Press, 2003. – VII, 412
p. ; 20 cm. – (Oxford paperback reference)

Bibliogr. p. 405-412.

ISBN 0-19-860766-0

VON ALTENDORF, Alan et al.

Isms : A compendium of concepts,
traits, and beliefs from ableism to
zygodactylism / Alan von Altendorf,
Theresa von Altendorf. – Memphis, Ten :
Mustang, c. 1993. – 336 p. : ill. ; 24 cm

ISBN 0-914457-64-0

Естественни науки и техника

КОЗИН, Василий Васильевич и др.

Геоэкология и природопользование
: Понятийно-терминологический сло-
варь / Авт.-состав. В. В. Козин, В. А.
Петровский. – Смоленск : Ойкумена,
2005. – 575 с. ; 22 см

Имената на авт. не отбелязани на кор.

ISBN 5-93520-045-7

DICTIONAR explicativ pentru stiintele
exacte : Electrotehnica : Roman-Englez-
Francez : 1-. – Bucuresti : Acad. Romana,
1999 – . – ; 24 cm. – (Electrotehnica) Ed.
Acad. Romana. Comis. de Terminol. pentru
Srtiintele Exacte.

ISBN 973-27-0747-X

15. Comanda si reglare – automatizari
industriale. – 2004. – XI, 197 p.

Bibliogr. p. 197. -

ISBN 973-27-1144-2

16. Telecomunicatii I. – 2004. – XI, 343 p.

Bibliogr. p. 341-343. -

ISBN 973-27-1145-0

17. Telecomunicatii II. – 2005. – XI,
145 p.

Bibliogr. p. 143-145. -

ISBN 973-27-1298-8

18. Tehnica iluminatului. – 2005. – XI,
154 p.

Bibliogr. p. 153-154. -
 ISBN 973-27-1251-1
 DICTIONAR explicativ pentru stiintele
 exacte : Textile : Roman-Englez-German-
 Francez-Italian-Rus : 1- . - Bucuresti :
 Acad. Romana etc., 2003 - . - ; 24 cm
 Ed. Acad. Romana. Comis. de Terminol.
 pentru Stiintele Exacte.
 ISBN 973-27-0747-X
 1. Litera A. - 2003. - XIII, 245 p.
 Bibliogr. p. 245. -
 ISBN 973-27-1059-4
 2. Litera B. - 2003. - XIII, 95 p.
 Bibliogr. p. 95. -
 ISBN 973-27-1060-8
 3. Litera C. - 2004. - XI, 357 p.
 Bibliogr. p. 357. -
 ISBN 973-27-1142-6
 4. Literele D-E. - 2005. - XI, 281 p.
 Bibliogr. p. 280. -
 ISBN 973-27-1293-7
 5. Literele F-G. - 2005. - XI, 283 p.
 Bibliogr. p. 283. -
 ISBN 973-27-1294-5
 6. Literele H-L. - 2005. - XI, 287 p.
 Bibliogr. p. 287. -
 ISBN 973-27-1295-3

Справочници с общ характер

The WORLD Book encyclopedia : Vol. 1-
 22. - Chicago : World Book, 1998. - ; 26 cm
 ISBN 0-7166-0098-6
 Vol. 1. A. - XLVI, 1004 p. : col. ill.
 Vol. 2. B. - 760 p. : col. ill.
 Vol. 3. C-Ch. - 550 p. : col. ill.
 Vol. 4. Ci-Cz. - 551-1216 p. : col. ill.
 Vol. 5. D. - 398 p. : col. ill.
 Vol. 6. E. - 470 p. : col. ill.
 Vol. 7. F. - 590 p. : col. ill.
 Vol. 8. G. - 454 p. : col. ill.
 Vol. 9. H. - 482 p. : col. ill.
 Vol. 10. I. - 526 p. : col. ill.
 Vol. 11. J-K. - 400 p. : col. ill.
 Vol 12. L. - 538 p. : col. ill.
 Vol. 13. M. - 990 p. : col. ill.
 Vol. 14. N-O. - 894 p. : col. ill.
 Vol. 15. P. - 922 p. : col. ill.
 Vol. 16. Q-R. - 574 p. : col. ill.
 Vol. 17. S-Sn. - 542 p. : col. ill.
 Vol. 18. So-Sz. - 543-1076 p. : col. ill.
 Vol. 19. T. - 542 p. : col. ill.
 Vol. 20. U-V. - 454 p. : col. ill.
 Vol. 21. W-X-Y-Z. - 616 p. : col. ill.
 Vol. 22. Research Guide ; Index. - 990
 p. : ill.

Редактор Елха Денева
elha_deneva@abv.bg

161 ГОДИНИ ОТ СЪЗДАВАНЕТО НА НАРОДНА БИБЛИОТЕКА „ДОСИТЕЙ НОВАКОВИЧ“ – ГР. НЕГОТИН, СЪРБИЯ

С богата културна програма, в рамките на 30.X.–1.XI. беше отбелязана 161-годишнината от създаването на Народна библиотека „Доситей Новакович“ – гр. Неготин, Сърбия. По покана на една от най-старите библиотеки, създадени в Сърбия, шестима служители на Регионална библиотека „Михалаки Георгиев“ – Видин посетиха своите сръбски колеги. Двете библиотеки поддържат дългогодишни професионални и приятелски взаимоотношения. На празника присъстваха също и колеги от библиотеки в Белград, Ниш, Зайчар, Бор и Књажевац.

Празничната програма стартира на 30.10. с промоция на три книги на Властимир Станиславович-Шаркаменац. По-късно пред гражданите и гостите на Неготин бе представена книгата на друг сръбски автор Душица Милоотинович-Станиславлевич. Беше проведена и поетична вечер на местния автор Мирослав Тодорович. Отбелязването на деня на библиотеката в Неготин продължи на другия ден с провеждане на събрание на Съюза на библиотекарите от Тимочка крайна и откриване на изложба базар на книги, предоставени от местни автори.

Честването на годишнината на неготинската библиотека по традиция съвпада с отбелязването на деня на св. Лука, който се приема за защитник и пазител на библиотеката. В чест на светията в библиотеката беше отслужен тържествен водосвет. Връчена беше и станалата традиционна литературна награда, учредена от Народна библиотека „Доситей Новакович“ – гр. Неготин на името на местния културен деец Мирко Петко-

вич. В различните категории бяха раздадени награди за разказ, есе и стихотворение, като призьорите получиха съответно златен, сребърен и бронзов плакет и книги. Отличени и съответно наградени с книги бяха и най-активните читатели (разделени по възрастови групи), библиотекари (за техния професионализъм) и дарители за 2007 г. Празничната програма беше съпроводена с културни и музикални прояви, организирани с помощта и участието на малките читатели на библиотеката.

По време на приятелската визита сръбските библиотекари запознаха обстойно своите български колеги с методиката на работата на Народна библиотека „Доситей Новакович“, бяха обсъдени нови възможности за подобряване на сътрудничеството между двете библиотеки по съвместни проекти. За гостите от България беше подготвена и разходка, на която българските библиотекари бяха запознати с местните забележителности – музеят, паметникът и мястото, на което е погребан хайдут Велко, местната гимназия (едно от трите най-стари училища в Сърбия), къщата-музей на Стефан Мокраянц и църквата „Св. Троица“.

В духа на добрите приятелски взаимоотношения Регионална библиотека „Михалаки Георгиев“ получи дарение от 20 тома книги на сръбски класици – Вук Караджич, Йован Попович, Бранимир Йосич, Данило Николич, Иво Андрич и др.

Гергана Панова
Методист на Регионална библиотека
„Михалаки Георгиев“ – Видин

КАЛЕНДАР'2008

Януари

1. 145 г. от рождението на Алеко Константинов – бълг. писател и пътешписец (1863–1897)

1. 185 г. от рождението на Шандор Петьофи – унгарски поет и революционер (1823–1849)

1. 145 г. от рождението на Любомир Милетич – бълг. филолог, един от основателите на СУ „Климент Охридски“ (1863–1937)

6. 160 години от рождението на Христо Ботев – бълг. поет, революционер и публицист (1848–1876)

10. 125 г. от рождението на Алексей Толстой – руски писател (1883–1945)

12. 145 г. от рождението на Беньо Цонев – бълг. езиковед, литературен критик и историк, първия съставител на Описите на Народна библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ (1863–1926)

13. 130 г. от рождението на Пейо Яворов – бълг. поет и драматург (1878–1914)

22. 220 г. от рождението на Джордж Ноел Гордън Байрон – английски поет (1788–1824)

22. 100 г. от рождението на Лев Ландау – съветски физик, лауреат на Нобелова награда по физика през 1962 г. (1908–1968)

25. 150 г. от създаването на „Сватбеният марш“ на Феликс Менделсон, изпълнен на сватбата на дъщерята на английската кралица Виктория и пруския принц Фридрих

28. 400 г. от рождението на Джовани Алфонсо Борели – италиански физиолог и физик (1608–1679)

Февруари

6. 400 г. от рождението на Алфонсо Виейра – португалски писател (1608–1697)

8. 180 г. от рождението на Жул Верн – френски писател, майстор на научната фантастика (1828–1905)

16. 90 г. от рождението на Веселин Андреев (Георги Георгиев Андреев) – бълг. поет и публицист (1918–1991)

18. 125 г. от рождението на Никос Казандзакис – гръцки писател, поет и драматург. Световна известност получава с романа „Зорба Гъркът“ (1883–1957)

19. 135 г. от обесването на Васил Левски (1837–1873)

22. 220 г. от рождението на Артур Шопенхауер – немски философ (1788–1860)

23. 185 г. от рождението на Найдено Геров – бълг. писател, езиковед и общественик (1823–1900)

28. 140 г. от рождението на Борис Дякович – директор на Народна библиотека „Иван Вазов“ от 14 април 1901 до 12 февруари 1932 г. (1868–1937)

Март

3. 130 г. от Освобождението на България от турско робство

9. 100 г. от основаването на футболния клуб „Интер“

11. 100 г. от смъртта на Едмондо де Амичис – италиански писател (1846–1908)

18. 150 г. от рождението на Рудолф Дизел – изобретател на първия двигател (1858–1913)

20. 180 г. от рождението на Хенрих Ибсен – норвежки драматург (1828–1906)

Април

1. 100 г. от рождението на Ейбрахам Маслоу – американски психолог (1908–1970)

3. 50 г. от рождението на Алек Болдуин – американски актьор (1958)

4. 190 г. от рождението на Майн Рид – английски писател (1818–1883)

5. 100 г. от рождението на Херберт фон Караян – австрийски диригент (1908–1989)

22. 100 г. от рождението на Иван Антонович Ефремов – руски писател-фантаст, палеонтолог (1908–1972)

23. 150 г. от рождението на Макс Планк – немски физик, създател на квантовата механика; носител на Нобелова награда през 1918 г. за откриване на закона за квантуване на енергията (1858–1947)

29. 100 г. от рождението на Джон Уилямсън – американски писател (1908–2006)

30. 125 г. от рождението на Ярослав Хашек – чешки писател (1883–1923).

Май

9. 125 г. от рождението на Хосе Ортега – и – Гасет – испански философ, социолог и есеист (1883–1955)

11. 145 г. от честването на празника на Светите братя Кирил и Методий. От 1863 г. 11 май се установява като църковен празник на светите равноапостоли. В София празникът бил организиран от учителя Сава Филаретов. През 1858 г. е отбелязан в Пловдив с тържествена служба в църквата

„Света Богородица“, а след това учителят Йоаким Груев произнася възмуващо слово за живота и делото на Кирил и Методий

17. 95 г. от подписването на Лондонския мирен договор, с който се слага край на Балканската война през 1913 г.

22. 195 г. от рождението на Рихард Вагнер – немски композитор (1813–1882)

22. 200 г. от рождението на Жерар дьо Нервал – френски поет и преводач, една от водещите фигури на романтизма (1808–1855)

28. 100 г. от рождението на Ян Флеминг – английски писател (1908–1964)

Юни

15. 145 г. от излизането на в-к „Гайда“, редактиран от Петко Р. Славейков през 1863 г.

21. 100 г. от смъртта на Николай Римски-Корсаков – руски композитор (1844–1908)

30. 100 г. от падането на Тунгуския феномен

Юли

2. 230 г. от смъртта на Жан Жак Русо – френски философ и писател (1712–1778)

3. 100 г. от смъртта на граф Николай Павлович Игнатиев – руски дипломат и държавник, играл важна роля в политиката на Азия и Балканите при управлението на руския император Александър II. Допринася за сключването на Сан-Стефанския мирен договор

6. 140 г. от преминаването на четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа през Дунава, 1868 г., при с. Вардим, Свищовско

13. 100 г. от първото участие на жени в Олимпийските игри през 1908 г.

16. 180 г. от рождението на Йосиф Владимирович Гурко – руски генерал, герой от Руско-турската освободителната война (1828–1901)

26. 100 г. от рождението на Салвадор Алиенде – чилийски политик и президент на Чили от 1970 до 1973 г.

27. 75 г. от рождението на Дончо Цончев – бълг. писател (1933)

Август

12. 155 г. от рождението на Стоян Заимов – бълг. революционер и обществен деец, книжовник, директор на Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ (1853–1932)

14. 50 г. от смъртта на Фредерик Жолио-Кюри – френски физик. През 1935 г. е награден с Нобелова награда за химия, съвместно със съпругата си Ирен Кюри, дъщеря на Мария Кюри (1900–1958)

25. 50 г. от смъртта на Змей Горянин (Светозар Димитров) – бълг. писател (1905–1958)

25. 100 г. от смъртта на Антоан Анри Бекерел – френски физик, лауреат на Нобелова награда по физика през 1903 г. (1852–1908)

27. 180 г. от рождението на Христо Г. Данов – основоположник на българското книгоиздаване (1828–1911)

27. 150 г. от рождението на Джузепе Пеано – италиански математик, предложил математическо определение на естествените числа през 1889 г.

28. 180 г. от рождението на Лев Николаевич Толстой – руски писател (1828–1910)

31. 100 г. от рождението на Уилям Сароян – американски писател (1908–1981)

Септември

1. 110 г. от рождението на Димитър Талев – бълг. писател (1898–1966)

6. 320 г. от избухването на Чипровското въстание през 1688 г., организирано в северозападните български земи с център Чипровец

9. 180 г. от рождението на Йоаким Груев – бълг. възрожденски книжовен и обществен деец (1828–1912)

12. 100 г. от рождението на Лъчезар Станчев – бълг. поет (1908–1992)

22. 100 г. от провъзгласяването на независимостта на България, с което страната ни отхвърля васалната си зависимост от Османската империя, наложена от Берлинския договор

Октомври

5. 130 г. от рождението на Михаил Арнаудов – бълг. фолклорист, етнограф, литературен историк (1878–1948)

5. 295 г. от рождението на Дени Дидро – френски философ, писател, идеолог на Френската буржоазна революция (1713–1784)

6. 125 г. от рождението на Рачо Стоянов – бълг. писател, драматург и преводач (1883–1951)

8. 50 г. от смъртта на Ран Босилек – бълг. писател и преводач (1886–1958)

10. 105 г. от рождението на Христо Радевски – бълг. поет и сатирик (1903–1996)

10. 195 г. от рождението на Джузепе Верди – италиански композитор (1813–1901)

15. 400 г. от рождението на Еванджелиста Торичели – италиански физик и математик (1608–1647)

20. 170 г. от рождението на Марин Дринов – бълг. историк и държавник,

един от основателите на Българското книжовно дружество (дн. БАН) и негов пръв председател (1838–1906)

20. 105 г. от рождението на Златю Бояджиев – български художник (1903–1962)

21. 175 г. от рождението на Алфред Нобел – шведски инженер, химик, индустриалец и учредител на Нобеловата награда (1833–1896)

23. 115 г. от основаването на ВМРО през 1893 г.

25. 170 г. от рождението на Жорж Бизе – френски композитор (1838–1875)

27. 150 г. от рождението на Теодор Рузвелт – президент на САЩ (1858–1919)

31. 175 г. от рождението на Александър Бородин – руски композитор и учен-химик (1833–1887)

Ноември

1. 50 г. от смъртта на Божан Ангелов – директор на Народна библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ от 1923 до 1928 г. (1873–1958)

4. 100 г. от рождението на Юзеф Ротблат – полски физик, един от основателите на Пъгоушките конференции. През 1995 г. получава Нобелова награда за мир

7. 95 г. от рождението на Албер Камю – френски писател, един от създателите на екзистенциалния роман (1913–1960)

9. 190 г. от рождението на Иван Сергеевич Тургенев – руски писател (1818–1883)

10. 175 г. от рождението на Добри Войников – създател на българската драма (1833–1878)

15. 270 г. от рождението на Уилям

Хоршел – английски астролог и оптик, положил основите на звездната астрология. През 1781 г. открива комета, която се оказва планетата Уран (1738–1822)

20. 150 г. от рождението на Селма Лагерльоф – шведска писателка и лауреат на Нобелова награда за литература през 1909 г. (1858–1940)

22. 125 г. от рождението на Сирак Скитник – бълг. художник и театрален критик, поет-символист (1883–1943). През 1924–1925 г. е библиотекар в Министерство на просвещението

28. 100 г. от рождението на Клод-Леви Строс – френски антрополог и етнолог (1908)

Декември

1. 120 г. от рождението на Иван Г. Данчов – бълг. лексикограф, един от авторите на първата българска енциклопедия, излязла през 1936 г. (1888–1960)

3. 185 г. от рождението на Станислав Доспевски – бълг. художник (1823–1878)

4. 130 г. от рождението на Никола Г. Данчов – брат на Иван Данчов, лексикограф, един от авторите на първата българска енциклопедия, излязла през 1936 г. (1878–1956)

9. 400 г. от рождението на Джон Милтън – английски поет (1608–1674)

10. 130 г. от основаването на Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ през 1878 г.

20. 140 г. от рождението на Димитър Т. Страшимиров – бълг. писател, драматург, публицист, историк, автор на първите публикации за живота и делото на Васил Левски (1868–1939)

27. 150 г. от рождението на Джакомо

Пучини – италиански композитор (1858–1924)

28. 145 г. от рождението на Владимир Андреевич Стеклов – руски математик, академик (1863–1926)

29. 145 г. от смъртта на Уилиам М. Текери – английски писател (1811–1863)

През 2008 г. се навършват:

100 г. от присъждането на Нобеловата награда за медицина и физиология на Иля Мечников

100 г. от присъждането на Нобеловата награда по физика на Габриел Липман за създаване на метода на фотографското възпроизвеждане на цветовете на основата на „интерференцията“

170 г. от рождението и 110 г. от смъртта на Христо Иванов Големия (Книговезеца, Войводата), български националреволюционер, близък сподвижник на Левски, участник в Априлското въстание и в Руско-турската освободителна война (1839–1898)

215 г. от рождението на Неофит Рилски, български книжовник, просветител и пръв новобългарски учител (1793–1881)

230 г. от рождението на Никола Карастоянов, издател на български книги и основател на една от първите печатници у нас (1778–1878)

600 г. от въстанието на Константин и Фружин през 1408 г. против Османската империя

Световни годишнини и десетилетия под егидата на ООН и ЕС:

2001–2010 г. – Международно десетилетие за премахване на колониализма

2001–2010 г. – Международно десетилетие на борба за съкращаване на заболяемостта от малария в развиващите се страни

2001–2010 г. – Международно десетилетие на култура на мира и ненасилието в името на децата на света

2003–2012 г. – Международно десетилетие за грамотност: образование за всички

2005–2014 г. – Международно десетилетие на образование в интерес на устойчивото развитие на ООН

2005–2015 г. – Международно десетилетие за действия „Вода за живот“

2005–2015 г. – Международно десетилетие на ромското включване

2008 г. – Международна година на планетата Земя

2008 г. – Година на европейския межкултурен диалог

2008 г. – Година на руската култура в България

Използвани източници:

„Уикипедия“ – свободна електронна енциклопедия

„Руска електронна енциклопедия“

„Българска енциклопедия от А-Я“, второ осъвременено електронно издание

Сп. „Библиотека“

„Съвременна българска енциклопедия“, Gaberoff, 2003.

Изработи Стефка Илиева

Отдел „Методичен“ на Народна библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив

ПОКАЗАЛЦИ НА СТАТИИТЕ И АВТОРИТЕ В „БИБЛИОТЕКА“ ПРЕЗ 2007 Г.

ТЕМАТИЧЕН ПОКАЗАЛЕЦ

ПРОФЕСИЯ

Дипчикова, Александра, Татьяна Янакиева. Библиографският контрол и дигитализацията на културно-историческото наследство. – № 1, 5–15.

Илиева, Стефка. Активни форми на квалификация на библиотекарите. – № 1, 16–19.

Илиева, Стефка. Продължаващото образование за библиотекари в Русия и САЩ. – № 5–6, 28–31.

Кайкова, Ани. Нови библиотечни практики в Детски отдел на РБ „Стилиян Чилингиров“. – № 5–6, 25–27.

Миланова, Милена. Мета-данни – характеристики. – № 2, 42–50.

Попова, Ели. Европейската тема и читателите в навечерието на приемането ни в ЕС. – № 2, 38–41.

Стайкова, Цветана, Мария Ефремова. Централната библиотека на БАН популяризира своя опит. – № 5–6, 21–24.

Стефанова, Димитрийка. Библиотеките в местата за лишаване от свобода. – № 5–6, 32–37.

XVII ГОДИШНА НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЯ НА СБИР

Ангелова, Красимира. Библиотеките и информационната компетентност. – № 3, 5–6.

Ангелова, Красимира, Милена Миланова. Немската библиотека – водач в информационната „джунгла“. – № 3, 15–26.

Илиева, Стефка. Училищните библиотеки в Колорадо и програмите за информационна грамотност. – № 3, 27–31.

Калчева, Радка. Изграждане на информационна компетентност. – № 3, 39–41.

Карачоджукова, Надя. Информационната компетентност – необходимо условие за издигане авторитета на библиотекаря. – № 3, 42–45.

Пшастек-Самокова, Мария. Information literacy – международните препоръки и полският опит. – № 3, 7–14.

Стойчева, Таня. Системата от уроци за формиране на информационна грамотност и култура на учениците в основното училище. – № 3, 32–38.

ДИСКУСИОННО

Ескенази, Жак. Българските персонални библиографии по езикознание: реализации и проблеми. – № 4, 5–12.

Ескенази, Жак. Дисертациите в информационната структура на езикознанието. – № 5–6, 9–15.

Поппетров, Николай. Фиктивната библиотека. – № 1, 39–44.

Русинова, Евгения. PR в практиката: анализ на слабостите. – № 1, 45–49.

АКТУАЛНО

Терзиева, Надя. Българският информационен консорциум осигурява възможности. – № 2, 32–37.

Янакиева, Татьяна. Виртуалното информационно осигуряване на литературната наука в България. – № 1, 23–29.

КРЪГОЗОР

Гидулска, Антония. Френският опит. – № 4, 20–25.

Енчева, Марина. Интернет-базираното дистанционно обучение по БИН в Полша. – № 1, 30–38.

Петер, Кристиан. Дигиталните публикации в практиката на Швейцарската академия за хуманитарни и обществени науки. – № 4, 13–19.

ПРИНОСИ

Янакиева, Татьяна. Тодор Боров – създател на модела на българското висше

образование в областта на библиотечно-информационните науки. – № 3, 46–54.

СЪБИТИЯ

Грашкина, Ваня. 11 май – професионален празник на библиотечните специалисти. – № 2, 7–15.

Грашкина, Ваня. Президентът на ИФЛА проф. Клаудия Лукс посети България. – № 5–6, 5–6.

Изложба „Български книги печатани във Виена 1845–1878 г.“. – № 1, 20–22.

Койчева, Румяна. Библиотеките не могат да загърбят бума на технологиите. Интервю с проф. Клаудия Лукс. – № 5–6, 6–8.

Христова, Боряна. [Приветствие по случай професионалния празник на библиотечните специалисти]. – № 2, 5–6.

КНИГОВЪЗРАЖДАНЕ

Стартира стратегията „Книговъзрождане“. – № 2, 16–22.

Тотоманова, Антоанета. Сигнална информация за книгите и другите видове самостоятелни издания, депозираны в НБКМ. – № 2, 23–25.

МИНАЛО

Ангелова, Росица. Шуменски приноси в българската периодика през 1906 г. – № 1, 50–53.

Ангелова, Росица. Васил Йорданов – незаслужено забравен шуменец. – № 5–6, 60–71.

Загоров, Васил. Търговският подход на Славчо Атанасов – стари идеи, нови решения. – № 1, 54–56.

Поппетров, Николай. Библиотеката на Българското инженерно-архитектно дружество. – № 5–6, 51–59.

Чернев, Чавдар. Как се роди Георги Марков? – № 5–6, 38–50.

ЮБИЛЕЙ

Дженева, Аня. Ориенталският отдел ще го има винаги. Разговор със ст.н.с. I ст. д-р Стоянка Кендерова. – № 2, 26–31.

Ръцева, Йовка. Длъжници сме на Стилиян Чилингиров. – № 1, 57–58.

Шуманова, Нина. Зорница Петкова на 80 години. – № 5–6, 16–20.

Янакиева, Татяна. За творческия характер на библиографския труд. Раз-

съждения по повод 80-годишнината на Кръстина Гечева. – № 4, 30–35.

СЪКРОВИЩА В КНИГОХРАНИЛИЩАТА

Аргирова-Герасимова, Мария, Йорданка Безлова. Българските периодични издания във фондовете на ЦБ на БАН. – № 3, 55–62.

Аргирова-Герасимова, Мария. Руска художествена литература в библиотеките на Българската академия на науките. – № 4, 26–29.

Цанева-Бакърджиева, Станимира. Отдел „Изкуство“ при РБ „Любен Карелов“ навърши 45 години. – № 3, 63–70.

ПРОЕКТИ

Велева, Мария. Листоотливен апарат спасява ръкописи. – № 3, 71–72.

Кендерова, Стоянка, Елисавета Мускова. Проектът „ДАПИС“ в края на 2007 г. – № 5–6, 79–81.

ПРЕМИЕРА

Колева, Радка. Юбилеен сборник „Библиотечни дискурси“. – № 2, 51–55.

ОТКЛИК

Величков, Петър. Биобиблиография за художника Анастас Стайков. – № 1, 63.

Данчева, Илка. Биобиблиография за Андрей Печилков. – № 5–6, 72–74.

Калоянова, Илона. За един ценен справочник и за още нещо... – № 5–6, 75–78.

Панчева, Цветанка. Биобиблиография на Емилиян Станев. – № 2, 58–61.

Правдомирова, Донка. Руска емиграция в България. – № 1, 59–60.

Правдомирова, Донка. Когнитивно изследване за проф. Т. Боров. – № 2, 56–57.

Стайкова, Цветана. Традицията за изработване на качествени библиографии е жива. – № 1, 61–62.

Стойкова, Добринка. Библиотечното обслужване. – № 4, 53–57.

НОВИНИ

Панова, Гургана. 161 години от създаването на Народна библиотека „Доситей Новакович“ – гр. Неготин, Сърбия. – № 5–6, 92.

ПРЕДСТОЯЩА КНИГА

Басмаджиян, Арманд. Пътешествие в Армения. – № 4, 36–52.

БИБЛИОГРАФСКИ СПРАВКИ. – № 1, 65–68; № 4, 60–64.

НОВИ СПРАВОЧНИЦИ В НБКМ. – № 5–6, 82–91.

КАЛЕНДАР'2008. – № 5–6, 93–97.

IN MEMORIAM

Искра Кънчева. – № 1, 64.

Йохан Лаутлиев. – № 2, 63.

Петър Парижков. – № 2, 64.

ИМЕНЕН ПОКАЗАЛЕЦ НА АВТОРИТЕ

Авдала, С. № 4, 59.

Ангелова, К. № 3, 5–6, 15–26.

Ангелова, Р. № 1, 50–53; № 5–6, 60–71.

Аргирова-Герасимова, М. № 3, 55–62; № 4, 26–29.

Басмаджиян, А. № 4, 36–52.

Безлова, Й. № 3, 55–62.

Велева, М. № 3, 71–72.

Величков, П. № 1, 63; № 5–6, 98–100.

Гидулска, А. № 4, 20–25.

Грашкина, В. № 2, 7–15; № 5–6, 5–6.

Данчева, И. № 5–6, 72–74.

Денева, Е. № 1, 65–68; № 4, 60–64; № 5–6, 82–91.

Дженева, А. № 2, 26–31.

Дипчикова, А. № 1, 5–15.

Енчева, М. № 1, 30–38.

Ескенази, Ж. № 4, 5–12; № 5–6, 9–15.

Ефремова, М. № 5–6, 21–24.

Жингова, М. № 1, 19.

Загоров, В. № 1, 54–56.

Иванова, Ж. № 1, 64.

Илиева, С. № 1, 16–19; № 3, 27–31; № 5–6, 28–31, 93–97.

Кайкова, А. № 5–6, 25–27.

Калоянова, И. № 5–6, 75–78.

Калчева, Р. № 3, 39–41.

Карачоджукова, Н. № 3, 42–45.

Кендерова, С. № 2, 26–31; № 5–6, 79–81.

Койчева, Р. № 5–6, 6–8.

Колева, Р. № 2, 51–55, 63–64.

Лукс, К. № 5–6, 6–8.

Миланова, М. № 2, 42–50; № 3, 15–26.

Монева, Я. № 5–6, 50.

Мусакова, Е. № 5–6, 79–81.

Панова, Г. № 5–6, 92.

Панчева, Ц. № 2, 58–61.

Петер, К. № 4, 13–19.

Попова, Е. № 2, 38–41.

Поппетров, Н. № 1, 39–44; № 5–6, 51–59.

Правдомирова, Д. № 1, 59–60; № 2, 56–57.

Пшастек-Самокова, М. № 3, 7–14.

Русинова, Е. № 1, 45–49.

Ръцева, Й. № 1, 57–58.

Сотирова, Н. № 4, 59.

Стайкова, Ц. № 1, 61–62; № 5–6, 21–24.

Стефанова, Д. № 5–6, 32–37.

Стойкова, Д. № 4, 53–57.

Стойчева, Т. № 3, 32–38.

Терзиева, Н. № 2, 32–37.

Тотоманова, А. № 2, 23–25.

Христова, Б. № 2, 5–6.

Цанева-Бакърджиева, С. № 3, 63–70.

Чернев, Ч. № 5–6, 38–50.

Шуманова, Н. № 5–6, 16–20.

Янакиева, Т. № 1, 5–15, 23–29; № 3, 46–54; № 4, 30–35.

Изработи Петър Величков